

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความเป็นมาของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยก่อนสีจิ้นผิง (2) ปัจจัยที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง (3) สาระสำคัญของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง (4) ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง

การวิจัยเรื่องการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง กำหนดกรอบการวิจัยที่แบ่งตามวัตถุประสงค์ แบ่งเนื้อหาเป็นส่วน ประกอบด้วย (4.1) ความเป็นมาของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยก่อนสีจิ้นผิง (4.2) ปัจจัยที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง (4.3) สาระสำคัญของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง (4.4) ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง

การวิจัยเรื่องการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง แบ่งเป็น (4.1) ความเป็นมาของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยก่อนสีจิ้นผิง (4.2) ปัจจัยที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง (4.3) สาระสำคัญของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง (4.4) ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง

4.1 ความเป็นมาของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยก่อนสีจิ้นผิง

จีนนับเป็นแคว้นแคว้น อาณาจักร และจักรวรรดิ ที่ถูกสถาปนาเมื่อ 221 ปีก่อนคริสตกาล ด้านตะวันออกของทวีปเอเชีย หรือเอเชียตะวันออก การขยายอำนาจอย่างต่อเนื่องทำให้กลายเป็นจักรวรรดิที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชียบางช่วงเวลา มีสภาพภูมิประเทศด้านตะวันออกที่เป็นที่ราบชายฝั่ง เป็นทะเลจีนตะวันออก และทะเลจีนใต้ ไหลเข้ามาเป็นที่ราบลุ่มจากการมีแม่น้ำที่สำคัญ ประกอบด้วย แม่น้ำฮวงโหและแม่น้ำแยงซีเกียง ไหลไปจนถึงที่ราบสูง ที่สำคัญ คือ ที่ราบสูงทิเบต ภูเขา และเทือกเขาด้านตะวันตก ความต่อเนื่องของจีนที่มีมาอย่างยาวนานก่อกำเนิดอารยธรรมลุ่มน้ำฮวงโหของอาณาจักรยุคโบราณ เช่นเดียวกับอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุในเอเชียใต้ และอารยธรรมลุ่มน้ำไทกริส-ยูเฟรติสในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้หรือตะวันออกกลาง อารยธรรมลุ่มน้ำฮวงโหที่ก่อกำเนิดจากชาวฮั่นที่มีอายุยืนยาวมากกว่าครึ่งศตวรรษ ก่อกำเนิดเป็นรัฐและสังคมแบบจารีต (Traditional State and Society) นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ด้านการเมือง การถือกำเนิดของรัฐและสังคมแบบจารีตก่อให้เกิดการสถาปนาราชวงศ์ที่ทำหน้าที่ปกครองแผ่นดินจีน เป็นการปกครองแบบจารีต ที่สำคัญ คือ ราชวงศ์ ฉิน โจว ฮั่น สุย ถัง ซ้อง หยวน หมิง และชิง โดยที่ชาวมองโกลทำหน้าที่สถาปนาราชวงศ์หยวนหรือราชวงศ์มองโกล และชาวแมนจูสถาปนาราชวงศ์ชิง ซึ่งนับเป็นราชวงศ์สุดท้ายของจีน ก่อนที่ระบอบการปกครองแบบจารีตล่มสลายจากการปฏิวัติใน ค.ศ. 1911 และสำเร็จใน

ค.ศ. 1912 แสดงถึง การปกครองของจีนเป็นระบอบราชาธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) ที่มีฮ่องเต้หรือจักรพรรดิเป็นผู้นำหรือผู้ปกครองทางการเมืองสูงสุดสะท้อนถึงการรับแนวคิดโอรสแห่งสวรรค์ ฮ่องเต้หรือจักรพรรดิทรงมีพระราชอำนาจสูงสุด เป็นศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองการปกครอง สถาบันขุนนางซึ่งมีความสำคัญเป็นลำดับรองเป็นเครื่องมือที่สำคัญของฮ่องเต้หรือจักรพรรดิเพื่อทำหน้าที่ปกครองประเทศ ถือเป็นเสมือนเป็นสถาบันระบบราชการที่ทำหน้าที่เป็นกลไกการบริหารราชการแผ่นดิน ความสำคัญที่เพิ่มพูนขึ้นทำให้การเข้ารับราชการมาจากการสอบเพื่อเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ นับเป็นการใช้ระบบคุณธรรม (merit system) แทนที่ระบบอุปถัมภ์ (spoils system) นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังใน ค.ศ. 618 (ปรับปรุงจาก อภิญา รัตนมงคลมาศ, 2535) ช่วงสุดท้ายของการปกครองแบบจารีตจากราชวงศ์ซิง สมัยจักรพรรดิคังซี ยงเจิ้ง และเฉียนหลง (ค.ศ. 1661 - 1795) นับเป็นช่วงที่จีนมีสันติภาพ (Pax Sinica) มากที่สุด ส่งผลให้สามารถขยายอำนาจจนครอบคลุมดินแดนไต้หวัน ทิเบต มองโกเลีย และซินเกียง (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2558) การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจการปกครองที่มีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน แม้เป็นการเสริมสร้างและเพิ่มพลังอำนาจทางการเมืองการปกครองที่มาจากศูนย์กลาง แต่กลับกลายเป็นจุดอ่อนที่สำคัญจากองคาพยพที่ใหญ่โตและเทอะทะ จนนำไปสู่การปรับตัวที่ล่าช้า และเผชิญปัญหาอย่างถึงที่สุดเมื่อมหาอำนาจตะวันตกแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลสู่จีนจากการแทรกแซง สั่งการ บงการ ควบคุม และครอบงำ ช่วงยุคล่าอาณานิคมที่แผ่ขยายสู่เอเชียในคริสต์ศตวรรษที่ 19

ด้านเศรษฐกิจ การเป็นสังคมเกษตรกรรมทำให้ราษฎรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ประกอบอาชีพ ทำนา ความเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศจากภาวะภัยแล้งและอุทกภัยส่งผลต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของเกษตรกร ทำให้ชาวนาจำนวนมากมีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้น ยากลำบาก และเผชิญกับปัญหานานัปการ ส่งผลให้ชาวจีนจำนวนหนึ่งอพยพออกนอกประเทศไปเสี่ยงโชคและแสวงหาอนาคตที่ดีกว่า ระบบเศรษฐกิจของจีนยุครัฐและสังคมแบบจารีต เป็นระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ (subsistence economy) การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการถือกำเนิดขึ้นในเมืองที่มีความสำคัญ และจากพื้นที่ที่ห่างไกลระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ระบบจัมก้องหรือระบบบรรณาการ นับเป็นระบบที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างจีนซึ่งถือเป็นอาณาจักรหรือจักรวรรดิขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลาง กับเมือง หรือแคว้น หรืออาณาจักรอื่น ที่ถือเป็นประเทศราช เท่ากับยอมรับอำนาจของอาณาจักรจีน เส้นทางสายไหม (silk road) ถือกำเนิดสมัยราชวงศ์ฮั่น นับเป็นเส้นทางทางการค้าที่สำคัญ ระหว่างจีน เอเชียกลาง และยุโรป ถือกำเนิดระหว่าง 206 ถึง 220 ก่อนคริสตกาล นับเป็นส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างความมั่งคั่งให้ราชสำนัก สินค้าของจีนแพร่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ชาจีน นับเป็นสินค้าที่เป็นที่ต้องการของยุโรป เครื่องเคลือบกระเบื้องของจีนนับเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยที่เป็นที่ต้องการในยุโรป ผ้าไหมเป็นที่ต้องการของญี่ปุ่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่งคั่งของประเทศทำให้มีการคาดการณ์กันว่าจีนช่วงสมัยการปกครองแบบรัฐและสังคมแบบจารีตมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) คิดเป็นร้อยละ 20 ถึง 30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของทั้งโลก (Reaching for A Renaissance : A special report on China and its region, 2007 : 1-3)

ด้านสังคม แนวคิดและปรัชญาแบบขงจื้อส่งผลต่อโครงสร้างสังคม สถาบันทางสังคม ชนชั้น กลุ่ม บุคคล ของจีนอย่างกว้างขวางนำมาสู่การกำหนดอาชีพ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ของการประกอบอาชีพ การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนายกับบ่าว ความเป็นอาณาจักรและจักรวรรดิขนาดใหญ่ทำให้สังคมจีนภายหลัง รับอิทธิพลทางความคิดและความเชื่อของลัทธิความเชื่อและศาสนาอื่นเข้ามาเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญ คือ ศาสนา พุทธ ลัทธิเต๋า ลัทธิเม้งจื้อ ลัทธิเล่าจื้อ (อภิญา รัตนมงคลมาศ, 2535 : 9-10) ความล้มเหลวจากการประกอบอาชีพ การเผชิญกับปัญหาจากภัยธรรมชาติและความเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ ทำให้ชาวจีนจำนวนมากมีฐานะยากจน ด้อยการศึกษา และประสบปัญหาหนานับการ แต่การเป็นคนที่ขยันขันแข็ง เฉลียวฉลาด อดทน มุ่งมั่นไปสู่ ความสำเร็จตามหลักปรัชญาขงจื้อ ทำให้ชาวจีนจำนวนมากประสบความสำเร็จภายหลัง การก้าวสู่ความเป็น มหาอำนาจของจีนยุคจารีตส่วนสำคัญมาจากการค้นพบและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่ ต่อเนื่องนับตั้งแต่อดีต ที่สำคัญ คือ เข็มทิศ กระดาษ แผ่นพิมพ์ และดินปืน นับเป็นการค้นพบสิ่งประดิษฐ์ที่ยิ่งใหญ่ สี่ประการ (The Four Great Invention) (Eastman, 1988 : 149-157 อ้างใน สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2558 : 7-6) แต่กลับไม่เป็นเงื่อนไขและสาเหตุสำคัญที่ทำให้จีนก้าวสู่ความเป็นมหาอำนาจสมัยใหม่ภายหลังจากการปฏิวัติ อุตสาหกรรมที่มีตะวันตก ที่สำคัญ คือ อังกฤษ เป็นตัวแบบที่สำคัญ

จากโลกทัศน์ของรัฐจารีตแบบตะวันออกที่เป็นรัฐขนาดใหญ่จนถือเสมือนหนึ่งเป็นศูนย์กลางอารยธรรมของโลก มีจักรพรรดิเป็นศูนย์กลางของอำนาจทางการเมืองการปกครอง เน้นการควบคุมกำลังคนมากกว่าพื้นที่ ทำให้ ไม่มีการกำหนดพรมแดน เขตแดน อาณาเขต ชายแดน และอาณาบริเวณที่ชัดเจน ซึ่งมีความแตกต่างจากโลกทัศน์ แบบตะวันออกที่มีรากฐานแบบวิทยาศาสตร์ เป็นโลกสมัยใหม่ เป็นผลจากการปฏิรูปศาสนา การปฏิวัติการค้า การ ฟื้นฟูศิลปวิทยาการ และการปฏิวัติอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง ที่สำคัญ คือ การ กำหนดพื้นที่ที่อำนาจรัฐแผ่ขยายไปถึงอย่างชัดเจน เท่ากับส่งผลต่อจีน มหาอำนาจขนาดใหญ่ของเอเชียโดยตรง ที่ สำคัญ คือ การสูญเสียดินแดนเป็นจำนวนมาก จากการที่จีนสมัยราชวงศ์ชิงซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายและมีโลกทัศน์ แบบดั้งเดิมที่ล้าหลังหรือแบบตะวันออกแต่เดิมถูกมหาอำนาจตะวันตกรุกรานจนทำให้ไม่สามารถปกป้องประเทศ จากการรุกรานได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้พ่ายแพ้สงคราม การไม่รู้เท่าทัน และต้องสูญเสียดินแดนเป็นจำนวนมากจาก การทำสนธิสัญญาแบบตะวันตก ตัวอย่างที่สำคัญ คือ สนธิสัญญาไอกุน (Treaty of Aigun) ระหว่างจีนสมัย จักรพรรดิเฉียนเฟิงกับรัสเซียสมัยพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2 ใน ค.ศ. 1858 ที่กำหนดให้สูญเสียพื้นที่ฮุยหลง เกียงตามี่จีนเรียกขานหรือฮามูร์ตามี่รัสเซียเรียกขาน คิดเป็นพื้นที่มากกว่า 600,000 ตารางกิโลเมตร ทำให้ รัสเซียครอบครองลุ่มน้ำฮามูร์จนถึงชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก (ไทยรัฐออนไลน์, 7 มิถุนายน 2564) จากมุมมองของ จีน ภายหลังการที่จีนพ่ายแพ้ในสงครามฝิ่นใน ค.ศ. 1842 สนธิสัญญาเทียนสิน (Treaty of Tientsin) ระหว่างจีน สมัยจักรพรรดิเฉียนเฟิงกับรัสเซียสมัยพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2 ใน ค.ศ. 1860 ทำให้จีนสูญเสียพื้นที่บริเวณ ลุ่มน้ำอัสซูรี แม่น้ำมั่งกรดำ และทะเลญี่ปุ่น และสนธิสัญญาอิลี (Treaty of Ili) ระหว่างจีนสมัยจักรพรรดิกวางสวี่ กับรัสเซียสมัยพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 3 ใน ค.ศ. 1881 ทำให้จีนสูญเสียพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโกลกุตส์ด้านตะวันตก

ส่วนหนึ่งจากการปักปันเขตแดนระหว่างรัสเซียที่เป็นจักรวรรดิรัสเซียขณะนั้นกับจีนที่เป็นรัฐแบบจารีต การทำสนธิสัญญาแบบตะวันตกแสดงถึงโลกใหม่ที่ก้าวเข้ามาสู่จีนแต่การปรับตัวที่ล่าช้านำมาสู่การทำสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมจำนวนมาก และการมีกองกำลังและกองทัพของมหาอำนาจตะวันตกที่ทันสมัยและเหนือกว่าจีน นำมาสู่การยึดครองดินแดนโดยพลการ นำไปสู่ความพยายามเรียกร้องดินแดนของจีนคืน พื้นที่ไซบีเรียภาคตะวันออกด้านเหนือของจีน คาซัคสถาน (Kazakhstan) ด้านตะวันตกของจีน ตลอดจนพรมแดนซินเกียงซึ่งจีนอ้างกรรมสิทธิ์ร่อนน้ำขณะนั้นจนถึงบาร์ออบสค์ (Khabarovsk) ทำให้แตกต่างจากการอ้างร่อนน้ำเก่าของแม่น้ำมั่งกรดำซึ่งจีนอ้างกรรมสิทธิ์การครอบครองภายหลังการมีข้อพิพาทระหว่างกันหลายครั้ง (เขียน ชีระวิทย์, 2519 : 14-15)

ความพยายามของมหาอำนาจตะวันตกที่ปรารถนาครอบงำจีนจากการแพร่ขยายของลัทธิจักรวรรดินิยมที่ขยายตัวอย่างเป็นระบบนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1850 เป็นไปเพื่อสนองต่อผลประโยชน์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่สำคัญ คือ ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจจากการแสวงหาตลาดเพื่อการค้าและวัตถุดิบที่มีราคาถูก นำไปสู่การยึดครองดินแดนหากปฏิเสธระบบการค้าเสรีที่สนองต่อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ เมืองท่ากลายเป็นศูนย์กลางด้านพาณิชย์กรรมระหว่างภายในประเทศกับต่างประเทศ การแพร่ขยายของมหาอำนาจตะวันตกจากลัทธิล่าอาณานิคมก่อให้เกิดการรุกราน จีนนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ ความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรจีนและความปรารถนาแสวงหาผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจภายหลังการยึดและปกครองอินเดียซึ่งเสมือนเป็นมงกุฏของจักรวรรดิอังกฤษ ทำให้อังกฤษส่งเสริมการปลูกฝิ่น เพื่อขยายอำนาจสู่จีน จากเดิมที่อาณาจักรจีนสมัยราชวงศ์ชิงได้เปรียบดุลการค้าจากการค้าขายกับอังกฤษเป็นขาดดุลการค้าจากการนำฝิ่นที่มีแหล่งเพาะปลูกที่อินเดียซึ่งขณะนั้นเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ความขัดแย้งที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นนำมาสู่การถือกำเนิดของสงครามฝิ่นระหว่าง ค.ศ. 1839 ถึง 1942 การสิ้นสุดของสงครามฝิ่นนำมาสู่ชัยชนะของอังกฤษเหนือจีน นำมาสู่การทำสนธิสัญญานานกิง ความล้มเหลวของจีนที่แสดงออกจากความปราชัยของประเทศที่มีต่ออังกฤษก่อให้เกิดความไม่พอใจของคนจีนที่มีต่อผู้ปกครองจากราชสำนักจีน จนนำไปสู่การก่อให้เกิดกบฏไต้ผิง ระหว่าง ค.ศ. 1850 ถึง 1864 ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนกว่า 20 ล้านคน ความขัดแย้งจากสงครามผ่านสนธิสัญญานานกิงเท่ากับเป็นการบังคับให้จีนมีความเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดข้อเรียกร้องเพื่อให้จีนเปิดประเทศอย่างกว้างขวาง การปฏิเสธของจีนจากความปรารถนาแก้สนธิสัญญานานกิงเพื่อให้ได้ประโยชน์ทางการค้าเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่สงครามธนู (Arrow War) หรือสงครามฝิ่นครั้งที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1850 ถึง 1864 สิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของอังกฤษ มหาอำนาจตะวันตก เช่นเดิ และการปราชัยของจีนนำมาสู่การลงนามในสนธิสัญญาเทียนสินใน ค.ศ. 1858 (สุรชาติ บำรุงสุข, 2558 : 16-18)

ความสำเร็จจากการปฏิรูปการเมืองการปกครองของญี่ปุ่นสมัยสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิใน ค.ศ. 1868 ทำให้ญี่ปุ่นก้าวสู่ความเป็นมหาอำนาจของเอเชียและโลก การรับแนวคิดของลัทธิล่าอาณานิคมและการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากทำให้ญี่ปุ่นปรารถนาวัตถุดิบและตลาดเพื่อระบายสินค้าภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นที่สำเร็จจุลวง นำมาสู่การทำสงครามกับจีนจากการรุกรานเกาหลี ก่อกำเนิดเป็นสงครามจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 1 ใน ค.ศ. 1894 และสิ้นสุดด้วยชัยชนะของญี่ปุ่นและความปราชัยของจีนใน ค.ศ. 1895 นำไปสู่

การลงนามในสนธิสัญญาชิโนโมเซกิใน ค.ศ. 1895 (สุรชาติ บำรุงสุข, 2558 : 18-19) ส่งผลให้จีนสูญเสียอำนาจการปกครองและต้องสละสิทธิ์อำนาจอธิปไตยการปกครองเหนือเกาหลี และได้หัวัน เป็นสำคัญ

การสิ้นสุดอำนาจการปกครองผ่านระบบบรรณาการของจีนเหนืออาณาจักรโชซอนในคาบสมุทรเกาหลี และกลายเป็นส่วนหนึ่งจากการขยายอำนาจการปกครองของญี่ปุ่นนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของดุลแห่งอำนาจในเอเชียตะวันออก นับเป็นเวลาเดียวกันกับที่รัสเซียเริ่มแผ่ขยายอำนาจเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีนับแต่การเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติของพระเจ้าซาร์นิโคลาสที่ 2 ใน ค.ศ. 1894 จนกลายเป็นการเผชิญหน้าและนำไปสู่สงครามระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่นระหว่าง ค.ศ. 1904 ถึง 1905 และสงครามสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของญี่ปุ่นและการปราชัยของรัสเซีย นับเป็นครั้งแรกที่มหาอำนาจตะวันออกเฉกเช่นญี่ปุ่นชนะมหาอำนาจตะวันตกเฉกเช่นรัสเซีย จนนำไปสู่ความเสื่อมถอยของรัสเซียและการสิ้นสุดของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ภายหลังการสละราชสมบัติของพระเจ้าซาร์นิโคลาสที่ 2 ใน ค.ศ. 1917 และไม่มีเจ้านายพระองค์ใดครองราชย์ต่อจากพระองค์ ซึ่งเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 นำไปสู่การสถาปนาระบอบสังคมนิยมภายหลัง ทำให้รัสเซียถอนตัวออกจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ในเวลาต่อมา ความพ่ายแพ้ของรัสเซียที่มีต่อญี่ปุ่นส่งผลให้ญี่ปุ่นขยายอำนาจเข้าสู่เกาหลีอย่างกว้างขวาง ภายหลังจากที่อาณาจักรโชซอนในเกาหลีมีความพยายามปฏิรูปประเทศอย่างกว้างขวางและการรวมอำนาจที่ศูนย์กลางของราชสำนักที่มีจักรพรรดินีและจักรพรรดิของราชวงศ์โชซอนดำเนินการอย่างต่อเนื่องระหว่างช่วงความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซีย การลงนามในสนธิสัญญาอิงซาใน ค.ศ. 1905 การลดขนาดของกองทัพเหลือจำนวน 1,000 คน จากจำนวน 20,000 คน การควบคุมการรักษาความมั่นคงภายในเกาหลี การกดดันให้คณะทูตจากเกาหลีไม่สามารถแถลงการณ์ในการประชุมสันตภาพที่กรุงเฮกใน ค.ศ. 1907 ได้ และการกดดันให้พระเจ้าโคจง กษัตริย์เกาหลีพระองค์สุดท้ายของราชวงศ์โชซอนให้ทรงสละราชสมบัติใน ค.ศ. 1907 ทั้งหมดเท่ากับเป็นประโยชน์กับญี่ปุ่นจากการรวมพื้นที่ในคาบสมุทรเกาหลีให้เป็นส่วนหนึ่งของการขยายอำนาจของญี่ปุ่นจากการจัดตั้งรัฐบาลหุ่นเชิดและจัดตั้งผู้สำเร็จราชการเกาหลีของญี่ปุ่นภายหลังจากการลงนามในสนธิสัญญาญี่ปุ่นกับเกาหลีใน ค.ศ. 1910 นำไปสู่การรวมเกาหลีเป็นส่วนหนึ่งของญี่ปุ่นจนสำเร็จลุล่วง (ปิติ ศรีแสงนาม, 2563)

ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองของไต้หวันถือกำเนิดจากการปกครองของญี่ปุ่นระหว่าง ค.ศ. 1895 ถึง 1945 เป็นเวลามากกว่า 50 ปี นับเป็นช่วงเวลาสำคัญที่มีนัยต่อความแปลกแยกและแตกต่างระหว่างจีนที่เป็นแผ่นดินใหญ่กับไต้หวันที่เป็นเกาะ ชาวไต้หวันจำนวนมากเป็นชาวจีนที่มีฐานะยากจนช่วงการปกครองของราชวงศ์แมนจูหรือราชวงศ์ชิงและอพยพมาจากมณฑลกว๋างตุ้งและฟูเจี้ยน การเป็นประชาชนทั่วไปทำให้ไม่มีการนำวัฒนธรรมของชนชั้นนำหรือชั้นสูงมาทำให้วัฒนธรรมของคนพื้นเมืองมีความโดดเด่นจากการที่ไม่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชนชั้นนำที่ปกครองไต้หวัน ที่สำคัญ คือ ขุนนาง คหบดี พ่อค้า จำนวนมาก ต่างอพยพกลับสู่จีนแผ่นดินใหญ่จากความหวาดระแวงอำนาจและอิทธิพลของญี่ปุ่น การต่อต้านการปกครองของญี่ปุ่นทำให้ชาวไต้หวันจำนวนมากสูญเสียชีวิตหลายหมื่นคนและทรัพย์สินเงินทองเป็นจำนวนมาก การเป็นพื้นที่เขตร้อนที่มีโรคภัยไข้เจ็บจำนวนมากทำให้ไม่เหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐาน ก่อให้เกิดแนวคิดของชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองของ

ญี่ปุ่นต่อการเสนอขายไต้หวันให้กับมหาอำนาจตะวันตก แต่ผู้ปกครองญี่ปุ่นตัดสินใจให้ไต้หวันเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารให้กับญี่ปุ่นเป็นสำคัญ (อาศรมสยาม-จีนวิทยา, 2563) และทำให้ญี่ปุ่นพัฒนาไต้หวันหลากหลายมิติ นับเป็นการวางรากฐานบนพื้นฐานความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมการเมืองของไต้หวันต่อเนื่องถึงปัจจุบัน และส่งผลให้ไต้หวันมีความแตกต่างจากจีนแผ่นดินใหญ่ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน

ความล้มเหลวของจีนเมื่อเปรียบเทียบกับมหาอำนาจตะวันตกแสดงออกจากการปราชัยของสงครามสมัยใหม่อย่างต่อเนื่องและยาวนาน แสดงถึงปัญหาของจีนจากระบบการเมืองการปกครองที่ล้มเหลวจากการเผชิญหน้ากับมหาอำนาจตะวันตกจากลัทธิล่าอาณานิคม ส่งผลให้จีนต้องสูญเสียดินแดนจำนวนมาก และสิทธิสภาพนอกอาณาเขตอย่างมากสำหรับพื้นที่ที่จีนปกครองอยู่ ส่งผลให้จีนไม่สามารถขยายอำนาจและอิทธิพลของประเทศอย่างกว้างขวาง นำมาสู่ความพยายามของปัญญาชนหัวก้าวหน้า นำมาสู่การปฏิรูปหนึ่งร้อยวันของขบวนการปฏิรูปจีนซึ่งเลียนแบบตะวันตกใน ค.ศ. 1860 นับเป็นทศวรรษที่ญี่ปุ่นปรับปรุงประเทศสมัยสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิ และกวางสู จักรพรรดิฉินของราชวงศ์ชิง ซึ่งทรงครองราชย์ระหว่าง ค.ศ. 1875 ถึง 1908 ทรงสนับสนุนการปฏิรูปประเทศ เพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงจากการขยายอำนาจและอิทธิพลจากมหาอำนาจตะวันตก ที่สำคัญ คือ อังกฤษและฝรั่งเศส และมหาอำนาจตะวันออก ที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น บุคคลสำคัญของขบวนการปฏิรูป ประกอบด้วย จักรพรรดิ ชุนนางที่มีหัวก้าวหน้า เพื่อการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างที่สั่งสมเป็นเวลากว่าร้อยปี มีการปฏิรูปกฎหมายจำนวนมากกว่า 100 ฉบับ การปฏิรูปที่ถือกำเนิดอย่างต่อเนื่องกระทบกับเจ้านายและขุนนางจำนวนมากที่มีอำนาจและมีแนวคิดอนุรักษ์นิยมอย่างกว้างขวาง นำไปสู่การต่อต้านอย่างมาก ชูสีไทเฮาแกนนำคนสำคัญสายอนุรักษ์นิยมที่มีอำนาจอย่างแท้จริง เข้าจัดการกับกลุ่มปฏิรูปอย่างกว้างขวาง มีการกักบริเวณจับกุม คุมขัง และประหารชีวิตสมาชิกขบวนการปฏิรูปเป็นจำนวนมาก (สุรชาติ บำรุงสุข, 2558 : 19-21)

ความล้มเหลวจากการปฏิรูปของขบวนการปฏิรูปหนึ่งร้อยวันที่เกิดขึ้นไม่นาน จีนมีความไม่สงบจากการถือกำเนิดของกบฏนักมวยใน ค.ศ. 1900 มหาอำนาจตะวันตกและญี่ปุ่นมีบทบาทควบคุมความไม่สงบ ทั้งหมดยอมแสดงถึงความปรารถนาของชาวจีนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงประเทศไปสู่ความทันสมัยด้วยวิธีการที่รุนแรง จนนำไปสู่การปฏิวัติใน ค.ศ. 1911 และโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และราชวงศ์ชิงใน ค.ศ. 1912 จากการสละราชสมบัติของปูยี จักรพรรดิฉินพระองค์สุดท้ายจากราชวงศ์ชิง ภายหลังการสิ้นพระชนม์ของพระนางชูสีไทเฮาใน ค.ศ. 1908 (สุรชาติ บำรุงสุข, 2558 : 21-22) หยวนซื่อช้าย นับเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญจากการปฏิเสธร่วมเหลือเท่ากับเป็นการหักหลังราชวงศ์ชิง เพื่อดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐจีนตามข้อเสนอของ ดร. ซุนยัตเซ็น (ศิลปวัฒนธรรม, 2563) ความเปลี่ยนแปลงของจีนจากการสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่การปกครองระบอบสาธารณรัฐนับตั้งแต่ ค.ศ. 1912 ถือกำเนิดท่ามกลางความวุ่นวายภายในสาธารณรัฐใหม่ ทั้งจากภายในประเทศและภายนอกหรือต่างประเทศ ความอ่อนแอที่ต่อเนื่องของจีนทำให้ดินแดนมองโกเลียที่แบ่งเป็นมองโกเลียในและมองโกเลียนอกที่เป็นเขตการปกครองของจีนมีความเปลี่ยนแปลง จากการที่มองโกเลียนอกประกาศแยกประเทศออกจากจีนใน ค.ศ. 1911 จากการสนับสนุนของรัสเซีย ทำให้จีนคงเหลือเฉพาะ

มองโกเลียใน และมองโกเลียนอกที่รัสเซียสนับสนุนมีการปกครองระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จนิยมและมีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เป็นอันดับ 2 ของโลก ภายหลังจากการสถาปนาระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1917 แต่พรมแดนระหว่างจีนกับมองโกเลียไม่ชัดเจน เฉกเช่นเดียวกันกับทิเบตที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของจีนบางช่วงเวลา แต่ภายหลังสามารถขับไล่จีนเป็นผลสำเร็จ แต่จีนถือว่าทิเบตเป็นส่วนหนึ่งของจีนทำให้มีการส่งทหารเข้าทิเบตเป็นระยะ (Thanyawee' s World, 2008)

ความพยายามสถาปนาระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่เป็นระบอบเก่าของหยวนซื่อซาย ระหว่าง ค.ศ. 1915 ถึง 1916 เท่ากับเป็นการรื้อฟื้นระบอบราชวงศ์ที่สิ้นสุดไปแล้วภายหลังจากการสถาปนาระบอบสาธารณรัฐใน ค.ศ. 1912 แต่กลับนำมาสู่ปัญหาที่จีนเผชิญอย่างกว้างขวาง ที่สำคัญ คือ การสถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิ การส่งยุบพรรคก๊กมินตั๋ง การยุบสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาและแทนที่ด้วยสมัชชาแห่งชาติ การสั่งปิดหนังสือพิมพ์ การจัดตั้งสมัชชาวางแผนสันติภาพเพื่อกำหนดการเปลี่ยนแปลงจากรบอบสาธารณรัฐเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพื่อตนเองเป็นจักรพรรดิ ทำให้นายทุนขุนศึกจำนวนมากประกาศแยกตนเป็นเอกราช ที่สำคัญ คือ มณฑลกุ้ยชิว มณฑลหูหนาน และมณฑลเสฉวน นับเป็นปัญหาที่สำคัญของจีนช่วงการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ ความพยายามรื้อฟื้นพรรคก๊กมินตั๋งนับตั้งแต่ ค.ศ. 1914 นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญสำหรับการรวบรวมกำลังต่อสู้กับหยวนซื่อซาย จนหยวนซื่อซายไม่สามารถทนแรงต่อต้านทางการเมืองได้นำมาสู่การลาออกจากตำแหน่งจักรพรรดิหลังดำรงตำแหน่งได้ไม่นานและกลับมาเป็นประธานาธิบดีก่อนถึงแก่อสัญกรรมใน ค.ศ. 1916 (ศิลปวัฒนธรรม, 2563)

การจัดตั้งสาธารณรัฐจีนระหว่าง ค.ศ. 1911 ถึง 1949 นับเป็นช่วงเวลาที่จีนเผชิญการคุกคามจากภายในประเทศจากการช่วงชิงอำนาจของกลุ่มการเมืองที่หลากหลาย การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ของจีนระหว่าง ค.ศ. 1914 ถึง 1918 กับสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ที่เป็นฝ่ายชนะสงคราม กลับไม่ทำให้จีนได้รับดินแดนคืนจากเยอรมนีที่แพ้สงคราม แต่กลับการสูญเสียพื้นที่ของเยอรมนีที่ขานตงให้กับญี่ปุ่น เท่ากับเพิ่มความมั่นคงให้กับญี่ปุ่นที่รุกรานแมนจูเรียอย่างมาก ก่อให้เกิดการประท้วงของประชาชน นิสิตนักศึกษา และปัญญาชนที่ปักกิ่งจำนวนมาก จนกลายเป็นขบวนการสี่พฤษภา (The Fourth Movement) ใน ค.ศ. 1919 นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการยอมรับอุดมการณ์แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ นำไปสู่การจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนใน ค.ศ. 1921 ความเปลี่ยนแปลงภายในของจีนช่วงการครองอำนาจของหยวนซื่อซายที่มีความขัดแย้ง นำมาสู่การก้าวสู่ยุคนายทุนขุนศึก (Warlord Era) ระหว่าง ค.ศ. 1916 ถึง 1928 ที่มีความขัดแย้งและสงครามทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ และสหภาพโซเวียตสนับสนุนให้พรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งมีความอ่อนแอร่วมมือกับพรรคก๊กมินตั๋งภายหลัง (จุลชีพ ชินวรรโณ, 2548 : 7-14 – 7-15 และธีวินท์ สุพทุทธิกุล, 2560 : 2-18 – 2-19) การครองอำนาจของจอมพลเจียงไคเช็คภายหลังการถึงแก่อสัญกรรมของ ดร. ซุนยัตเซ็น ใน ค.ศ. 1925 นำมาสู่การปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง แต่สร้างความบอบช้ำให้กับพรรคคอมมิวนิสต์อย่างหนักจนสิ้นสุดการเป็นพันธมิตรกันใน ค.ศ. 1927 ท่ามกลางการรวมประเทศสำเร็จลุล่วง (จุลชีพ ชินวรรโณ, 2548 : 7-17 – 7-18)

และพรรคคอมมิวนิสต์เริ่มทบทวนอุดมการณ์ตามแนวคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่มีรากฐานมาจากชนชั้นกรรมาชีพ มีความไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมนิยมชาวจีนที่มีชาวนาเป็นส่วนใหญ่ ก่อกำเนิดเป็นแนวคิดของเหมาเจ๋อตง (Mao Zedong 's Thought) เป็นแก่นแกนแทนที่แนวคิดทฤษฎีแบบมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ในตะวันตก (ธีวินท์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-19) และญี่ปุ่นทำการรุกรานจีนอย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกัน รักษา และขยายผลประโยชน์ จากเดิมที่มีในแมนจูเรียสู่พื้นที่ของจีนด้านตะวันออก (อดิเทพ พันธุ์ทอง, 2562)

การตัดสินใจของญี่ปุ่นที่แมนจูเรียทำให้มีการส่งกองกำลังปฏิบัติการทางทหารทั่วพื้นที่ นำไปสู่การประกาศจัดตั้งแมนจูเรียเป็นประเทศแมนจูแก้วใน ค.ศ. 1932 มีจักรพรรดิปูยี จักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์ชิงของจีนเป็นประมุข ทำให้จีนร้องเรียนไปยังองค์การสันนิบาตชาติ นำไปสู่การค้นหาข้อเท็จจริงและประกาศยอมรับจีนมีอำนาจอธิปไตยเหนือแมนจูเรีย แต่ญี่ปุ่นปฏิเสธข้อเสนอสันนิบาตชาติและถอนตัวออกใน ค.ศ. 1933 (พวงทิพย์ เกียรติสกุล, 2558 : 92-95) และญี่ปุ่นมุ่งขยายอำนาจและอิทธิพลสู่พื้นที่มองโกลเลียทั้งหมดเพื่อป้องกันการขยายอำนาจและอิทธิพลของสหภาพโซเวียต และกดดันให้จีนยอมรับ แต่ได้รับการปฏิเสธ ความขัดแย้งที่ต่อเนื่องนำมาสู่การถือกำเนิดของความขัดแย้งที่กลายเป็นสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ 2 ใน ค.ศ. 1937 จากการอ้างของทหารญี่ปุ่นที่ถูกทหารจีนระดมยิงที่สะพานมาร์โคโปลโล การสงครามที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องนำไปสู่เหตุการณ์การสังหารหมู่ที่นานกิงใน ค.ศ. 1937 จนมีการประมาณการกันว่ามีผู้เสียชีวิตมากกว่า 300,000 คน การลาออกจากสันนิบาตชาติของญี่ปุ่นทำให้การเรียกร้องของจีนล้มเหลว และญี่ปุ่นเสนอนโยบายการจัดระเบียบใหม่ในเอเชียตะวันออก (New Order in East Asia) ใน ค.ศ. 1938 เพื่อจัดระเบียบพื้นที่ในเอเชียตะวันออก ซึ่งประกอบด้วย ญี่ปุ่น จีน และแมนจูแก้ว และแนวคิดวงไพบูลย์มหาเอเชียบูรพา (Greater East Asia Co-Prosperity Sphere) ใน ค.ศ. 1940 เพื่อขยายแนวคิดการจัดระเบียบเอเชียตะวันออกให้กว้างขวางมากขึ้น (พวงทิพย์ เกียรติสกุล, 2558 : 97)

สงครามที่ต่อเนื่องนำไปสู่ความขัดแย้งภายในของจีนจากแนวคิดของหวางจิงเว่ย แกนนำคนสำคัญของพรรคก๊กมินตั๋งที่ลงนามสงบศึก และเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น แตกต่างจากแนวคิดของจอมพลเจียงไคเช็คที่ต่อต้านญี่ปุ่นและปฏิเสธการลงนาม ทำให้ญี่ปุ่นจัดตั้งรัฐบาลหุ่นของหวางจิงเว่ยซึ่งมีการยอมรับแมนจูแก้วและการเคลื่อนพลของทหารญี่ปุ่นในจีน ทำให้รัฐบาลหวางจิงเว่ยไม่เป็นที่ยอมรับสำหรับชาวจีนจำนวนมาก และญี่ปุ่นลงนามเป็นสนธิสัญญาไตรภาคีเพื่อเป็นพันธมิตรกับเยอรมนีและอิตาลีใน ค.ศ. 1940 เท่ากับเป็นพันธมิตรในฝ่ายอักษะ รัฐบาลเท่ากับญี่ปุ่นขยายขอบเขตการปฏิบัติงานสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (พวงทิพย์ เกียรติสกุล, 2558 : 98-99) นับเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่เจียงไคเช็คย้ายเมืองหลวงมาที่ฉงชิ่ง การรุกรานของญี่ปุ่นที่มีต่อพื้นที่ตอนในของจีนประกอบด้วย ซานซี หูเป่ย์ เหอหนาน กวางสี และเจียงสี ทำให้ทหารญี่ปุ่นกระจัดกระจายไปทั่ว จนกลายเป็นจุดอ่อนที่สำคัญจนทำให้ไม่สามารถรบชนะอย่างเด็ดขาด เท่ากับลดทอนความสามารถของทหารญี่ปุ่นลง จากการมีกำลังพลที่ลดลง การขาดแคลนอาวุธยุทโธปกรณ์ การขาดแคลนยุทธปัจจัยทั้งหลาย นับเป็นเวลาเดียวกับที่ทหารจีนของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งมีกำลังพลเพิ่มมากขึ้น จากจำนวน 1,700,000 คน ใน ค.ศ. 1937 เป็นจำนวน

2,600,000 คน ใน ค.ศ. 1939 และกองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีเป็นจำนวน 40,000 คน ใน ค.ศ. 1937 เป็นจำนวน 488,744 คน ใน ค.ศ. 1940 และได้รับการสนับสนุนอาวุธยุทธโปกรณ์และยุทธปัจจัยจากสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และอังกฤษ ความเข้มแข็งของจีนที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ทหารจีนมีชัยชนะหลากหลายพื้นที่ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1939 (Wartime Asia เอเชียยามสงคราม, 2020)

ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นไปเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นก่อให้เกิดการสู้รบเป็นระยะ การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 ของสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากการโจมตีที่เพิร์ลฮาร์เบอร์ เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1941 นำไปสู่การเสริมสร้างความเป็นพันธมิตรระหว่างสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส สหภาพโซเวียต และจีน ซึ่งเป็นฝ่ายสัมพันธมิตร ส่วนหนึ่งเป็นกองกำลังผสมระหว่าง สหรัฐอเมริกา อังกฤษ จีน ในนามกองบัญชาการเอเชียใต้ (South Asia Command) การสนับสนุนจากฝ่ายสัมพันธมิตรที่มีต่อจีนส่งผลให้จีนเป็นกำลังหลักในการรบกับญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออก จากช่วงแรกที่จีนร่วมมือกับญี่ปุ่นปราศัยต่อญี่ปุ่นจากการปกป้องเส้นทางสายพม่า-ยูนนาน กลายเป็นผู้ชนะภายหลังแม้ว่าญี่ปุ่นจะจัดส่งอาวุธยุทธโปกรณ์ผ่านเทือกเขาหิมาลัย (Wartime Asia เอเชียยามสงคราม, 2020) แต่การเผชิญหน้าจากการสงครามเต็มรูปแบบกับญี่ปุ่นทำให้กองทัพของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งบอบช้ำอย่างหนัก แตกต่างจากพรรคคอมมิวนิสต์ที่เพิ่มพื้นที่สำหรับการปลดปล่อยเป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งเพราะไม่ใช่เป้าหมายหลักของญี่ปุ่น (Wartime Asia เอเชียยามสงคราม, 2020)

ผลตอบแทนจากการที่จีนเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรที่ได้รับชัยชนะในสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ การเป็นสมาชิกสหประชาชาติซึ่งจัดตั้งใน ค.ศ. 1944 แทนสันนิบาตชาติ การเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nation Security Council : UNSC) ซึ่งประกอบด้วย ประเทศที่ชนะสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต อังกฤษ ฝรั่งเศส และจีน ที่สำคัญ คือ จีนได้รับ แมนจูเรีย มองโกเลียใน ซิโนเกียง และได้หวัน คิน เท่ากับเป็นการขยายดินแดน มหาอำนาจตะวันตก ที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต อังกฤษ ฝรั่งเศส ต่างยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต เช่นเดียวกับประเทศที่แพ้สงครามต่างต้องยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตไปโดยปริยาย เท่ากับเป็นความสำเร็จของจีนภายหลังจากการขยายดินแดนเพิ่มเติมภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง (Wartime Asia เอเชียยามสงคราม, 2020)

“ความอับยศของจีนที่ถือกำเนิดนับตั้งแต่การทำสนธิสัญญานานกิงใน ค.ศ. 1842 นับเป็นภาระทางประวัติศาสตร์ที่เป็นผู้ปกครองมีหน้าที่นำประเทศให้พ้นจากศตวรรษแห่งความอับยศ (A Century of Humiliation) เพื่อทำให้จีนกลับมาเป็นประเทศมหาอำนาจในเวทีการเมืองระหว่างประเทศภายหลัง” (สิทธิพล เจริญรัฐกิจ, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2563) ชัยชนะของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งถือกำเนิดท่ามกลางปัญหาการคอร์รัปชันของผู้บริหารทุกระดับ ด้านเศรษฐกิจ การมีเงินหยวนจำนวนน้อย และการขาดแคลนทองคำสำรอง ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำอย่างมาก ค่าเงินหยวนตกต่ำเป็นประวัติการณ์ ทำให้เศรษฐกิจประเทศเสี่ยงกับการล้มละลายและด้านสังคม คือ ความระส่ำระสายของบ้านเมือง ข้าราชการหมากแพง และความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้แตกต่างจากพรรคคอมมิวนิสต์ที่ปลดปล่อยพื้นที่เป็นจำนวนมากจากการรบแบบกองโจร กลายเป็นพื้นที่

สำหรับการลี้ภัยของชาวจีนที่รอดพ้นจากสงคราม ทำให้กองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์สูญเสียกำลังน้อยกว่า เท่ากับเปิดโอกาสให้มีการขยายตัวมากกว่า (Wartime Asia เอเชียยามสงคราม, 2020) นับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ พรรคคอมมิวนิสต์ขณะรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งนำมาสู่การยึดครองจีนแผ่นดินใหญ่ใน ค.ศ. 1949

การเป็นนักรบที่มีความแตกต่างจากนักปกครองของแกนนำและสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ทำให้เผชิญ ปัญหาการปกครองและการบริหารประเทศจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะ การเป็นสมรภูมิของความขัดแย้งและสงครามที่ต่อเนื่อง การอพยพเคลื่อนย้ายออกจากจีนไปได้หัววัน และ สหรัฐอเมริกา ที่สำคัญ พรรคคอมมิวนิสต์จีนขาดแคลนบุคลากรที่ได้รับความไว้วางใจที่เพียงพอสำหรับการบริหาร ประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้แกนนำพรรคคอมมิวนิสต์เน้นหลักการบริหารร่วมกัน (Common Program) ระยะแรก จากที่ประชุมที่ปรึกษาการเมืองของประชาชนจีน (The Chinese People's Political Consultative Forum) ที่ร่างขึ้น มีการกำหนดให้กองทัพปลดแอกประชาชนของภาคแต่ละภาคร่วมมือ กับสาขาพรรคคอมมิวนิสต์จีนทำการปกครองประเทศอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญและจัดตั้ง รัฐบาลพลเรือนเพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศ (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2548 : 7-26)

การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนนำไปสู่การกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มีอุดมการณ์ จากลัทธิชาตินิยม ลัทธิมาร์กซิสต์ เป็นการประยุกต์ลัทธิเลนินนิสต์เข้ากับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของ สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ที่มีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2537 : 497) ประการแรก เป้าหมายด้านความมั่นคง (Security Goal) เป็นความ มั่นคงและปราศจากศัตรูรุกรานหรือภัยคุกคามอำนาจอธิปไตยของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะสาธารณรัฐ ประชาชนจีนปรารถนาไม่ให้มีมหาอำนาจใดคุกคามความมั่นคงหรือแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลกับประเทศและ เอเชีย ทำให้กระทบกับผลประโยชน์ของประเทศ ต่อต้านและลดอำนาจและอิทธิพลของมหาอำนาจ ที่ แทรกแซง สั่งการ บงการ ควบคุม ครอบงำ ประการที่สอง เป้าหมายด้านการปฏิวัติ (Revolutionary Goal) นับเป็นเป้าหมายที่สำคัญเพื่อนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในระบบการเมืองระหว่างประเทศ ต่อเนื่องจากอุดมการณ์ ตามลัทธิมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ และตามแนวความคิดของเหมาเจ๋อตง เพื่อนำไปสู่การทำสงครามประชาชน (People's War) ที่เป็นสงครามปลดแอก (Liberation War) เพื่อต่อต้านรัฐบาลที่เป็นพันธมิตรกับประเทศ มหาอำนาจที่เป็นจักรวรรดินิยม (Imperialism) ตามแนวความคิดของแกนนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน

การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงรอยต่อของการสถาปนาการปกครองระบอบสังคมนิยม คอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1949 แบ่งเป็นการขยายอำนาจภายในประเทศ จากตัวอย่างที่สำคัญ คือ การเผชิญหน้ากับ กองพล 93 ของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง และการขยายอำนาจภายนอกประเทศหรือต่างประเทศ จากตัวอย่างที่ สำคัญ คือ สงครามเกาหลี

การขยายอำนาจภายในประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาจากชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่ทำให้บุคคลจำนวนมากที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับพรรคก๊กมินตั๋งอพยพไปสหรัฐอเมริกา ไต้หวัน และประเทศอื่น สาเหตุสำคัญมาจากความเกรงกลัวการปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์ แต่ปัญหาสำคัญของการสถาปนาอำนาจนำที่ยังไม่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดภายหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะยังมีกองกำลังต่อต้านที่สำคัญ คือ กองพล 93 และกองพลที่ 193 ของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง มีพื้นที่ปฏิบัติการที่คันทิง มณฑลยูนนาน ซึ่งห่างไกลจากกองกำลังหลัก ทำให้ไม่สามารถไปตั้งหลักที่ไต้หวันได้ จึงเบนเส้นทางมุ่งสู่จีนด้านใต้ สู้รบไป ถอยร่นไป ทำให้มีการอพยพเข้าสู่เมืองซีเหล็ก ประเทศพม่า เพื่อเป็นฐานปฏิบัติการต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่มาจากจีน (ชัยโชค จุลศิริวงศ์, 2540 : 829) การปฏิบัติการของกองพล 93 ส่งผลกระทบต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน พม่า และไทย เพราะรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งที่ไต้หวันคาดหวังให้เป็นฐานปฏิบัติการต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่ปกครองแผ่นดินใหญ่ ทำให้ได้รับการสนับสนุนกำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ และยุทธปัจจัยจำนวนมาก นำมาสู่การขยายกองกำลังหลากหลายพื้นที่ในพม่า ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพม่า ระหว่าง ค.ศ. 1949 ถึง 1952 ตลอดระยะเวลา 3 ปี สี่ประการ (Kuomintang Aggression Against Burma, 1953 อ้างใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์, 2540 : 829)

ประการแรก ความต่อเนื่องจากการพัฒนาทำให้กองกำลังกลายเป็นกองทัพที่เติบโตใหญ่ เข้มแข็ง ประการที่สอง การผูกมิตรของกองทัพรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งทำให้กองกำลังชนกลุ่มน้อย ที่สำคัญ คือ กะเหรี่ยงกับมอญ เพิ่มความเข้มแข็ง ส่งผลต่อการปราบปรามชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลพม่า ประการที่สาม ทหารของกองพล 93 ของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งบังคับและเกณฑ์แรงงานพม่าและชนกลุ่มน้อยเพื่อทำงานให้ ประการที่สี่ การตอบโต้ของกองพล 93 ของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งที่มีต่อทหารของรัฐบาลพม่าก่อให้เกิดการสูญเสียจำนวนมาก (ชัยโชค จุลศิริวงศ์, 2540 : 829) การจัดตั้งกองพล 93 สร้างปัญหาให้กับพม่าอย่างมากจากการอ้างเหตุผลของสาธารณรัฐประชาชนจีนส่งทหารเข้าทหารเข้าพม่าเพื่อปราบปราม การสนับสนุนจากรัฐบาลไต้หวันและสหรัฐอเมริกาเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ และความหวาดระแวงประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวคิดและอุดมการณ์แตกต่างจากพม่าทำให้ขาดความไว้วางใจจากการให้ที่พักพิงและมีส่วนรู้เห็น ความพยายามแก้ปัญหาของรัฐบาลอนุในพม่านำไปสู่การร้องเรียนไปที่สหประชาชาติใน ค.ศ. 1953 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทหารและการอพยพเคลื่อนย้ายหลายครั้งโดยไม่ผ่านสหประชาชาติ (ชัยโชค จุลศิริวงศ์, 2540 : 830)

พม่านั้นเป็นประเทศแรกนอกกลุ่มประเทศสังคมนิยมที่รับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 ทำให้ไม่ปรารถนาให้สหประชาชาติส่งกองกำลังเพื่อจัดการกับกองพล 93 เพราะอาจกระทบความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งอาจส่งกำลังประชิดพรมแดนพม่า (Butwell, 1963 pp. 181-182 อ้างใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์, 2540 : 831) พม่าไม่เคยประณามพฤติกรรมของสหรัฐอเมริกาแต่ยกเลิกการขอรับความช่วยเหลือนับตั้งแต่ ค.ศ. 1953 (Butwell, 1963 pp. 182 อ้างใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์, 2540 : 831) การรัฐประหารของพม่าใน ค.ศ. 1962 นำมาสู่การปิดประเทศ กำหนดและดำเนินนโยบายสังคมนิยมแบบพม่า และรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศทุกประเทศ ยกเว้นไต้หวัน (ชัยโชค จุลศิริวงศ์, 2540 : 831)

การขยายอำนาจภายนอกประเทศหรือต่างประเทศ สงครามเกาหลีนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ นับเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2529 : 192-193 ; ถนอม อานามวัฒน์, 2521 : 118-126 ; นันทวดี จันทราทิพย์, 2533) สงครามเกาหลีถือกำเนิดระหว่าง ค.ศ. 1950 ถึง 1953 จากการรุกรานของเกาหลีเหนือที่มีต่อเกาหลีใต้ จากการสนับสนุนของสหภาพโซเวียตช่วงแรก และสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มเติมช่วงหลัง ทำให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (The United Nation Security Council : UNSC) ซึ่งสหภาพโซเวียตไม่ได้เข้าร่วมประชุม มีมติให้ใช้กำลังจากการสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตร พลเอกดักลาส แมคอาร์เธอร์ เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดในนามสหประชาชาติ ช่วงแรกรุกไล่เกาหลีเหนืออย่างต่อเนื่อง แต่การยกพลข้ามแม่น้ำยาลูทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนส่งทหารเข้ามาเพื่อปกป้องเกาหลีเหนือ ก่อให้เกิดการปะทะกันที่บริเวณเส้นขนานที่ 38 กลับไปกลับมา ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ ความปรารถนาใช้วิธีการทางทูตเพื่อแก้ปัญหาของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและสงครามที่จำกัดขอบเขตมากกว่าการใช้วิธีการทางการทหาร นำมาสู่การปลดพลเอกดักลาส แมคอาร์เธอร์ ออกจากตำแหน่งใน ค.ศ. 1952 นำมาสู่การเจรจาทางการเมืองและการทูต และเจรจาและสิ้นสุดการปฏิบัติการทางการทหารใน ค.ศ. 1953

สงครามเกาหลีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การที่เกาหลีแบ่งออกเป็นสองประเทศอย่างสมบูรณ์นับตั้งแต่ ค.ศ. 1953 นำไปสู่ความแตกต่างด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม อย่างมากในปัจจุบัน และสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีนสนับสนุนเกาหลีเหนือ และสหรัฐอเมริกาสนับสนุนเกาหลีใต้ สงครามเกาหลียังก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างต่อเนื่อง ทำให้สหรัฐอเมริกาเพิ่มความสำคัญกับคาบสมุทรเกาหลีและความขัดแย้งระหว่างเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ และความหวาดระแวงของสหรัฐอเมริกาจากการแพร่ขยายของคอมมิวนิสต์นำไปสู่การทำสนธิสัญญาด้านการทหารระหว่างสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่นหลายฉบับ ที่สำคัญ คือ สนธิสัญญาความมั่นคงญี่ปุ่น-สหรัฐอเมริกา (Japan-US Security Treaty) ใน ค.ศ. 1951 เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของญี่ปุ่นจากการที่ไม่มีกองทัพตามมาตรา 9 ของรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และสหรัฐอเมริกาเน้นความมั่นคงขยายมาถึงไต้หวัน ฟิลิปปินส์ และประเทศพันธมิตรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สงครามเกาหลีทำให้สหรัฐอเมริกาเกี่ยวข้องและสัมพันธ์จำนวนมากจากความปรารถนารักษาผลประโยชน์ทุกด้าน ที่สำคัญ ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารที่มีประธานาธิบดีเป็นตัวแสดงสำคัญ กับฝ่ายทหารที่มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นตัวแสดงสำคัญ และก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาภายหลัง ส่วนหนึ่งเพื่อเผชิญหน้ากับสหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาชนจีน และเกาหลีเหนือ สงครามเกาหลีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนจากที่ไม่ต้องการเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับภายนอก เป็นต้องสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับภายนอก ด้านการเมือง ก่อให้เกิดการเป็นศัตรูระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน จากความขัดแย้งกับเกาหลีใต้และไต้หวัน ด้านเศรษฐกิจ สงครามเกาหลีทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนสูญเสียกำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ ยุทธปัจจัย เป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง

ความเปลี่ยนแปลงจากการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 จนถึงสงครามเกาหลีระหว่าง ค.ศ. 1950 ถึง 1953 ที่แสดงถึงการขยายอำนาจสอดคล้องกับแนวคิดของกั๋วผู่ผู่ พงนะลาวันย์ (สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า “นับตั้งแต่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 พรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถปกครองประเทศจากพรรคเดียวเริ่มจากการปฏิบัติการชนบทล้อมเมือง และขับไล่กองทัพก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็คออกจากจีนแผ่นดินใหญ่ ความตึงเครียดทางการเมืองถือกำเนิดพร้อมกับจุดเริ่มต้นของสงครามเย็นจาก ปัญหาคาบสมุทรเกาหลีที่กลายเป็นสงครามเกาหลีระหว่าง ค.ศ. 1950 ถึง 1953 ที่นับเป็นสงครามตัวแทนระหว่างโลกเสรีประชาธิปไตยที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำกับสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ร่วมมือกับสหภาพโซเวียตสนับสนุนการรบของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีหรือเกาหลีเหนือ”

ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของสาธารณรัฐประชาชนจีน มีจุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 นับเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายอำนาจของอุดมการณ์มาร์กซิสต์ เลนินนิสต์ และเหมาเจ๋อตง ผ่านพรรคคอมมิวนิสต์จีน จากพรรคปฏิวัติสู่พรรครัฐบาล (Government Party) นับเป็นบทบาทที่สำคัญเพื่อนำไปสู่เป้าหมายภายหลังการจัดระเบียบประเทศสู่การเป็นสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่สมบูรณ์แบบ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองที่สำคัญมาจากการนำอุดมการณ์และลัทธิทางการเมืองจากทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติที่สำคัญจำนวน 3 ประการ ประกอบด้วย (ปรับปรุงจาก อีวินทร์ สุพทุทธิกุล, 2560 : 2-25 – 2-26)

ประการแรก การลอบถูกลองผิดด้านนโยบายเศรษฐกิจและสังคม นับเป็นช่วงของความเปลี่ยนแปลงทศวรรษแรกอย่างมีนัยสำคัญ จากความมั่นใจและความทะเยอทะยานของเหมาเจ๋อตงหลายครั้ง que แสดงถึงการปรับทิศทางภายหลังจากความล้มเหลวจากการบริหารงาน และการต่อสู้เพื่อยืนยันสำหรับการรักษาอำนาจจากคำท้าทายทั้งหลาย ประการที่สอง ความพยายามรักษาอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จของเหมาเจ๋อตงจากแนวคิดทฤษฎีและการปฏิบัติ นำไปสู่การรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจที่เหมาเจ๋อตงอย่างค่อยเป็นค่อยไปจากการผูกขาดอำนาจ จากอำนาจบารมี (Charisma Authority) และอำนาจตามกฎหมาย (Legal-rational Authority) จากการดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ แตกต่างจากแนวคิด หลักการ อุดมการณ์ ลัทธิ โครงสร้าง กระบวนการ ขั้นตอน รูปแบบ วิธีการ ลักษณะ พฤติกรรม ยุทธศาสตร์ และยุทธวิธี ของพรรคคอมมิวนิสต์ รัฐบาล และอำนาจการปกครองและการบริหาร ที่กระจายอำนาจสู่ผู้ปกครอง ชนชั้นนำ และแกนนำคนอื่น นำไปสู่ประการที่สาม การถือกำเนิดของลัทธิบุคคล ที่เป็นลัทธินิยมและบูชาเหมาเจ๋อตง นับเป็นช่วงเวลาของการถือกำเนิดของระบบผู้นำร่วม (Collective Leadership) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ความพยายามรักษาอำนาจและอิทธิพลของเหมาเจ๋อตงช่วงหลังนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างเหมาเจ๋อตง และพรรคพวก กับแกนนำและสมาชิกคนอื่นที่มีความคิดและอุดมการณ์ที่แตกต่างจากเหมาเจ๋อตง นำไปสู่การระดมและเคลื่อนไหวมวลชนเพื่อเป็นเครื่องมือทางการเมือง และการเกษตรกรรมแบบร่วมกลุ่ม (Collectivization) เพื่อเพิ่มผลผลิต การผลิตแบบรวมกลุ่มที่เข้มข้นถือกำเนิดนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงแบบ

ก้าวกระโดด (Great Leap Forward) เพื่อเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ แต่ความเป็นปรปักษ์หรือความเป็นศัตรูภายในของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ขยายลูกกลามกลายเป็นปัญหาและวิกฤตการณ์ทางสังคม จากการปลุกเร้าระดมมวลชนของเหมาเจ๋อตงเพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้ามจากการกล่าวหาว่าเป็นศัตรูของการปฏิวัติหรือฝ่ายขวา ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมของมวลชนหลายระลอกนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายเพื่อขจัดศัตรูทางการเมืองผ่านการอบรมทางอุดมการณ์ นำไปสู่การถือกำเนิดของการปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural Revolution) ระหว่าง ค.ศ. 1966 ถึง 1976 ก่อให้เกิดความสับสน วุ่นวาย นับเป็นจุดต่างพร้อยของเหมาเจ๋อตง นับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายหลังการสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองของเหมาเจ๋อตง

การจัดระเบียบทางการเมืองและสังคมหรือสังคมการเมือง (Political Society) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเหมาเจ๋อตง ระหว่าง ค.ศ. 1949 ถึง 1976 แสดงถึง การลองถูกลองผิดภายหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน จากการขยายอำนาจของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ท่ามกลางการทำลายจากการฟื้นฟูประเทศ ภายหลังจากการเผชิญความขัดแย้งและสงครามหลายครั้ง นำไปสู่การปฏิรูปที่ดินนับเป็นการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติจากการผ่อนปรนช่วงแรก เป็นการจัดหมวดหมู่ชนชั้นทั้งนายทุนและชาวนาในชนบทเพื่อจัดสรรที่ดินทำกิน ทำให้การปฏิรูปไม่กระทบกับเจ้าที่ดินและชาวนาที่ร่ำรวยมากนัก การขยายอำนาจจากการรับการลงทุนจากชาวจีนทุกชนชั้นนับเป็นเป้าหมายสำคัญเพื่อลดภาพความสุดโต่งของแนวคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ บนพื้นฐานแนวคิดความร่วมมือ ความสมัครสมานสามัคคี จากความรู้ความสามารถของประชาชนที่หลากหลายชนชั้น ที่สำคัญ คือ ชนชั้นนายทุนอุตสาหกรรม พ่อค้านักธุรกิจ นิสิตนักศึกษา ปัญญาชน กรรมกร และเกษตรกร นับเป็นนโยบายสาธารณะตามแนวทางสายกลางเพื่อขยายฐานการผลิตจากภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชนชั้นนายทุนมีส่วนร่วมจากการขยายอำนาจ และจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเวลา 5 ปี ตามแบบของสหภาพโซเวียต การกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ระหว่าง ค.ศ. 1953 ถึง 1957 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน นับเป็นการพลิกฟื้นเศรษฐกิจของประเทศจากสงครามเพื่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นับเป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะแบบค่อยเป็นค่อยไปจากการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากที่เอกชนเป็นเจ้าของ ปัจจัยการผลิตให้เป็นของรัฐ (Nationalization) (ปรับปรุงจาก ชีวินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-26)

การปรับเปลี่ยนและการฟื้นฟูเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยมนับเป็นความปรารถนาของเหมาเจ๋อตงที่เป็นเป้าหมายสูงสุดภายหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 จากผลลัพธ์ที่แสดงออกจากสหภาพโซเวียตซึ่งนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญจากความสำเร็จที่ถือกำเนิดขึ้นตลอดช่วงสมัยเลนินและสตาลิน ความมุ่งหมายของเหมาเจ๋อตงมุ่งเน้นที่ภาคอุตสาหกรรมเพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้า ทำให้สหภาพโซเวียตถือเสมือนหนึ่งเป็นต้นแบบที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่สำคัญ คือ การวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลางซึ่งถอดแบบมาจากสหภาพโซเวียต โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่วางแผนจากส่วนกลางทำหน้าที่ควบคุมปัจจัยการผลิตทุกประการ ที่สำคัญ คือ ที่ดิน แรงงาน ทุน และวัตถุดิบ ภาครัฐทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้ประกอบการวางแผนการรวมศูนย์อำนาจทางเศรษฐกิจมุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมายและปริมาณการผลิตใน

ภาคอุตสาหกรรม มีการกำหนดราคาและปริมาณเพื่อจัดจำหน่ายกระจายสินค้าไปทั่วประเทศ ทำให้ประชาชนที่เป็นผู้บริโภคขาดการมีส่วนร่วมหรือแทบไม่มีส่วนร่วมอย่างหนึ่งอย่างใด ตลอดระยะเวลาที่ 25 ปีของการรวมศูนย์อำนาจ ระหว่าง ค.ศ. 1953 ถึง 1978 จากการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องจำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 ระหว่าง ค.ศ. 1953 ถึง 1957 ฉบับที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1958 ถึง 1962 ฉบับที่ 3 ระหว่าง ค.ศ. 1966 ถึง 1969 ฉบับที่ 4 ระหว่าง ค.ศ. 1971 ถึง 1975 และฉบับที่ 5 ระหว่าง ค.ศ. 1976 ถึง 1980 ท่ามกลางการผันแปรและความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ที่สำคัญ คือ ความขัดแย้งและช่วงชิงอำนาจของผู้นำ ด้านเศรษฐกิจ จากผลลัพธ์จากผลผลิตที่ล้มเหลว และด้านสังคม จากการปฏิวัติวัฒนธรรมช่วงทศวรรษที่ 1960 ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจขาดความต่อเนื่องและหยุดชะงักหรือสะดุดลงหลายครั้ง (ปรับปรุงจาก จุลชีพ ชินวรรณ, 2548 : 7-36 – 7-37)

แนวทางการจัดระเบียบสังคมตามแนวคิดสังคมนิยมก่อนการกำหนดนโยบายก้าวกระโดดเพิ่มความเป็นอำนาจนิยมให้เหมาเจอตง ส่งผลให้กลุ่มการเมืองในพรรคคอมมิวนิสต์ ชนชั้นนำ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้สูญเสียผลประโยชน์อื่น นิสิตนักศึกษาปัญญาชน กลุ่มบุคคลที่มีแนวคิดอื่น ต่างวิพากษ์วิจารณ์ ปฏิเสธ เพิกเฉย ไม่ยอมรับ คัดค้าน และตั้งคำถามเกี่ยวกับแนวคิดสังคมนิยมแบบสุดขั้ว แต่การรณรงค์เพื่อระดมมวลชนของเหมาเจอตงเพื่อกล่อมเกลาคำคิดประชาชนเพื่อทบทวนความคิดและพฤติกรรมการแสดงออก แสดงถึงความมั่นใจของเหมาเจอตงที่มีต่อฐานอำนาจและการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางสังคมจากคำขวัญที่ว่า ร้อยบุผาบานสะพรั่งอย่างพร้อมเพรียง ร้อยสำนักประชันเสียงอย่างเข้มแข็ง ระหว่าง ค.ศ. 1956 ถึง 1957 เพื่อเข้าหาบุคลากร ที่สำคัญ คือ ผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ชำนาญการ เพื่อการพัฒนาประเทศ ทำให้เหมาเจอตงมีแนวคิดว่าการต่อสู้ทางชนชั้นสิ้นสุดลงอย่างสมบูรณ์ เหมาเจอตงเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาปัญญาชน ผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ชำนาญการ แสดงทัศนะวิพากษ์วิจารณ์ชนชั้นนำ ชนชั้นปกครอง พรรคคอมมิวนิสต์ และโครงสร้างส่วนบนอย่างกว้างขวาง กลับเปิดเผยที่แสดงถึงความไม่พอใจของประชาชนจำนวนมาก แต่กลับเป็นการเปิดเผยถึงศัตรูจากการรณรงค์กำจัดฝ่ายขวา (Anti-rightist Campaign) เพื่อนำไปสู่การปราบปราม แต่กลับสร้างความหวาดกลัวและนำสะพึงกลัวในสังคมทั่วไป จากการที่นิสิตนักศึกษาปัญญาชน ผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ชำนาญการ ที่ถูกผลักให้เป็นฝ่ายขวาและกลายเป็นเป้าของการโจมตีและถูกเกณฑ์แรงงานเพื่อปรับทัศนคติ และส่งผลทำให้เหมาเจอตงไม่ไว้วางใจนิสิตนักศึกษาปัญญาชน ผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ชำนาญการ ตลอดจนถึงแก่อสังขกรรม (ปรับปรุงจาก ธีรินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-27 – 2-28)

ปัญหาและอุปสรรคที่มาจากลัทธิบูชาบุคคลนำไปสู่การต่อต้านการประณามอย่างกว้างขวางของสังคมสหภาพโซเวียตนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญภายหลังการถึงแก่อสังขกรรมของโจเซฟ สตาลิน ใน ค.ศ. 1953 และนำมาสู่การประณามของนิกิตา ครุสชอฟ การประณามลัทธิบูชาบุคคลนำไปสู่ความพยายามลดอำนาจของเหมาเจอตง เพื่อสร้างระบบผู้นำร่วม แต่ความล้มเหลวเพื่อก้าวสู่สังคมนิยมคอมมิวนิสต์อย่างรวดเร็ว ทำให้เหมาเจอตงเพิ่มความคิดอำนาจนิยมจากการสนับสนุนของมวลชนที่ศรัทธา นำมาสู่การระดมมวลชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่าง

กว้างขวาง ทำให้ประชาชนในชนบทจำนวนมากถูกเกณฑ์เพื่อระบบการผลิตแบบรวมหมู่ในประชาคมประชาชน เพื่อยกระดับการผลิตเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ที่สำคัญ คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นระบบชลประทาน ทำให้รัฐจัดการประชาชนผ่านระบบคอมมูนิอย่างกว้างขวาง แต่การขาดการพัฒนาจากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่ทันสมัย ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคนชนบท ระบบคอมมูนิ อย่างกว้างขวาง (ปรับปรุงจาก อีวินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-28)

ความล้มเหลวของระบบคอมมูนิ ที่สำคัญ คือ การสูญเสียชีวิตของประชากรจำนวนมาก ทำให้ชนชั้นนำทางการเมืองจำนวนมากเรียกร้องให้ทบทวนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาย่างครบถ้วนและรอบด้าน นำไปสู่การประนามจากเหมาเจ๋อตงว่าเป็นคนทรยศ ความเลวร้ายที่เพิ่มพูนขึ้นจากความอดอยากช่วงทศวรรษที่ 1960 นำไปสู่การผ่อนคลายความเข้มงวดลง ทดแทนด้วยผู้นำสายกลางที่ฟื้นฟูระบบการถือครองที่ดินจากระบบความรับผิดชอบครัวเรือน (household responsibility system) จากการกำหนดปริมาณผลผลิตที่ส่งให้รัฐ และส่วนที่เหลือจัดจำหน่าย นับเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ที่นำไปสู่การขยายออกภายหลัง นับเป็นการเริ่มต้นของระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเพื่อทดลองใช้จากการผลิตภาคการเกษตรกรรม นับเป็นการเริ่มต้นสำหรับการปฏิรูปตามแนวทางทุนนิยมที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมภายหลัง (ปรับปรุงจาก อีวินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-29 – 2-30)

การปฏิวัติวัฒนธรรมระหว่าง ค.ศ. 1966 ถึง 1969 นับเป็นช่วงเวลาที่ยืดเยื้อท่ามกลางความสับสนของสาธารณรัฐประชาชนจีนระหว่างที่เหมาเจ๋อตงครองอำนาจเพราะเป็นที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นการปฏิวัติที่ยิ่งใหญ่ แต่ภายหลังการถึงแก่อสัญกรรมของเหมาเจ๋อตงกลับเป็นที่ยอมรับว่าได้สร้างความเสียหายให้กับประเทศอย่างมาก การปฏิวัติวัฒนธรรมมีจุดเริ่มต้นมาจากความขัดแย้งของผู้ปกครองด้านการเมืองจากการช่วงชิงอำนาจ ด้านเศรษฐกิจจากแนวทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่แตกต่างกัน จากความขัดแย้งที่เหมาเจ๋อตงมีสมมุติฐานว่าตั้งเสียผิงและหลิวเส้าฉีมีแนวคิดที่นำมาสู่การกำหนดนโยบายเสมือนหนึ่งเป็นลัทธิแก้ (Revisionism) เท่ากับเป็นการรื้อฟื้นลัทธิทุนนิยม จึงพยายามรณรงค์การศึกษาสังคมนิยม (Socialist Education Campaign) ให้เข้มข้น กับกลุ่มเจ้าหน้าที่พรรคระดับล่างเพื่อนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ลัทธิแก้แต่ล้มเหลว แต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านสังคม จากการวิพากษ์วิจารณ์ระบบศักดินาที่ตกค้างในประเทศและวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรมที่เคยโจมตีเหมาเจ๋อตง ขยายวงไปสู่เจ้าหน้าที่ระดับล่างและนำมาสู่การปลุกระดมนักศึกษาและเยาวชนจัดตั้งยุวชนแดง ภายหลัง (ปรับปรุงจาก จุลชีพ ชินวรรณ, 2548 : 7-28 – 7-29)

การระดมมวลชนเพื่อรับการสนับสนุนจากรัฐนำไปสู่การจัดตั้งยุวชนแดง (Red Guards) เพื่อระดมเยาวชนเป็นหลัก ผ่านระบบการศึกษาก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเพื่อนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดการขัดแย้งต่อระบอบเก่า จากการโจมตีฝ่ายขวา เป็นศัตรูทางชนชั้นและการปฏิวัติ ก่อให้เกิดการชุมนุมต่อต้านอย่างกว้างขวาง สถาบันการศึกษาถูกปิด มีการทำร้ายบุคคลที่มีความคิดที่แตกต่างจนเสียชีวิต ก่อให้เกิดแนวคิดกลับด้านจากการปฏิวัติเป็นสิ่งที่ถูก และการกบฏเป็นเรื่องที่มีความชอบธรรม และเหมาเจ๋อตงนับว่ามีส่วนเบื้องหลังของ

ความเปลี่ยนแปลงและบทบาทของเยาวชน ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญครอบคลุมถึงความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากการเปลี่ยนแปลงการสืบทอดอำนาจทางการเมืองของชนชั้นนำ จากการพ้นจากอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองสายกลาง แทนที่ด้วยผู้ปกครองสายสุดขั้ว ที่สำคัญ คือ การขึ้นสู่อำนาจของเหมาเจ๋อตง จางซุนเจียว หวังหงเหวิน และการมีอำนาจเบ็ดเสร็จของนางเจียงชิง ภรรยาของเหมาเจ๋อตง ที่ภายหลังกลายเป็นแก๊งสี่สหาย (Gang of Four) ที่กลายเป็นศูนย์กลางอำนาจแทนที่โครงสร้างของพรรคคอมมิวนิสต์เดิม มีศูนย์บัญชาการย่อยที่เป็นสมาชิกของชนชั้นนำสุดขั้วกำหนดทิศทาง การปฏิวัติวัฒนธรรม สมุดปกแดง (Little Red Book) นับเป็นที่มาของแพร่ขยายอำนาจและอิทธิพลของลัทธิบูชาเหมาเจ๋อตง การแจกหนังสือหลายล้านเล่มนำไปสู่การทำลายศิลปะ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม หนังสือ ตำราเรียน เครื่องหมาย รูปเคารพบูชา วิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตของชนชั้นกลาง ที่เป็นสรรพสิ่งที่มีมานับตั้งแต่อดีต ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอย่างกว้างขวาง การทำลายล้างที่ต่อเนื่องที่เป็นการแตกแยกทางความคิดนำมาสู่ความแตกแยกทางสังคมอย่างกว้างขวาง ทำให้เหมาเจ๋อตงประกาศยุติการปฏิวัติวัฒนธรรมนับตั้งแต่ ค.ศ. 1969 นำมาสู่การสิ้นสุดความขัดแย้งทางสังคมจากแนวคิดที่ สุดขั้ว ท่ามกลางการถดถอยด้านสุขภาพของเหมาเจ๋อตง (ปรับปรุงจาก อีวินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-30)

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาจากการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1972 นับเป็นความเคลื่อนไหวเพื่อนำไปสู่การเปิดประเทศและการสร้างความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลก ที่สำคัญ นับเป็นการวางรากฐานการปฏิรูปประเทศและเปิดประเทศตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนำไปสู่การถือกำเนิดของนโยบายสี่ทันสมัยภายหลัง และนับเป็นการนับถอยหลังของการถดถอยด้านสุขภาพของเหมาเจ๋อตงและการพ้นจากตำแหน่งและอำนาจจากการถึงแก่อสัญกรรมใน ค.ศ. 1976 นับเป็นการเปลี่ยนผ่านไปสู่การวางรากฐานความเจริญของสาธารณรัฐประชาชนจีนภายหลัง ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายหลังการถึงแก่อสัญกรรมของโจวเอินไหลและเหมาเจ๋อตงใน ค.ศ. 1976 นำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากการครองอำนาจของแก๊งสี่สหาย และฮวาเก๋อเฟิง ทายาททางการเมืองที่อ่อนแอ ความพยายามกำจัดอำนาจของแก๊งสี่สหาย ศัตรูทางการเมือง และชนชั้นนำที่มีแนวคิดแบบสุดขั้ว แต่การปฏิบัติที่ต่อเนื่องนำไปสู่การทำลายความชอบธรรมของฮวาเก๋อเฟิงจากการทำลายความชอบธรรมทางการเมืองของเหมาเจ๋อตง และนำไปสู่การสิ้นสุดอำนาจทางการเมือง จากการครองอำนาจของผู้นำสายปฏิรูปที่มีเหมาเจ๋อตงเป็นแกนนำ (ปรับปรุงจาก อีวินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-30 – 2-31)

จุดเริ่มต้นของความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนับเป็นรากฐานของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีน ภายหลังส่วนสำคัญมาจากการวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะภายหลังการถึงแก่อสัญกรรมของโจวเอินไหล และที่สำคัญที่สุด คือ เหมาเจ๋อตง ใน ค.ศ. 1976 การช่วงชิงอำนาจระหว่างผู้ปกครองและผู้นำทางการเมืองถือกำเนิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมาจากการกลับคืนสู่อำนาจภายหลังจากที่พ้นจากตำแหน่งอย่างไม่เป็นธรรมของเติ้งเสี่ยวผิงใน ค.ศ. 1977 นำไปสู่ความพยายามผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบายสี่ทันสมัย (Four Modernization) ที่เน้นด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การทหาร และวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี ตามที่โจวเอนไหลได้เคยพยายามผลักดันนับตั้งแต่ ค.ศ. 1964 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 3 แต่ถูกยกเลิกท่ามกลางกระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงทศวรรษที่ 1960 การคลี่คลายความเปลี่ยนแปลงจากการปฏิวัติวัฒนธรรมช่วงทศวรรษที่ 1970 นำมาสู่การรื้อฟื้นนโยบายและผลักดันอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จจากการแก้ปัญหาและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจมณฑลเสฉวนของจ้าวจื่อหยาง นับเป็นการวางรากฐานการครองอำนาจของเติ้งเสี่ยวผิงจากการเป็นสมาชิกกรมการเมือง และดำรงนายกรัฐมนตรีนับเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่หูเห่าปิงดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนใน ค.ศ. 1979 เท่ากับปลดปล่อยพันธนาการของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่ล้าหลัง ส่งผลทำให้การปฏิรูปเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนก้าวสู่ระบบสังคมนิยมแบบตลาด (Market Socialism) แบบเต็มตัว (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2539 : 258-260)

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบายสี่ทันสมัยของเติ้งเสี่ยวผิงมีรากฐานสำคัญมาจากการนำกลไกตลาดมาปรับปรุงระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดำเนินการต่อเนื่องถึงการปฏิรูปภาคการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อรับการถ่ายทอดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม จุดหลักด้านเกษตรกรรม คือ การรับเหมาการผลิตจากการกำหนดให้เกษตรกรแต่ละครอบครัวทำสัญญารับเหมาการผลิตกับภาครัฐเพื่อขายผลผลิตที่ได้ ผลผลิตส่วนเกินจะตกเป็นของเกษตรกรเอง การสนับสนุนการเปิดตลาดนัดและกำหนดราคาสินค้าให้สูงเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรด้านอุตสาหกรรมมุ่งเน้นการกระจายสินค้าจากส่วนกลางไปท้องถิ่น การให้อิสระกับผู้จัดการโรงงานของภาครัฐเพื่อรับผิดชอบการผลิตและการทำกำไรและขาดทุน การเพิ่มค่าแรงให้กรรมกร (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2539 : 262-266) การกำหนดยุทธศาสตร์ช่วงแรกทำให้ระบบเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เคยเผชิญปัญหานานับการเริ่มฟื้นตัว และกลายเป็นที่มาของความสำเร็จทางเศรษฐกิจภายหลัง ขณะเดียวกันก็นับเป็นการวางรากฐานและความชอบธรรมให้กับเติ้งเสี่ยวผิงและผู้นำรุ่นที่สอง สำหรับการครองอำนาจตลอดช่วงเปลี่ยนผ่านของประเทศ

การเปลี่ยนผ่านของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เพิ่มความสำคัญจากการนำแนวคิดเศรษฐกิจแบบเสรี ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญ เติ้งเสี่ยวผิงนับเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีอำนาจสูงสุด หรือเป็นผู้นำสูงสุด (Paramount Leader) จากการดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการกลางการทหาร และเป็นบุคคลที่เป็นเบื้องหลังการเสนอแต่งตั้งหรือสับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคคลให้ดำรงตำแหน่งระดับสูงที่สำคัญทางการเมือง นับเป็นบุคคลที่มีอำนาจทางการเมืองที่แท้จริง จากการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจสู่แนวคิดการเปิดกว้างทางการเมืองตามแนวคิดของของหูเห่าปิง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน และจ้าวจื่อหยาง นายกรัฐมนตรี ที่ปรารถนาก่อให้เกิดการแสวงเสรีภาพทางการเมืองตามข้อเรียกร้องของนิสิตนักศึกษาปัญญาชน ชั้นกลาง และประชาชนจำนวนมาก จากมวลชนที่ปรารถนาการเปิดกว้างทางการเมืองขยายเป็นขบวนการกำแพงประชาธิปไตย (Democracy Wall Movement) ที่แพร่ขยายไปทั่วประเทศ จากแนวคิดการสถาปนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย การต่อต้านการคอร์รัปชัน การต่อต้านต่างประเทศ ที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น จากการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเปิดกว้างจากการให้เสรีภาพทางการเมือง นับเป็นตัวอย่างสำคัญของข้อเรียกร้องร่วมสมัยที่

ถือกำเนิดช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 จนนำไปสู่เหตุการณ์สังหารหมู่ที่จัตุรัสเทียนอันเหมินใน ค.ศ. 1989 (ปรับปรุงจาก ซีวินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-32 – 2-33)

การครองอำนาจของเจียงเจ๋อหมิน แกนนำคนสำคัญของผู้นำรุ่นที่ 3 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน แทน จ้าวจื่อหยางนับตั้งแต่ ค.ศ. 1989 ภายหลังเหตุการณ์เทียนอันเหมิน นำไปสู่ความโดดเด่นจากการครองอำนาจของ พรรคคอมมิวนิสต์จีน นำมาสู่การดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1993 กำหนดแนวทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตามแนวทางที่เติ้งเสี่ยวผิงกำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ความไว้วางใจของ เติ้งเสี่ยวผิงที่มีต่อผู้นำรุ่นที่ 3 นำมาสู่การพ้นจากตำแหน่งประธานคณะกรรมการกลางการทหารภายหลังการสิ้นสุดของเหตุการณ์เทียนอันเหมินช่วงปลาย ค.ศ. 1989 แต่ยังคงมีอำนาจและอิทธิพลจนกลายเป็นผู้บงการเบื้องหลังที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน จากบทบาทที่สำคัญจากการเดินทางลงภาคใต้หรือการท่องเที่ยวใต้ของเติ้ง (Deng's Southern Tour) ใน ค.ศ. 1992 ภายหลังการปฏิรูปทางเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นับเป็นการเดินทางลงภาคใต้ของมีเขตอุตสาหกรรมจำนวนมาก และแสดงความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญจากการต่อต้านแนวคิดสังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์สุดขั้วที่ต่อต้าน ปฏิเสธ ละเลย เพิกเฉย วิพากษ์วิจารณ์ ไม่เห็นด้วย กับการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ มากกว่าการต่อต้านแนวคิดเสรีนิยมที่เรียกร้องการเปิดกว้างทางการเมืองตามแนวคิดประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม (ปรับปรุงจาก ซีวินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-34 – 2-35)

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเจียงเจ๋อหมิน จูหรงจี และหลี่เฉิง ผู้นำรุ่นที่ 3 นับเป็นความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่มีความหมายและนัยสำคัญหลายประการ ด้านเศรษฐกิจ การปฏิรูปทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับตั้งแต่ ค.ศ. 1978 นับเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปเศรษฐกิจตามแนวทางทุนนิยมบนรากฐานทางความคิดแบบเสรีนิยม ก่อให้เกิดแนวคิดสังคมนิยมแบบตลาด ทำให้ประเทศหลุดพ้นจากปัญหาและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ที่สำคัญ คือ การหลุดพ้นจากการล่มสลายของประเทศ แตกต่างจากสหภาพโซเวียตที่ล่มสลายอย่างสมบูรณ์นับตั้งแต่ ค.ศ. 1991 การปฏิรูปทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนตามนโยบายสี่ทันสมัยใน ค.ศ. 1978 นับเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ถือกำเนิดอย่างทันท่วงที แตกต่างนโยบายกลาสโนตและเปเรสตรอยก้าของสหภาพโซเวียตที่มีการปฏิรูปใน ค.ศ. 1986 ที่ล่าช้า และไม่ทันการณ์ นำไปสู่การล่มสลายของสหภาพโซเวียตภายหลัง การปฏิรูปทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับเป็นต้นแบบ (Model) สำคัญ สำหรับประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์อื่นสำหรับการปฏิรูปทางเศรษฐกิจตามแนวคิดทุนนิยมและเสรีนิยม ที่สำคัญ คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่มีนโยบายจินตนาการใหม่ (New Thinking) ใน ค.ศ. 1986 และ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่มีนโยบายโดเหมือย (Doi Moi) ใน ค.ศ. 1986 นับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ลาวและเวียดนามมีการปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยม เป็นประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์อย่างต่อเนื่อง การปฏิรูปเศรษฐกิจตามนโยบายสี่ทันสมัยนับเป็นการวางรากฐานทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ขับเคลื่อนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 21 จนกลายเป็นมหาอำนาจอันดับ 2 ของโลก นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 จากการเป็นโรงงานของโลก (The World's Factory)

การดำรงเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ภายหลังการประชุมสมัชชาใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 16 ของหูจิ่นเทา ภายหลังการดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ครบ 2 สมัย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ใน ค.ศ. 2002 ของเจียงเจ๋อหมิน นับเป็นการวางตำแหน่งสำหรับทายาททางการเมืองอย่างยาวนานของเติ้งเสี่ยวผิง แต่การดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการกลางการทหารของ เจียงเจ๋อหมิน แสดงถึงอำนาจ อิทธิพล และบารมี เพราะเติ้งเสี่ยวผิงดำรงตำแหน่งก่อนการถึงแก่อสัญกรรมใน ค.ศ. 1997 และมีนัยต่อการไม่ปรารถนาพ้นจาก ตำแหน่งหรือการมีบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง หูจิ่นเทอดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีใน ค.ศ. 2003 และ เวนเจียเป่าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อบริหารจัดการและขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ นับเป็นการเปลี่ยนผ่านจากผู้นำรุ่นที่ 3 สู่นำรุ่นที่ 4 และมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญต่อความ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง (ปรับปรุงจาก ธีรินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-36)

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนจากการวางตำแหน่งทางเศรษฐกิจ ระดับโลกมาจากการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกใน ค.ศ. 2001 การเปิดการค้าเสรีทางเศรษฐกิจ การส่งเสริม การส่งออกของสินค้า การรับการลงทุนจากต่างประเทศ และการถ่ายทอดและพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี และ นวัตกรรม การเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่จากการเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 2 ของโลก ทำให้ สาธารณรัฐประชาชนจีนก้าวสู่การเป็นมหาอำนาจอันดับสองของโลกด้านเศรษฐกิจ แทนที่ญี่ปุ่น ใน ค.ศ. 2010 การถือกำเนิดของวิกฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ หรือวิกฤตการณ์ซับไพร์ม ใน ค.ศ. 2008 และวิกฤตการณ์ยูโรโซนใน ค.ศ. 2009 นับเป็นจุดเริ่มต้นของการถดถอยทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน แตกต่างจากวิกฤตการณ์ ต้มยำกุ้งหรือวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ใน ค.ศ. 1997 ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ได้ ได้รับความกระทบอันเนื่องมาจากความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศ และมีบทบาทให้ความช่วยเหลือกับประเทศ ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและไม่ลดค่าเงินหยวนตามคำเรียกร้องของประเทศที่ได้รับ ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวเลขสองหลัก (Double Digit) ที่มี มาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ผลกระทบด้านบวกจากการเปิดประเทศในทศวรรษที่ 1980 ลึกลงอย่างสมบูรณ์ใน ค.ศ. 2007 เป็นเวลาเกือบสามทศวรรษ ทำให้เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนก้าวสู่ภาวะชłodตัว

ความหวาดระแวงของนานาชาติประเทศจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนภายหลังการเป็น มหาอำนาจอันดับสามของโลกช่วงต้นทศวรรษที่ 2000 จากการเป็นประเทศที่มีแสนยานุภาพทางการเมืองและ ทหาร และอำนาจทางเศรษฐกิจ เหนือประเทศทั้งหลายในเอเชีย ก่อให้เกิดความหวาดวิตกกับนานาชาติประเทศ จากความกลัวจีน ที่มีระบอบการปกครองแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จนิยมและระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม คอมมิวนิสต์ แตกต่างจากประเทศส่วนใหญ่ที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบทุน นิยมหรือเสรีนิยม เพื่อลดความหวาดระแวงของสาธารณรัฐประชาชนจีนและป้องกันการถูกโดดเดี่ยว ทำให้ สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยหูจิ่นเทา จากการกำหนดนโยบายการทะยานอย่างสันติ (Peaceful Rise) สู่อการ พัฒนาอย่างสันติ (Peaceful Development) เพื่อลดความร้อนแรงจากการต่อต้านจากภายนอก และการลดหรือ

การปฏิเสศการครองความเป็นเจ้า (Hegemony) จากการปฏิเสศการแทรกแซง สั่งการ บงการ ควบคุม และครอบงำ นานอารยประเทศ ผ่านองค์การระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ และระบอบระหว่างประเทศ (International Regime) นำไปสู่การกำหนดการใช้อำนาจละมุน (Soft Power) ที่เป็นอำนาจชักจูง (Persuade Power) จากความร่วมมือเพื่อปฏิเสศการแข่งขัน จากรากฐานทางความคิดที่สำคัญคือแนวคิดขงจื้อที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมขงจื้อที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ด้านอารยธรรมของจีนที่เป็นที่รู้จักระดับโลกอย่างต่อเนื่องและยาวนาน นำไปสู่การจัดตั้งสถาบันขงจื้อ (Confucian Institutes) เพื่อแสดงออกถึงการพลิกฟื้นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่สำคัญ คือ ภูมิปัญญาของบรรพชนจีนจากขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และภาษา เพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในระดับสากล นำมาสู่การจัดตั้งสถาบันขงจื้อทั่วโลกภายหลัง (ปรับปรุงจาก อีวินทร์ สุพุทธิกุล, 2560 : 2-38)

รากฐานทางความคิดของแกนนำ ชนชั้นนำ ชนชั้นปกครอง พรรคคอมมิวนิสต์จีน และรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ ภายหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน มาจากมุมมองทางประวัติศาสตร์สอดคล้องกับแนวคิดของสีทิพิล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ผู้นำของจีนนับตั้งแต่ ค.ศ. 1949 มีภาระทางประวัติศาสตร์ คือ การนำพาประเทศให้พ้นจากศตวรรษแห่งความอับยศ (A Century of Humiliation) ที่เริ่มต้นมาตั้งแต่สนธิสัญญานานกิงใน ค.ศ. 1842 เพื่อทำให้จีนกลับมาเป็นประเทศที่ได้รับการรับรองสถานะจกนานาอารยประเทศว่าเป็นมหาอำนาจในเวทีโลกอีกครั้งหนึ่ง ความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีน” จากการเปลี่ยนผ่านของผู้นำจากรุ่นที่ 1 ประกอบด้วย เหมาเจ๋อตง โจวเอินไหล และจอมพลจูเต๋อ นับตั้งแต่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 ถึง 1976 รุ่นที่ 2 ประกอบด้วย เต็งเสี่ยวผิง หยางซานคุน ที่ครองอำนาจ ระหว่าง ค.ศ. 1978 ถึง 1992 รุ่นที่ 3 ประกอบด้วย เจียงเจ๋อหมิน หลี่เฉิง และจูหลงจี ที่ครองอำนาจระหว่าง ค.ศ. 1992 ถึง 2001 รุ่นที่ 4 ประกอบด้วย หูจิ่นเทา และเวินเจียเป่า รุ่นที่ 5 คือ สีจิ้นผิง และหลี่เคอะเฉียง

ด้านการเมือง ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อนสมัยสีจิ้นผิงที่สำคัญมาจากความเปลี่ยนแปลงของประเทศที่ถือกำเนิดนับตั้งแต่สมัยเต็งเสี่ยวผิง สอดคล้องกับแนวคิดของดลยา เทียนทอง (สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเต็งเสี่ยวผิงเน้นความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไปสู่ความมั่งคั่ง และทำสิ่งใดก็ได้ที่จำเป็นแม้จะขัดกับแนวทางของสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การนำระบบเศรษฐกิจการตลาดมาใช้เพื่อให้รัฐเข้มแข็งและสร้างความกินดีอยู่ดีแก่ประชาชน โดยไม่เห็นด้วยกับอุดมการณ์สังคมนิยมทั้งหมดที่ต้องการสร้างความเท่าเทียมให้เท่ากันทุกชนชั้นตามที่เหมาเจ๋อตงยึดถือ แต่ยืนยันว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนจะไม่ละทิ้งลัทธิมาร์กซิสม์ (Marxism) จากแนวทางเต็งเสี่ยวผิงทำให้วิเคราะห์ได้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนยังคงเชื่อมั่นและใช้ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เพื่อการปกครองชาติ แต่มีการปรับเปลี่ยนและประยุกต์ให้เหมาะสมกับยุคสมัย ที่สำคัญ คือ ด้านเศรษฐกิจ เพื่อนำพาสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ก้าวหน้าท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของนานาอารยประเทศ”

จุดเริ่มต้นของความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนร่วมสมัยสอดคล้องกับแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ระบบการเมืองก่อนการครองอำนาจของสีจิ้นผิง เป็นผลมาจากการปฏิรูปและเปิดประเทศในสมัยเติ้งเสี่ยวผิง ผู้นำสาธารณรัฐประชาชนจีนรุ่นที่ 2 จากการจำกัดให้ผู้นำสูงสุดของสาธารณรัฐประชาชนจีนดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 สมัย เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านอำนาจภายในพรรคคอมมิวนิสต์จีน รัฐบาลจีน และกองทัพปลดแอกประชาชนจีน เป็นไปโดยสงบเรียบร้อย เพื่อให้ระบบรักษาเสถียรภาพทางการเมืองของจีนมาเป็นระยะเวลาเกือบ 2 ทศวรรษ นับตั้งแต่การปฏิรูปและเปิดประเทศในทศวรรษ 1990 สาธารณรัฐประชาชนจีนขับเคลื่อนการเปิดประเทศ ที่สำคัญ คือ ด้านเศรษฐกิจ อย่างต่อเนื่อง ด้วยการละทิ้งแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเพื่อก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจระบบตลาดที่มีการควบคุม นับตั้งแต่การก่อตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ จนกลายเป็นโรงงานของโลกในปัจจุบัน สาธารณรัฐประชาชนจีนยุคก่อนสีจิ้นผิงกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศมุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับนานาประเทศในฐานะประเทศกำลังพัฒนา แล้วพัฒนาการวางตำแหน่งของประเทศตามลำดับจนกลายเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจที่ทำทลายมหาอำนาจเดิม ที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา ช่วงการปกครองสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง”

สุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) เสนอความคิดต่อว่า “แม้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนจะเปิดประเทศและเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์แล้ว แต่ด้านการเมือง สาธารณรัฐประชาชนจีนยังคงรักษาอำนาจอย่างเข้มแข็ง และพร้อมที่จะจัดการกับตัวแสดงที่ทำทลายอำนาจพรรคและรัฐบาลอย่างเข้มข้น จากตัวอย่างที่สำคัญ คือ การปราบปรามขบวนการนิสิตนักศึกษาในเหตุการณ์ที่จัตุรัสเทียนอันเหมินใน ค.ศ. 1989 การจับกุมผู้เห็นต่างทางการเมือง ที่สำคัญ คือ หลิวเสี่ยวปว นักเคลื่อนไหวทางการเมืองผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพใน ค.ศ. 2010 ภายหลัง ขณะเดียวกันได้จัดการกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในซินเจียงอย่างเข้มงวด และส่งชาวจีนเชื้อสายฮั่นที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศเข้าไปตั้งรกรากในดินแดนของชนกลุ่มน้อยทั้งในทิเบตและซินเจียง ทำให้การเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงสมัยก่อนการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสีจิ้นผิง ปัจจัย บริบท และสภาพแวดล้อมทางการเมือง แสดงถึง การขาดเสถียรภาพ เพราะเกิดปัญหาภายในพรรค หรือกลุ่มข้าราชการบ่อยครั้ง ตัวอย่างที่สำคัญ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยหูจิ่นเทาที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีที่ถูกมองว่ากระบวนการบริหารงานสมัยนั้นเป็นทศวรรษแห่งการหลงทางของประเทศจีน (lost decade) เนื่องจากเกิดปัญหาการคอร์รัปชันของข้าราชการระดับสูงที่พยายามแสวงหาช่องทางฉ้อฉลที่มีความซับซ้อน จากการใช้จ่ายเงินในการเลี้ยงรับรอง การใช้รถยนต์ของส่วนกลาง การเบิกค่าเดินทาง และการฉกฉวยเงินตราจากงบประมาณแผ่นดินที่ยากต่อการตรวจสอบ ปัญหาทั้งหมดสะท้อนถึงความอ่อนแอทางอำนาจต่อการควบคุมทรัพยากรบุคคลภายในพรรคคอมมิวนิสต์จีนของหูจิ่นเทา ประธานาธิบดี ที่มีความอ่อนแอต่อกัน ทำให้สถานการณ์ความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนจีนที่มีต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนถดถอย ดังนั้นสภาวะการขยาย

อำนาจช่วงก่อนการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยก่อนสี่จิ้นฝิงจึงมีเป็นไปด้วยสภาพที่ผิดเคือง และมีภาวะที่ไม่ค่อยดีนัก”

ความเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีความเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับแนวคิดของฉุนชิว กวีตาดานนท์ (สัมภาษณ์ วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า “การสนับสนุนกองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์ของประเทศหลายประเทศในอินโดจีนช่วงสงครามเย็น นโยบายหนึ่งประเทศสองระบบของสาธารณรัฐประชาชนจีนภายหลังการรับมอบเกาะฮ่องกงคืนจากอังกฤษใน ค.ศ. 1997 และมาเก๊าจากโปรตุเกสใน ค.ศ. 1999 นับเป็นความเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่มีความสำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงทศวรรษที่ 1990” ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อนสมัยสี่จิ้นฝิงตามแนวคิดของ วิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2564) “สัมพันธ์กับผู้นำและนโยบายต่างประเทศ” และสอดคล้องกับแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ผู้นำจิ้นรุ่นที่ 3 เจียง เจ๋อหมิน และรุ่นที่ 4 หูจิ้นเทา นำสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ใน ค.ศ. 2001 กำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อก้าวสู่ต่างประเทศช่วงต้นศตวรรษที่ 21” และสอดคล้องกับแนวคิดของประไพร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนเผชิญกับภัยคุกคาม จากการก่อการร้าย การแพร่ระบาดของโรคซาร์ส ไข้หวัดนก และภัยจากอาชญากรรมไซเบอร์ ช่วงการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีนของหูจิ้นเทา ทำให้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อส่งเสริมบทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก”

ด้านเศรษฐกิจ การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเผชิญปัญหานานัปการ สอดคล้องกับแนวคิดของภิญญพันธ์ พงนะลาวัณย์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ก่อนการครองอำนาจของเติ้งเสี่ยวผิง ระบบเศรษฐกิจที่เน้นระบบการผลิตของประเทศประสบปัญหาจากความรือร้อนของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเหมาเจ๋อตงที่ต้องการยกระดับให้สาธารณรัฐประชาชนจีนให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมตามนโยบายก้าวกระโดด (Great leap forward) ที่เน้นการถลุงเหล็กเพื่อการส่งออกแข่งขันกับภายนอกหรือกับต่างประเทศ กำหนดให้มีเตาหลอมเหล็กหลังบ้าน แต่ประสบความล้มเหลว ประกอบกับความเข้มงวดของระบบการผลิตแบบคอมมิวนิสต์ที่เน้นการผลิตเพื่อส่งผลผลิตเข้าสู่ส่วนกลางเป็นหลัก ทำให้ประชาชนมีชีวิตเป็นอยู่ที่ย่ำแย่อดอยาก ที่สำคัญ คือ เมื่อเผชิญภัยธรรมชาติและทุพภิกขภัย นำไปสู่การเสียชีวิตครั้งใหญ่เป็นจำนวนหลายล้านคน”

หมุดหมายของความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนถือกำเนิดสมัยเติ้งเสี่ยวผิง สอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ผู้นำของสาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งแต่ ค.ศ. 1978 ต้องการนำประเทศเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลกตามแนวทางทุนนิยม เพื่อให้สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้ประโยชน์จากทุน เทคโนโลยี และตลาดจากต่างประเทศ” จาก

การปฏิรูปเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อก้าวสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ทันสมัย สอดคล้องกับแนวคิดของภิญญพันธ์ พงนะลาวัณย์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “นโยบายทางเศรษฐกิจของเติ้งเสี่ยวผิงก่อให้เกิดการผ่อนคลายความตึงเครียดทางเศรษฐกิจ และนำสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ปิดตัวด้านการค้ากับนานาอารยประเทศหรือกับโลกให้เผชิญกับตลาดเศรษฐกิจโลกอีกครั้งหนึ่ง ท่ามกลางตลาดเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมโลกที่พูดภาษาจีน ที่สำคัญ คือ ฮองกง และไต้หวัน เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว สาธารณรัฐประชาชนจีนขณะนั้นเป็นผู้เล่นรายใหม่ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลก การเริ่มปฏิรูประบบเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างค่อยเป็นค่อยไปด้วยการทดลองสร้างแรงจูงใจให้เกิดการผลิต และพยายามสร้างฉันทามติ การเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นบริเวณเมืองท่าอย่างเซินเจิ้น ที่ตรงข้ามกับฮองกง นับเป็นตัวอย่างหนึ่งของการทดลองสร้างพื้นที่ใหม่หลังจากที่มีการถกเถียงกันระหว่างชนชั้นปกครองที่มีแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยมและแบบก้าวหน้า ความสำเร็จของเสินเจิ้นนำไปสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษอื่นที่เชื่อมโยงกัน ตรงข้ามกับเกาะไต้หวัน จูไห่ ซานโถว และเกาะไหหลำ” ความสำเร็จจากการพัฒนาเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสอดคล้องกับเช่นเดียวกับพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ช่วงทศวรรษที่ 1990 เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนเติบโตร้อยละ 7 ถึง 8 ทุกปี ตลอดช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน ค.ศ.1997 จนถึงทศวรรษ 2000 ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการขยายตัวทางการค้ากับประเทศในภูมิภาคทั้งหลายทั่วโลก ทำให้ได้ดุลการค้าต่างประเทศ พร้อมกับการสะสมเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากที่สุดในโลกแซงหน้าญี่ปุ่น”

ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อนสมัยสีจิ้นผิง ที่สำคัญ มาจากความเปลี่ยนแปลงของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ถือกำเนิดนับตั้งแต่สมัยเติ้งเสี่ยวผิง สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ภายหลังจากที่เติ้งเสี่ยวผิงเริ่มต้นกำหนดและดำเนินการเปิดประเทศด้วยนโยบาย 4 ทันสมัย ทำให้การพัฒนาประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการพัฒนาหลายด้านหรือหลากหลายมิติอย่างเด่นชัด นโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของเติ้งเสี่ยวผิงนับเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของผู้นำจีนภายหลัง การเปลี่ยนผ่านจากผู้นำรุ่นที่ 2 เติ้งเสี่ยวผิง สู่นำรุ่นที่ 3 เจียงเจ๋อหมิน นำมาสู่การกำหนดแนวคิดและการปฏิบัติจากหลักการสำคัญต่อเนื่องและเหมือนกับสมัยเติ้งเสี่ยวผิง กล่าวคือ การใช้ระบบการค้าเสรีแบบสังคมนิยมของสาธารณรัฐประชาชนจีนเช่นเดิม แต่มีการนำแนวคิด 3 ตัวแทน มาประยุกต์ตามเจียงเจ๋อหมินเสนอใน ค.ศ. 2000 ที่มีสาระสำคัญว่า พรรคคอมมิวนิสต์จีนจะเป็นตัวแทนการพัฒนาสามด้าน ประกอบด้วย ตัวแทนที่ 1 คือ การพัฒนากำลังการผลิตที่ก้าวหน้า หมายถึง พรรคคอมมิวนิสต์จีนพร้อมที่จะดำเนินการปฏิรูประบบทั้งหลายที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา และการขยายตัวของพลังการผลิตที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกว่า ประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่นำมาประยุกต์ใช้ในการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตัวแทนที่ 2 คือ การพัฒนาด้านวัฒนธรรมที่ก้าวหน้าเป็นผลมาจากตัวแทนที่ 1 กล่าวคือ เมื่อการผลิตมีความก้าวหน้าทำให้สร้างผลผลิตทั้งหลายเพิ่มการตอบสนองความต้องการของคนในสังคม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถี

ชีวิตของผู้คนก่อกำเนิดเป็นค่านิยมและวัฒนธรรมใหม่ที่เป็นอัตลักษณ์ถือกำเนิดภายหลัง ตัวแทนที่ 3 คือ เป็นตัวแทนผลประโยชน์ที่แท้จริงของประชาชน หมายถึง การเป็นกบฏของคณาจารย์ทั่วประเทศเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนชาวจีนจากการกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะทั้งหลายเพื่อให้บรรลุผลความต้องการและความปรารถนา”

ชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) เสนอแนวคิดที่ว่า “ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากผู้นำรุ่นที่ 3 ประกอบด้วย เจียงเจ๋อหมิน จูหลงจี และหลี่เฉิง ผู้นำรุ่นที่ 4 ที่สำคัญ คือ หูจิ่นเทา ที่การบริหารประเทศวางอยู่บนรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิดเสรีนิยมแบบจีน นับตั้งแต่ยุคตั้งเสี่ยวผิงกล่าวคือ เป็นการปล่อยให้ระบบเศรษฐกิจ ที่สำคัญ คือ การค้า เป็นไปตามกลไกตลาด ภายใต้การชี้นำทิศทางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน มีการเปิดประเทศเพื่อให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มมากขึ้น ผลงานที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยหูจิ่นเทา คือ การรักษาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนให้มีเสถียรภาพภายใต้แนวคิดพัฒนาเศรษฐกิจที่ถูกผนวก คือ นโยบายหนึ่งสองสามสี่ หนึ่ง คือ การที่ต้องทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้คือการรักษาอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต้องให้ได้ร้อยละ 8 ต่อปี สอง คือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับระบบการค้าต่างประเทศ เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องพึ่งการส่งออกและการลงทุนระหว่างประเทศเป็นหลัก สาม คือ การปฏิรูปการจัดเก็บภาษี ระบบประกันสังคม ให้สอดคล้องกับรายได้ของประชาชนที่เพิ่มสูงขึ้นตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และ สี่ คือ การปฏิรูปชนบท วิสาหกิจของภาครัฐ การเงินการคลัง และโครงสร้างรัฐบาล ตามคำขวัญ (Slogan) ที่ว่าผงาดขึ้นอย่างสันติ ที่หมายถึง การพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีกับนานาประเทศ หรือสอดคล้องกับแนวคิดเปิดประเทศของเติ้งเสี่ยวผิงที่ว่าจีนเป็นมิตรกับทุกประเทศ ไม่ว่าประเทศนั้นจะเป็นอย่างไร รูปแบบไหน”

จุดเด่นของความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสอดคล้องกับแนวคิดของสุรสีห์ อมรรณิซศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายใต้การควบคุมของรัฐบาลภายหลังการเปิดประเทศสมัยตั้งเสี่ยวผิง นำไปสู่ตัวอย่างสำคัญ คือ การก่อตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในเมืองหลายเมืองทางตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเจิ้นหนับเป็นตัวอย่างของเมืองที่ทดลองให้นักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุน และเมื่อนโยบายสาธารณะประสบความสำเร็จ จึงค่อยขยายรูปแบบการพัฒนาไปที่เมืองทั้งหลาย ส่งผลให้เศรษฐกิจของจีนเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด แชนหน้าประเทศพัฒนาแล้วในยุโรป และเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 รองจากสหรัฐอเมริกา ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้สาธารณรัฐประชาชนจีนกลายเป็นโรงงานของโลกตลอดระยะเวลาสองทศวรรษของการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกใน ค.ศ. 2001 ภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา การมีแรงงานราคาถูกนับเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้บริษัทจากต่างชาติย้ายฐานการผลิตเข้ามาในสาธารณรัฐประชาชนจีน”

สุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) เสนอแนวคิดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ว่า “การครองอำนาจทางการเมืองจากการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของหูจิ่นเทา ก่อนการดำรงตำแหน่งของสีจิ้นผิง นับเป็นช่วงเวลาสำหรับการบริหารและพัฒนาประเทศที่เน้นการสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ จากตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product : GNP) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนจากจำนวน 10.2 ล้านล้านหยวน เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 47.3 ล้านล้านหยวน ทำให้เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนเจริญเติบโตเป็นอันดับ 2 ของโลก และทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ต่อคน จากจำนวน 1,135 ดอลลาร์สหรัฐต่อคน เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 5,432 ดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นอัตราการขยายตัว 1.4 เท่า ทำให้มาตรฐานการครองชีพของประชาชนเพิ่มสูงขึ้นมาก”

ความสำเร็จของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน สอดคล้องกับแนวคิดกับปัญญาพนธ์ พงนะลาวินัย (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนขยายตัวเพิ่มมากขึ้นและเริ่มเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าราคาถูกไปสู่การเป็นสินค้านวัตกรรม สินค้าเทคโนโลยี ที่มีมูลค่าสูงขึ้น และสาธารณรัฐประชาชนจีนยังเป็นประเทศผู้บริโภคสำคัญของโลก การสั่งซื้อสินค้าเข้าประเทศ รวมถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปทั่วโลกของสาธารณรัฐประชาชนจีน ส่งผลอย่างมหาศาลต่อการบริโภคระดับโลก กล่าวกันว่า ก่อน ค.ศ. 2008 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเจริญเติบโตกว่าร้อยละ 10 ด้วยตัวเลขส่งออก แต่หลังจากนั้นลดมาเหลือประมาณร้อยละ 6 ถึง 8 แต่เดิมนั้นการพัฒนาของสาธารณรัฐประชาชนจีนเน้นการลงทุนที่โครงสร้างพื้นฐานและอสังหาริมทรัพย์ที่มีอัตราความเจริญเติบโตร้อยละ 30 ต่อปี ต่อมาลดมาเหลือร้อยละ 5 ถึง 10 สิ่งที่มาแทนการลงทุนที่โครงสร้างพื้นฐานและอสังหาริมทรัพย์คือการบริโภคและภาคบริการ ขณะที่การลงทุนด้านอีคอมเมิร์ซ (e-commerce) เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง แพลตฟอร์มออนไลน์กระจายไปสู่ประเทศทั้งหลาย ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ประเทศไทยที่มีลาซาด้า (Lazada) เจดีเซ็นทรัล (JD Central) และชอปปี (Shopee) ภายใต้อบริษัทเทนเซ็นต์ (Tencent) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ถือหุ้นร้อยละ 30”

ความแตกต่างระหว่างนโยบายสาธารณะด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเติ้งเสี่ยวผิงกับสมัยหูจิ่นเทา สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์ วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเติ้งเสี่ยวผิงช่วงทศวรรษที่ 1980 สาธารณรัฐประชาชนจีนจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone : SEZ) นับเป็นการสร้างพื้นที่พิเศษ เพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศให้ลงทุนภายในประเทศ เขตเศรษฐกิจพิเศษของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับเป็นต้นแบบของการเปิดประเทศเพื่อการพัฒนา ชาวจีนโพ้นทะเลเป็นกลุ่มนักลงทุนเป้าหมายที่สำคัญ และทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีบทบาทในภูมิภาคเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดนับตั้งแต่เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ใน พ.ศ. 2544 ก่อนการครองอำนาจของสีจิ้นผิง ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถือกำเนิดช่วงต้นทศวรรษที่ 2540 ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเริ่มมีนโยบายก้าวออกไป (Going Out Policy) เพื่อส่งเสริมให้คนจีนในประเทศออกไปทำธุรกิจทั้งหลายภายนอกประเทศที่มีรัฐบาลสนับสนุนด้านเงินทุน” สอดคล้อง

กับแนวคิดของทิววรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การพัฒนาภายในประเทศ ที่ต้องการการขยายตลาดสู่ภายนอกและนโยบายกีดกันคืออยู่ที่ที่ต้องการยกระดับชาวจีนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ล้วนส่งผลทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องทำการค้ากับต่างประเทศ” และคำสัมภาษณ์ของประพีร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยหุจจินเทา มีการปฏิรูปเศรษฐกิจโดยเน้นที่การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อลดการพึ่งพิงการลงทุนและการส่งออก และส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศ” แสดงถึง ความเป็นมาด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อนสมัยสีจิ้นผิงตามแนวคิดของ วิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจภายในประเทศ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ”

ด้านสังคม ความเป็นมาด้านสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อนสมัยสีจิ้นผิง ภายหลังจากการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของภิญญพันธ์ พงนะลาวัณย์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนทำให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนกลายเป็นพรรคการเมืองเดียวในการปกครองประเทศนับตั้งแต่ ค.ศ. 1949 ชนชั้นศักดินาถูกทำลายลง สังคมจีนภายใต้ระบบสังคมนิยมได้นำประชากรจีนจำนวนหลายล้านเข้าสู่สังคมใหม่ มีนโยบายสาธารณะที่เพิ่มความเข้มงวดอย่างค่อยเป็นค่อยไป และเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ที่สำคัญ ที่มีต่อระบบทุนนิยมและกรรมสิทธิ์เอกชน มีการจัดตั้งคอมมูนประชาชนในชนบท และเริ่มต้นการขับเคลื่อนมวลชนในระบบกรรมสิทธิ์ร่วม (collectives) โรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งมุ่งผลิตเหล็กกล้า แต่นโยบายก้าวกระโดด (Great leap forward) กลับส่งผลต่อปัญหาหรือเป็นปัญหาขั้นหายนะ จากความเพเลียงพลังที่ถือกำเนิดทำให้เหมาเจ๋อตงสูญเสียอำนาจ อิทธิพล บารมี และความเชื่อมั่น แตกต่างจากหลิวเส้าฉีที่เป็นสมาชิกคนสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และตั้งเสียวมิง ที่เพิ่มพูนอำนาจมากขึ้น เพื่อฟื้นฟูอำนาจขึ้นมาใหม่ ทำให้เหมาเจ๋อตงริเริ่มนโยบายสาธารณะและโครงการปฏิวัติวัฒนธรรมระหว่าง ค.ศ. 1966 ถึง 1976 เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญที่สืบเนื่องจากการพยายามเปลี่ยนรากฐานทางวัฒนธรรมเพื่อรักษาอำนาจทางการเมือง จากข้ออ้างที่เป็นสมมติฐานที่ว่าผู้คนจำนวนไม่น้อยกำลังหวนกลับไปสู่ค่านิยมชนชั้นกลางและละทิ้งจิตวิญญาณการปฏิวัติ ยูวชนแดง (red guard) นับเป็นฐานมวลชนสำคัญของการปฏิวัติวัฒนธรรมที่ทำให้การยึดถือลัทธิขงจื้อขบถมีศูนย์กลางอยู่ที่เหมาเจ๋อตง และทำลายล้างศัตรูของเหมาเจ๋อตง ส่งผลกระทบอย่างมหาศาล เพราะนำไปสู่การปฏิเสธวัฒนธรรมเดิมที่มีฐานอยู่ที่ลัทธิขงจื้อและพุทธศาสนานิกายมหายาน และยังปฏิเสธ ละเลย เพิกเฉย ตั้งคำถาม ไม่ยอมรับ และวิพากษ์วิจารณ์ ต่อครูบาอาจารย์ที่มีแนวโน้มเป็นปฏิปักษ์ต่อต้านสังคมนิยม ความปั่นป่วนของสังคมจีนในทศวรรษแห่งความวุ่นวายนี้สิ้นสุดลงด้วยการเข้ามามีอำนาจของเติ้งเสี่ยวผิง เพราะได้ผ่อนคลายความตึงเครียดทางสังคมและเศรษฐกิจลง และเปิดรับวัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามามากขึ้นพร้อมกับระบบทุนนิยมและตลาดภายหลัง เมื่อเศรษฐกิจในประเทศถูกยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ ย่อมทำให้ประชากรจีนเป็นผู้บริโภคสำคัญ คนจีนมีโอกาสเดินทางไปนอกประเทศหรือเดินทางไปทั่วโลกทั้งเหตุผลของการท่องเที่ยวและการค้าที่ล้วนแล้วแต่เป็นผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจทั้งสิ้น”

ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรสิทธิ์ อมรรณชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนยุคก่อนสี่จิ้นผิง สังคมของจีนมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่หลายครั้งนับตั้งแต่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 สังคมของจีนก้าวสู่ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ จากความเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม ทำให้รูปแบบทางสังคมวัฒนธรรมศาสนาและความเชื่อของชาวจีนที่มีมายาวนานกว่าสองพันปีถูกถอนรากถอนโคนอย่างกระชาก ลัทธิขงจื้อที่แทรกซึมอยู่ทุกอณูของสังคมจีนถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง การปฏิวัติวัฒนธรรม ระหว่าง ค.ศ. 1966 ถึง 1976 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อบริบททางสังคมจีน อันเนื่องจากการทำลายสี่เก่า ประกอบด้วย อุดมคติ จารีต วัฒนธรรม และสันดาน ที่ถูกอ้างว่าเป็นของระบอบเก่า ด้วยวิธีการที่รุนแรงต่อกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้าม ทั้งการใช้กำลังต่อกายหมายเอาชีวิต การเหยียดหยามต่อสาธารณะ การทำลายโบราณสถาน และวัตถุทางวัฒนธรรม ทำให้กระทบกับสังคมจีนโดยตรง สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงจากเหตุการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมหลากหลายมิติ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การไม่นับถือศาสนาของชาวจีนส่วนใหญ่ การมีคุณธรรม และศีลธรรม ซึ่งหลังจากยุคสมัยเหมาเจ๋อตง รัฐบาลพยายามเพิ่มการพัฒนาบริบททางสังคมจีนให้เข้มแข็งมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลังจากสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าสู่ความสงบสุขและมุ่งหน้าสู่การเปิดประเทศเป็นช่วงเวลาหนึ่ง สังคมจีนถูกทำลายอีกครั้งจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ถาโถมมาอย่างต่อเนื่อง นับเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธไม่ได้ คือ กระแสเสรีนิยมและทุนนิยม ที่เข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านช่องทางที่หลากหลาย นำไปสู่การประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยของพลังนักศึกษา และกลายเป็นเหตุนองเลือดที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน เมื่อเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าสู่การพัฒนาแบบก้าวกระโดด สังคมจีนต้องปรับตัวที่สำคัญอีกครั้งจากความเจริญรุ่งเรืองที่ถือกำเนิดของเมืองบริเวณชายฝั่งตะวันออกของประเทศ แต่ความเจริญที่วุ่นหรือที่ถือกำเนิดนี้ก็กลับนำมาซึ่งช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนที่ถอยห่างหรือห่างไกลกันมากขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของพิทยา สุวพันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่าเมืองอุตสาหกรรมของที่เจริญเติบโต บริเวณชายฝั่งทะเลขยายไปสู่มณฑลตะวันตกของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นผลจากนโยบายมุ่งสู่ตะวันตก (Go west Policy)” และสอดคล้องกับแนวคิดของประพีร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ความแตกต่างทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนทำให้สมัยหูจิ้นเทา ประธานาธิบดีและเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน ใช้นโยบายการพัฒนาที่เป็นวิทยาศาสตร์เพื่อช่วยเหลือเขตยากจนในชนบทและปฏิรูปภาคบริการสังคม ที่สำคัญ คือ การฟื้นฟูสภาพแวดล้อม”

ความเปลี่ยนแปลงของสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีความเปลี่ยนแปลงร่วมสมัยต่อเนื่องถึงปัจจุบัน มีจุดเริ่มต้นที่สอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ผู้นำของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับตั้งแต่ ค.ศ. 1978 ยอมรับและตระหนักดีว่าการเปิดประตูสู่โลกภายนอกของสาธารณรัฐประชาชนจีนจะทำให้กระแสความคิดนอกรอบของพรรคคอมมิวนิสต์ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน หลังไหลเข้ามายังประเทศหรือสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนั้นในเวลาเดียวกันกับ

ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเปิดประเทศและปฏิรูปเศรษฐกิจ กลไกกลุ่มเกลาทางการเมืองผ่านการจัดหลักสูตรในโรงเรียนแบบการศึกษาเพื่อความรักชาติหรือความรักปิตุภูมิ (patriotic education) ต้องทำงานต่อไป” ดังนั้นความเป็นมาด้านสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อนสมัยสี่จิ้นผิง สอดคล้องตามแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “สัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของสังคมจีน”

4.2 ปัจจัยที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง

ปัจจัยที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง แบ่งเป็น ปัจจัยภายนอกที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง และปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง

4.2.1 ปัจจัยภายนอกที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง

ปัจจัยภายนอกที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง แบ่งเป็น ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

4.2.1.1 ด้านการเมือง

ปัจจัยภายนอกด้านการเมือง ที่สำคัญ มาจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองและการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ประเทศมหาอำนาจอันดับ 1 ของโลก ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองและการต่างประเทศของประเทศทั้งหลายในยุโรป การแพร่ขยายและชัยชนะของกลุ่มหรือฝ่ายหรือผู้ปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยของประเทศทั้งหลายทั่วโลก และความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภาคประชาชนของประเทศทั้งหลาย

4.2.1.1.1 ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองและการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตก่อตัวขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ช่วงก่อนการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 กลายเป็นความขัดแย้งจากการแพร่ขยายของลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตจากยุโรปและไปทั่วโลกช่วงเวลาใกล้เคียงกัน สหรัฐอเมริกาคิดวางความสำคัญกับยุโรปเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์เป็นอันดับแรก จากการเป็นพื้นที่ที่เป็นต้นกำเนิดของสงครามโลกทั้งสองครั้ง และหากนับสงครามเย็นที่ถือกำเนิดภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนสิ้นทศวรรษที่ 1980 เสมือนหนึ่งเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์การสงคราม 2 ½ ของสหรัฐอเมริกา หรือเป็นสงครามขนาดใหญ่สองครั้ง และสงครามขนาดเล็กหนึ่งครั้ง ส่วนหนึ่งแสดงถึงบทบาทของสหรัฐอเมริกาที่ปฏิเสธการละทิ้งเอเชีย จากการเผชิญหน้าความขัดแย้งด้านอาวุธนิวเคลียร์ที่ต่อเนื่องและยาวนาน การล่มสลายของสหภาพโซเวียตใน ค.ศ. 1991 นำไปสู่การก่อตัวของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ทำลายสหรัฐอเมริกา อภิมหาอำนาจอันดับ 1 ของโลก ประเทศเดียวภายหลังสงครามเย็น เท่ากับสหรัฐอเมริกาคิดความสำคัญด้านยุโรปและเพิ่มความสำคัญด้านเอเชีย จากการกระชับความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น สิงคโปร์ รวมถึงประเทศและพื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนองตอบต่อนโยบายปิดล้อม (Containment Policy) สาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งทำลายสหรัฐอเมริกากลางหลายมิติ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2562 : 28-30)

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการเมืองการปกครองและการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกามาจากการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของนายบารัค โอบามา ระหว่าง ค.ศ. 2009 ถึง 2017 จากปัญหาที่หลากหลาย ที่สำคัญ คือ การแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลี ความขัดแย้งระหว่างเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ การสะสมอาวุธยุทธโศปกรณ์ วิกฤตการณ์นิวเคลียร์อิหร่าน ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในตะวันออก

กลางจากเหตุการณ์อาหรับสปริง (Arab Spring) และความขัดแย้งทางการเมืองและการต่างประเทศในตะวันออกกลางหรือเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้สหรัฐอเมริกากำหนดนโยบายปักหมุดเอเชีย (Asia Pivot) และเน้นความสมดุลในเอเชีย (Rebalancing Asia) และเพิ่มการจัดวางกำลังในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ที่สำคัญ คือ เรือบรรทุกเครื่องบิน เรือพิฆาต เรือรบชายฝั่ง เรือดำน้ำ อากาศยานลาดตระเวนทางทะเล (สุรชาติ บำรุงสุข, 2562 : 30-31)

ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากการเปลี่ยนบุคคลที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีจากนายบารัค โอบามา เป็นนายโดนัลด์ ทรัมป์ ทำให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่มีมุมมองที่ว่านโยบายต่างประเทศของประธานาธิบดีคนเดิมล้มเหลว นำมาสู่ความพยายามผลักดันยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific) ตามแนวคิดยุทธศาสตร์ความมั่นคงใน ค.ศ. 2017 (The 2017 National Security Strategy) นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์จตุรมิตร (Quadrilateral Relationship) ที่ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย เป็นจตุรัส (Quad) ที่เป็นพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาเพื่อคานอำนาจกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นับเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ต่อจากปักหมุดเอเชียของนายบารัค โอบามา และแสดงถึงความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกซึ่งเสมือนเป็นทะเลสาบของสหรัฐอเมริกา (The American Lake) (สุรชาติ บำรุงสุข, 2562 : 33-36)

4.2.1.1.2 ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองและการต่างประเทศของประเทศทั้งหลายในยุโรป

ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองและการต่างประเทศของประเทศทั้งหลายในยุโรป ที่สำคัญ คือ การถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปของอังกฤษ (Brexit) ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในฝรั่งเศส ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองจากการแบ่งแยกพื้นที่ เมือง แวนแคว้น มลรัฐ ออกจากประเทศเดิม และผู้ปกครองเดิม

การถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปของอังกฤษ ถือกำเนิดภายหลังจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอังกฤษของนายเดวิด คาเมรอน หัวหน้าพรรคอนุรักษนิยมที่ชนะการเลือกตั้งใน ค.ศ. 2017 เพื่อสิ้นสุดความคลุมเครือและความขัดแย้งในสังคมการเมืองของอังกฤษที่ประสงค์จะอยู่ร่วมกับสหภาพยุโรปหรือถอนตัวออกจากสหภาพยุโรป (Britain Exit : Brexit) แต่ความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรง นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต่อเนื่องจำนวน 2 ครั้ง และการเปลี่ยนเปลี่ยนนายกรัฐมนตรีจำนวน 3 คน คือ นายเดวิด คาเมรอน นางเทเรซา เมย์ และนายบอริส จอห์นสัน และทำให้ได้ข้อสรุปเพื่อถอนตัวใน ค.ศ. 2021 (ธโรธร ตูทองคำ, 2561 : 15-7 – 15-8) ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในฝรั่งเศส จากการรวมอำนาจที่ประธานาธิบดี การจัดสรรงบประมาณที่ไม่สนองต่อความต้องการของประชาชน การเผชิญวิกฤตการณ์และปัญหาทางเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งมาจากวิกฤตการณ์ยูโรโซน และการเปิดกว้างเพื่อรับผู้อพยพจากตะวันออกกลางของสหภาพยุโรป ชัยชนะของนายแอมานุเอล มาครง หัวหน้าพรรคเอน มาร์ช พรรคการเมืองฝ่ายซ้าย แนวทางสังคมนิยม ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีใน ค.ศ. 2016 และพรรคเอน มาร์ช มีเสียงข้างมากใน

สภาผู้แทนราษฎร ทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพทางการเมือง (ธโรธร ตู๋ทองคำ, 2561 : 15-8 – 15-9) แต่ความถดถอยทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการประท้วงของประชาชนซึ่งเป็นกรรมกรและชนชั้นกลางระดับล่าง (lower-middle class) รวมกันเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวเสื้อกั๊กเหลือง (The yellow vest movement) เป็นจำนวนมาก ใน ค.ศ. 2018 เป็นการประท้วงแบบไร้รูปแบบ ไร้แกนนำ มีความรุนแรงเป็นระยะ ความขัดแย้งทางการเมืองแพร่ขยายไปทั่วประเทศในยุโรป ที่สำคัญ คือ เยอรมนี อิตาลี สเปน เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ฟินแลนด์ ไอร์แลนด์ บัลแกเรีย ประเทศในอเมริกาเหนือ ที่สำคัญ คือ แคนาดา ประเทศในเอเชีย ที่สำคัญ คือ ไต้หวัน อิสราเอล และอิรัก นับตั้งแต่ ค.ศ. 2018 (สุรชาติ บำรุงสุข, 2562 : 1-2)

ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองจากการแบ่งแยกพื้นที่ เมือง แวนแคว้น มลรัฐ ออกจากประเทศเดิมและผู้ปกครองเดิม เพื่อสถาปนารัฐชาติหรือประเทศใหม่ ส่วนสำคัญมาจากปัญหาและวิกฤตการณ์ทางการเมืองการปกครองที่สะสม สั่งสม มาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน สก๊อตแลนด์นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ จากความขัดแย้งการลงประชามติของอังกฤษซึ่งชาวอังกฤษส่วนใหญ่ปรารถนาแยกตัวออกจากสหภาพยุโรปแตกต่างจากชาวสก๊อตแลนด์ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 60 ที่ปรารถนาคงความเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพยุโรป แคว้นบาสก์ กาลิเซีย และอันดาลูซิอา นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญของแวนแคว้นภายในของสเปนที่ปรารถนาแยกออกเป็นประเทศ แคว้นกาตาลูญานับเป็นตัวอย่างสำคัญที่ประชาชนกว่าร้อยละ 90 ลงประชามติเพื่อแยกตัวออกเป็นประเทศซึ่งมีการปกครองเป็นระบอบสาธารณรัฐ แต่การปฏิบัติทั้งหมดผิดกฎหมายทำให้นายกรัฐมนตรีสเปนใช้อำนาจตามบทบัญญัติมาตรา 155 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสเปนประกาศยุบสภากาตาลูญญา และแต่งตั้งรองนายกรัฐมนตรีของสเปนดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแคว้นกาตาลูญญาที่มีบาเซโลนาเป็นเมืองหลวงของแคว้นแทน ก่อให้เกิดความขัดแย้งต่อเนื่องถึงปัจจุบัน (ธโรธร ตู๋ทองคำ, 2561 : 15-7 – 15-9)

ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองและการต่างประเทศของประเทศในยุโรป นับเป็นเงื่อนไขและโอกาสที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เพิ่ม รื้อฟื้น และพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศทั้งหลาย ภายหลังจากความเปลี่ยนแปลงที่ถือกำเนิดขึ้นนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 นอกเหนือจากอัลเบเนียที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดตลอดช่วงสงครามเย็น

4.2.1.1.3 การแพร่ขยายและชัยชนะของกลุ่มหรือฝ่ายหรือผู้ปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยของประเทศทั้งหลายทั่วโลก

ปัญหาทางการเมือง จากความล้มเหลวของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ก่อให้เกิดการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ประชาธิปไตยที่ไม่เสรี (Illiberal Democracy) ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วยความรุนแรง การปฏิวัติการรัฐประหาร การปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยม บทบาทของรัฐจากการแทรกแซง สั่งการ บงการ ควบคุม และครอบงำ ประชาชนผ่านการมีส่วนร่วม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ วิกฤตการณ์หนี้ด้อยคุณภาพหรือวิกฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ใน ค.ศ. 2008 วิกฤตการณ์ยูโรโซน ใน ค.ศ. 2009 วิกฤตการณ์และปัญหาความ

เหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความล้มเหลวจากการกระจายรายได้ และปัญหาด้านสังคม จากปัญหาผู้อพยพจาก ตะวันออกกลาง การแพร่ขยายของแนวคิดชาตินิยมใหม่ (The New Nationalism) ทั้งหมดล้วนแล้วแต่นำไปสู่ชัยชนะของพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง นักการเมือง พันธมิตรทางการเมือง ฝ่ายขวา อนุรักษ์นิยม อำนาจนิยม และชาตินิยม อย่างกว้างขวางในประเทศหลายประเทศนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 ตัวอย่างที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา รัสเซีย อังกฤษ เยอรมนี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสวีเดน ที่ล้วนแล้วแต่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และอินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ประเทศไทย และกัมพูชา ที่ล้วนแล้วแต่เป็นประเทศกำลังพัฒนา

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมาจากการเปิดรับผู้อพยพของประเทศในยุโรปก่อให้เกิดกระแสต่อต้านจากประชาชนจากประเทศที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปเป็นจำนวนมาก เพราะผู้อพยพเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มาจากประเทศที่มีความขัดแย้งในตะวันออกกลาง ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมการเมืองของประเทศที่รับผู้อพยพที่มีภูมิหลังและประวัติศาสตร์แตกต่างทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นำไปสู่การต่อต้านของประชาชนในประเทศยุโรปที่รับผู้อพยพอย่างกว้างขวาง เป็นความผันผวนทางการเมืองจากชัยชนะของพรรคการเมืองฝ่ายขวาที่มีแนวคิดอนุรักษ์นิยมและชาตินิยมเป็นจำนวนมาก ทำให้ประเทศแต่ละประเทศเผชิญกับปัญหาที่แตกต่างกัน เยอรมนีนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญจากการจัดตั้งรัฐบาลของนางอังเกลา แมร์เคิล ที่เผชิญปัญหาที่มีแนวโน้มไม่สามารถจะจัดตั้งรัฐบาลที่ครองเสียงข้างมากได้ แต่ภายหลังสำเร็จลุล่วงท่ามกลางเงื่อนไขและข้อตกลงหลายประการ

4.2.1.1.4 ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภาคประชาชนของประเทศทั้งหลาย

ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภาคประชาชนช่วงแรกมาจากการถือกำเนิดของเหตุการณ์อาหรับสปริง (Arab Spring) ที่ถือกำเนิดใน ค.ศ. 2010 จากความเคลื่อนไหวอย่างกว้างขวางของประชาชนของประเทศใน ตะวันออกกลาง จากปัญหาของการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ผู้ปกครองปกครองประเทศแบบเผด็จการ อำนาจนิยมและเบ็ดเสร็จนิยม ความยากจนข้นแค้น ความแร้นแค้น ความด้อยพัฒนา ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความล้มเหลวจากการกระจายรายได้ ก่อให้เกิดการลุกฮือของประชาชนในประเทศทั้งหลายในตะวันออกกลาง อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อต้านการปกครองและผู้ปกครองที่เป็นอำนาจนิยมหรือโน้มเอียงไปทางอำนาจนิยม ที่สำคัญ ประกอบด้วย ตูนิเซีย อียิปต์ ซูดาน แอลจีเรีย ลิเบีย โมร็อกโก ซาฮาราตะวันตก จิบูตี บาหลีเรน เยเมน มอริเตเนียจอร์แดน ซาอุดีอาระเบีย โอมาน ซีเรีย เลบานอน อิรัก และคูเวต การประท้วงมีตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ หลากหลายรูปแบบ ส่วนหนึ่งของความขัดแย้งกลายเป็นสงครามกลางเมืองต่อเนื่อง มาจนถึงปัจจุบัน การต่อต้าน การประท้วง การดื้อแพ่งที่ต่อเนื่อง นำมาสู่ความเคลื่อนไหวของประชาชนแพร่หลาย เสมือนหนึ่งเป็นเหตุการณ์อาหรับสปริงรอบที่ 2 นับตั้งแต่ ค.ศ. 2019 และแพร่ขยายไปทั่วโลกจากหลากหลายทวีป ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ฝรั่งเศส สเปน อิรัก อิหร่าน เลบานอน อินเดีย ฮองกง แอลจีเรีย ซูดาน เอกวาดอร์ โคลอมเบีย ชิลี และโบลิเวีย ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในประเทศหลายประเทศ จากการโค่นล้มผู้ปกครอง ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ซูดาน แอลจีเรีย เลบานอน อิรัก และโบลิเวีย (สุรชาติ บำรุงสุข, 2563 : 24)

ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นอาหรับสปริงครั้งที่ 2 ถือกำเนิดจากแอลจีเรียใน ค.ศ. 2018 การลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีแอลจีเรียของนายอับเดลลาซิซ บูเตฟลีกา ใน ค.ศ. 2018 นำมาสู่การถือกำเนิดของรัฐบาลใหม่ และการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของนายโอมาร์ อัล-บาเซอร์ แต่ปัญหาการคอร์รัปชัน และความล้มเหลวจากการแก้ปัญหาและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การประท้วงของประชาชนอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดการปราบปรามของประชาชนใน ค.ศ. 2019 และสิ้นสุดด้วยการลาออกจากตำแหน่งและการลอยห่างของทหารออกจากการเมือง ความเปลี่ยนแปลงมีความต่อเนื่องจากแอฟริกาสู่เอเชีย ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเลบานอนมาจากการประท้วงของประชาชนนำมาสู่การลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีของนายโอมาร์ อัล-บาเซอร์ แต่ความชอบธรรมของผู้ปกครองและความล้มเหลวทางเศรษฐกิจนับเป็นปัญหาของเลบานอนที่ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน อิรักนับเป็นตัวอย่างของประเทศจากความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญภายหลังการโค่นล้มซัดดัม ฮุสเซน เพราะทำให้ความขัดแย้งที่มีมาแต่เดิมปะทุขึ้นอย่างกว้างขวาง ที่สำคัญ คือ ความขัดแย้งระหว่างมุสลิมนิกายซุนนีกับชีอะห์ และอินเดีย จากความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมที่แพร่ขยายอย่างกว้างขวางภายหลังพรรคภารตียะ ชนตะ ชนกะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ ค.ศ. 2014 ความเคลื่อนไหวของประชาชนในฮ่องกงจากพลังของคนรุ่นใหม่แสดงออกจากพลังที่ทำทลายการปกครองสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ทศวรรษ 2010 ความเคลื่อนไหวที่นำมาสู่การประท้วงของประชาชนจำนวนมากในลาตินอเมริกาใน ค.ศ. 2019 นำมาสู่การโค่นล้มผู้ปกครองจนสำเร็จลุล่วง แสดงถึงความแตกต่างจากอดีตเพราะนำไปสู่การรัฐประหารช่วงทศวรรษที่ 1960 ตัวอย่างที่สำคัญ คือ โบลิเวีย และชิลี ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจของชิลีนำไปสู่ความพยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจผ่านการลงทุนและการแก้ปัญหาด้านพลังงาน (สุรชาติ บำรุงสุข, 2563 : 24-29)

ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง ที่สำคัญ คือ การเมืองระหว่างประเทศ “นับเป็นปัจจัยที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการเมืองนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 ซึ่งแตกต่างจากการขยายอำนาจสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเด่นชัดจากนโยบายสาธารณะก่อนสมัยสีจิ้นผิง” ตามแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ระเบียบโลกใหม่ไม่ได้มีมหาอำนาจแค่สองขั้วอุดมการณ์แบบเดิมช่วงยุคสงครามเย็น แต่กลับเปิดโอกาสให้สาธารณรัฐประชาชนจีนก้าวขึ้นมาท้าทายบทบาทนำแต่ละด้าน ของสหรัฐอเมริกาที่มีมาอย่างยาวนานนับแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ความเป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัดคือ บทบาทขององค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาค ตัวอย่างที่สำคัญ คือ สหภาพยุโรป และอาเซียน ที่ขึ้นมาคานอำนาจ” ที่ทั้งหมดล้วนแล้วแต่ “สัมพันธ์กับโลกาภิวัตน์ที่เป็นปัจจัยหลักสัมพันธ์” ตามแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) และ “การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงส่วนสำคัญมาจากการถูกกดดันจากประเทศมหาอำนาจต่างประเทศ ที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตร” ตามแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) สอดคล้องกับแนวคิดของประพีร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศและ

ดุลอำนาจระหว่างประเทศมีความเปลี่ยนแปลง จากตัวอย่างที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกาจากความเปลี่ยนแปลง ประธานาธิบดีจากนายบารัค โอบามา เป็นนายโดนัลด์ ทรัมป์ ที่เน้นแนวคิดสหรัฐอเมริกาต้องมาก่อน (American First) ญู่ปุ่นที่เผชิญปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง และสหภาพยุโรปที่ประสบกับปัญหาหนี้สาธารณะและการถอนตัวของสหราชอาณาจักรออกจากสหภาพยุโรป (Brexit)”

ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองทั้งจากภายในประเทศและระหว่างประเทศก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันนับเป็นสาเหตุสำคัญที่นำมาสู่การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง สอดคล้องกับแนวคิดของสุรสีทธิ อมรวณิซัคคี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ปัจจัยทางการเมืองที่มีผลต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง มาจากปัจจัยที่สำคัญหลายปัจจัย ได้แก่ ความเป็นปึกแผ่น ความต่อเนื่องและเสถียรภาพภายในของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์สาธารณรัฐประชาชนจีน การอ่อนแอลงของมหาอำนาจเดิม ที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา ที่กำหนดและดำเนินนโยบายสหรัฐอเมริกาต้องมาก่อน (American First) ของนายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดี การครองอำนาจของผู้นำฝ่ายขวาในประเทศหลายประเทศ และการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ใช้เศรษฐกิจนำการเมือง กล่าวคือ ภายหลังจากปฏิรูปและเปิดประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเติ้งเสี่ยวผิงใน ค.ศ. 1978 การถ่ายโอนอำนาจจากผู้นำรุ่นเก่าสู่ผู้นำรุ่นใหม่ถือกำเนิดอย่างเป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน และปราศจากความรุนแรง ทำให้สีจิ้นผิงที่เป็นผู้นำสูงสุดทั้งระดับพรรคคอมมิวนิสต์ในฐานะเลขาธิการพรรค ระดับรัฐบาลในฐานะประธานาธิบดี และระดับกองทัพปลดแอกประชาชนจีน สามารถกุมอำนาจได้อย่างเบ็ดเสร็จและต่อเนื่อง การกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะทั้งหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศเกิดความต่อเนื่อง”

สุรสีทธิ อมรวณิซัคคี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) เสนอความคิดเห็นว่า “การขึ้นสู่ตำแหน่งของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาของนายโดนัลด์ ทรัมป์ นับเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกามีท่าทีที่แข็งกร้าวของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์สาธารณรัฐประชาชนจีน กล่าวคือ แม้นายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ประารถนาและคาดหวังให้สหรัฐอเมริกากลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง ภายใต้นโยบายสหรัฐอเมริกาต้องมาก่อน (American First) แต่กลายเป็นว่านโยบายสหรัฐอเมริกาต้องมาก่อนกลับทำให้สหรัฐอเมริกาท้อถอย โดยเฉพาะในเวทีระหว่างประเทศจากการถอนตัวจากข้อตกลงระหว่างประเทศหลายฉบับ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ข้อตกลงเพื่อต่อสู้กับภาวะโลกร้อน (Paris Agreement) ข้อตกลงเพื่อระงับอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน หรือแม้แต่การประกาศถอนตัวจากการเป็นสมาชิกองค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ก่อให้เกิดสุญญากาศทางอำนาจในเวทีระหว่างประเทศ และนับเป็นโอกาสที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามา มีบทบาทเพิ่มมากขึ้น แม้จะยังไม่สามารถแทนที่สหรัฐอเมริกาได้ในทันที แต่หากสหรัฐอเมริกาคงนโยบายสหรัฐอเมริกาต้องมาก่อนเช่นนี้ไว้ในอนาคต อาจยิ่งทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนยังสามารถขยายอำนาจเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ส่วนของการขึ้นสู่อำนาจของผู้นำฝ่ายขวาในประเทศหลายประเทศ และการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มุ่งเน้นใช้เศรษฐกิจนำการเมืองนั้น จะพบว่า ในประเทศหลายประเทศที่ผู้นำประชานิยมและ

ผู้นำฝ่ายขวาขึ้นสู่อำนาจหันมากระชับความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มมากขึ้น” ตัวอย่างที่สำคัญ คือ รัฐบาลของนายดูเตอร์เต้ ประธานาธิบดีของฟิลิปปินส์ และรัฐบาลที่มีแนวคิดประชานิยมของอิตาลี นับเป็นเวลาเดียวกันกับที่รัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีนเลือกที่จะเป็นมิตรกับรัฐบาลของทุกประเทศโดยไม่เกี่ยงหรือปฏิเสธรูปแบบหรือระบอบการปกครองที่แตกต่าง ทำให้เพิ่มโอกาสสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มากกว่า จากการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าไปลงทุนจำนวนมากในทวีปแอฟริกา นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ

การแข่งขันระหว่างมหาอำนาจนับเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจาก “การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เป็นมหาอำนาจใหม่กับสหรัฐอเมริกาที่เป็นมหาอำนาจภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2” สอดคล้องกับแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การแข่งขันกันระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน ความร่วมมือระหว่างประเทศ ความขัดแย้งระหว่างประเทศ การสถาปนาความร่วมมือที่หลากหลาย ภายหลังการสิ้นสุดสงครามเย็นที่เป็นการแข่งขันทางอุดมการณ์ได้ลดบทบาทลง แต่ก่อให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจเข้ามาทดแทน ที่สำคัญ คือ ด้านการค้าและการลงทุน ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเริ่มขยายการออกไปลงทุนในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น” สอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ปัจจัยที่มีอิทธิพลมาก น่าจะเป็นนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาสมัยนายบารัค โอบามา ประธานาธิบดี ช่วงต้นทศวรรษ 2010 ที่กำหนดและดำเนินนโยบายปักหมุดเอเชีย (Pivot to Asia) หรือการที่สหรัฐอเมริกามุ่งเน้นบทบาททางทหารของประเทศในเขตมหาสมุทรแปซิฟิกมากกว่ามหาสมุทรแอตแลนติก นับเป็นสาเหตุที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนรู้สึกที่สหรัฐอเมริกาต้องการสกัดกั้นการเติบโตของสาธารณรัฐประชาชนจีน” สอดคล้องกับแนวคิดของภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “เส้นทางการขยายอำนาจทางการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีอนาคตที่ดีเมื่อเทียบเคียงกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง นโยบายการเมืองระหว่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนสร้างความวิตกกังวลให้กับหลายแห่ง แต่อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งกับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ที่สำคัญ คือ สมัยนายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดี ที่กำหนดและดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ก้าวร้าว สงครามการค้าระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหรัฐอเมริกาก็กำเนิดอย่างที่สาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ทันได้ตั้งตัว สงครามการค้ายังสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ด้านอื่น ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ความกังวลต่อการสอดแนมทางด้านเทคโนโลยีของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ของสาธารณรัฐประชาชนจีน”

4.2.1.2 ด้านเศรษฐกิจ

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจากโลกาภิวัตน์ร่วมสมัยมีรากฐานมาจากแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ที่มีต้นกำเนิดมาจากแนวคิดเสรีนิยมของอดัม สมิท (Adam Smith) จากกลไกตลาดที่เป็นการปรับเปลี่ยนตามอุปสงค์และอุปทาน นับเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดเสรีทางเศรษฐกิจ (Economic Liberalism) แต่ความเปลี่ยนแปลงนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 จากความล้มเหลว ปัญหา และวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ นำไปสู่บทบาทของรัฐทาง

เศรษฐกิจที่เพิ่มพูนมากขึ้นเป็นลำดับนำไปสู่แนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่เน้นบทบาทภาครัฐในการสรรค์สร้างกลไกตลาด ผ่านการพัฒนา การค้า การลงทุน การเงิน และความช่วยเหลือ จากด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการและการพาณิชย์กรรม เน้นสิทธิเสรีภาพของประชาชน การลดภาระด้านสังคม ที่สำคัญ คือ การศึกษา การแพทย์และการสาธารณสุข และสวัสดิการสังคม เท่ากับเพิ่มภาระให้กับประชาชน ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศเป็นวงกว้าง

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ที่สำคัญ ประกอบด้วย การพัฒนาระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (ปรับปรุงส่วนใหญ่จาก ธโสรธ ตู๋ทองคำ, 2554 : 12-12 – 12-63; ธโสรธ ตู๋ทองคำ, 2561 : 15-12 – 15-22)

4.2.1.2.1 ด้านการพัฒนาระหว่างประเทศ

สหประชาชาตินับเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทนับตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน จากบทบาทที่หลากหลาย ที่สำคัญ คือ การกำหนดสหัสวรรษแห่งการพัฒนา (Millennium Development Goals : MDGs) (United Nation Millennium Development Goals, 2015) จากกาหนดเป้าหมายเพื่อลดความยากจนให้เหลือจำนวนครั้งหนึ่งของทั้งหมดภายใน ค.ศ. 2015 มุ่งเน้นด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ที่สำคัญ คือ การลดจำนวนเด็กจำนวนมากที่เสียชีวิต การยกระดับสุขภาพอนามัยของมารดา การต่อต้านโรคเอดส์และเชื้อโรคเอดส์ ด้านการศึกษา ที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้ทั่วถึง ด้านสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญ คือ การกำหนดหลักประกันความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และหุ้นส่วนการพัฒนาระดับระหว่างประเทศ นำไปสู่ความร่วมมือกับธนาคารโลก โครงการการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program : UNDP) และการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nation on Trade and Development : UNTAD) เพื่อแก้ปัญหาความยากจนรวมถึงปัญหาอื่นกำหนดให้เสร็จสิ้นลงใน ค.ศ. 2015 แต่ปัญหาที่มีมาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาให้เป็นรูปธรรมตามลำดับต่อไป (United Nations, 2015)

การกำหนดวาระการพัฒนาของสหประชาชาติหลัง ค.ศ. 2015 (post-2015 development agenda) ระหว่าง ค.ศ. 2016 ถึง 2030 จากความคิดริเริ่มของเจ้าหน้าที่และบุคลากรตลอดจนประเทศสมาชิกของสหประชาชาติที่กำหนดวาระการพัฒนา บนพื้นฐานกระบวนการพัฒนาแบบยั่งยืน เพื่อจัดทำเป้าหมายการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) นำไปสู่การจัดการประชุมสหประชาชาติซึ่งเป็นการประชุมสุดยอดของสหประชาชาติใน ค.ศ. 2015 เพื่อรองรับกับการนำไปปฏิบัติของระเบียบวาระการพัฒนาหลัง ค.ศ. 2015 (the United Nations for the Adoption of the Post-2015 Development Agenda) มีผู้นำผู้ปกครองของประเทศสมาชิกสหประชาชาติต่างให้การรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งมีเป้าหมาย (Goals) จำนวน 17 ประการ (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2560) ต่อเนื่องจากเดิมเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากร

การที่สหประชาชาติกำหนดเป้าหมายของสหประชาชาติแห่งการพัฒนา ระหว่าง ค.ศ. 2001 ถึง 2015 และการพัฒนาที่ยั่งยืน ระหว่าง ค.ศ. 2016 ถึง 2030 เป็นไปเพื่อแก้ปัญหาความยากจนเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด นับเป็นที่มาของการแก้ปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ต้องเผชิญปัญหาการเพิ่มขึ้นของช่องว่างของการกระจายรายได้ซึ่งมาจากการพัฒนาช่วงทศวรรษที่ 2000 จากการเติบโตแบบก้าวกระโดด ก่อให้เกิดช่องว่าง ระหว่างมณฑลตอนกลางและตอนใน กับมณฑลชายขอบ ชายแดน พื้นที่ที่มีการพัฒนา พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ กับพื้นที่ชายขอบ ชายแดน ห่างไกล และระหว่างเมืองกับชนบท จนก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งตามมาที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านความมั่นคง

4.2.1.2.2 ด้านการค้าระหว่างประเทศ

ความเปลี่ยนแปลงของการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญยุคหลังสงครามเย็น ถือกำเนิดจากการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ใน ค.ศ. 1995 ภายหลังจากความล้มเหลวจากการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงสงครามเย็น แต่การจัดตั้งองค์การการค้าโลกกลับต้องเผชิญกับการต่อต้านจากภาคประชาสังคมและภาคประชาชนอย่างกว้างขวาง จากที่ประชุมองค์การการค้าโลกที่หลากหลาย ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การประชุมองค์การการค้าโลกที่เมืองโตฮา การ์ตาใน ค.ศ. 2002 แคนคูน เม็กซิโกใน ค.ศ. 2003 และฮองกง สาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 2005 บาห์ลี อินโดนีเซียใน ค.ศ. 2013 แสดงถึงปัญหาและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีความขัดแย้งและสะสมในระบบ

ปัญหาด้านการค้าระหว่างประเทศ ที่สำคัญ ช่วงทศวรรษที่ 2010 มาจากความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะภายหลังจากที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกใน ค.ศ. 2001 ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างมาก กลายเป็นมหาอำนาจอันดับ 2 ของโลก แทนที่ญี่ปุ่นนับตั้งแต่ทศวรรษ 2010 นำไปสู่ความไม่ไว้วางใจของสหรัฐอเมริกาและประเทศโลกเสรี ทำให้นายบารัค โอบามา ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริการะหว่าง ค.ศ. 2009 ถึง 2017 เสนอแนวคิดจัดตั้งหุ้นส่วนเอเชีย-แปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership : TPP) การสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของนายบารัค โอบามา นำมาสู่การดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของนายโดนัลด์ ทรัมป์ จากรากฐานทางความคิดแบบอนุรักษ์นิยมจากพรรครีพับลิกันที่สังกัด ทำให้กำหนดนโยบายการสร้างความยิ่งใหญ่ของสหรัฐอเมริกาอีกครั้งหนึ่ง (Make America, Great Again) จากภัยคุกคามด้านเศรษฐกิจที่มาจากการค้าที่ไม่เป็นธรรม แบ่งเป็น ระดับทวิภาคี จากการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สร้างความได้เปรียบต่อสหรัฐอเมริกา นำมาสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง ระดับพหุภาคี จากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North America Treaty Free Trade Area : NAFTA) และหุ้นส่วนเอเชีย-แปซิฟิก (ปิยมิตร ปญญา, 2560)

ความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2000 ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับภายนอกหรือต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เพิ่มพูนความสัมพันธ์ทางการค้า ส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เปรียบดุลการค้าเพิ่มมากขึ้น ความเป็นพันธมิตรระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศจาก

หลากหลายภูมิภาคทั่วโลก เอเชีย แอฟริกา อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ย่อมแสดงถึง สาธารณรัฐประชาชนจีนสร้างความสัมพันธ์ แผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลไปทั่วโลก เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ด้านการตลาดและวัตถุดิบ การขยายตัวด้านการค้าระหว่างประเทศที่แพร่ขยายไปทุกทิศทุกทาง เท่ากับเพิ่มความสำคัญของการค้าตามแนวชายแดนจากการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีพรมแดนติดต่อกับประเทศทั้งหลายเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศตามแนวชายแดนเพื่อความร่วมมือด้านการค้า มีการปรับตัวจากการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ทั้งห้า (Shanghai Five) ใน ค.ศ. 1996 และกลายเป็นองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization : SCO) ใน ค.ศ. 2001 มีสาธารณรัฐประชาชนจีน รัสเซีย อุซเบกิสถาน คาซัคสถาน ทาจิกิสถาน คีร์กีซสถาน เป็นสมาชิก เท่ากับเป็นการฝ่าด่านการปิดล้อมของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน

4.2.1.2.3 ด้านการลงทุนระหว่างประเทศ

บริษัทข้ามชาติ (Multinational Cooperation : MNCs) เป็นตัวแสดงระหว่างประเทศที่มีประเทศหนึ่งเป็นเจ้าของบริษัทข้ามชาติ (Host Country) สู่ประเทศที่รับการลงทุน (Home Country) อีกประเทศหนึ่ง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศก่อให้เกิดความเจริญเติบโตของการลงทุนระหว่างประเทศหลังสงครามเย็น นำไปสู่การที่บริษัทข้ามชาติเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประเทศทั้งหลายกลายเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของบริษัทข้ามชาติสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ที่สำคัญ คือ ด้านเศรษฐกิจ บริษัทข้ามชาติกลายเป็นกลจักรสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของประเทศ จากการแสวงหาตลาดกับวัตถุดิบ การเพิ่มความสำคัญของห่วงโซ่อุปทานการผลิต เท่ากับลดความเสี่ยงหลากหลายมิติ ญี่ปุ่นนับเป็นประเทศที่มีการลงทุนมากที่สุดในโลกประเทศหนึ่งช่วงสงครามเย็น สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ทั้งขนาดพื้นที่และประชากรทำให้กลายเป็นแหล่งวัตถุดิบและตลาดที่สำคัญสำหรับการลงทุน แต่ความขัดแย้งระหว่างประเทศด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างญี่ปุ่นกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่สำคัญ คือ เกาะเซนกากุในภาษาญี่ปุ่นหรือเกาะเตี๋ยหวูในภาษาจีน นำไปสู่ข้อพิพาทประเทศใน ค.ศ. 2012 ทำให้ญี่ปุ่นลดการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีนและกระจายการลงทุนไปที่อื่น ที่สำคัญ คือ เวียดนาม และอินโดนีเซีย

บริษัทข้ามชาติยังถือกำเนิดและเติบโตในประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมาก จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ที่ต่อเนื่องนับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงสงครามเย็น หัวเว่ยจากสาธารณรัฐประชาชนจีน นับเป็นตัวอย่างสำคัญ การสนับสนุนจากการกำหนดยุทธศาสตร์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนจากรากฐานการกำหนดนโยบายสี่ทันสมัย (The Fourth Modernization) และเน้นด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม นับเป็นเบื้องหลังของความสำเร็จบริษัทข้ามชาติจำนวนมาก จากการบังคับให้บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer) ให้กับภาครัฐและภาคเอกชนในสาธารณรัฐประชาชนจีน มากกว่าการย้ายฐานเทคโนโลยีการผลิต (Technology Transfer) และการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดเทคนิคการใช้งาน (Technical Transfer) ส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ส่งผลทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนกลายเป็นประเทศที่มีขนาดทางเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 นำมาสู่ความพยายามแสวงหาตลาดและวัตถุดิบจากต่างประเทศ ที่สำคัญ คือ กลุ่มประเทศเอเชียกลาง และประเทศเพื่อนบ้านรอบทิศทาง น้ำมันและแก๊สธรรมชาติ นับเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญ นำมาสู่การแสวงหาผลประโยชน์ของสาธารณรัฐประชาชนจีน นำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านตะวันตกขนาดใหญ่ (Great Western Development Strategy) นับเป็นความชาญฉลาดของสาธารณรัฐประชาชนจีนจากการใช้เศรษฐกิจนำการเมืองด้วยการใช้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก้ปัญหาความมั่นคงจากการแบ่งแยกดินแดน ขบวนการก่อการร้าย มุสลิมหัวรุนแรง ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ชาวอุยกูร์ นับเป็นการสร้างเส้นทางการลงทุนผ่านภูมิภาค ที่สำคัญ คือ เอเชียกลาง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุโรป แอฟริกา และประเทศเพื่อนบ้านจำนวนมาก จากนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางหรือเส้นทางสายไหมใหม่ เท่ากับต่อต้านการปิดล้อมของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน

4.2.1.2.4 ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ

ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (Foreign aid) เป็นการสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าของประเทศที่พัฒนาแล้วให้กับประเทศกำลังพัฒนา แบ่งเป็น ความช่วยเหลือด้านการเงินและความช่วยเหลือด้านเทคนิคและวิชาการ ความช่วยเหลือด้านการเงิน แบ่งเป็น ความช่วยเหลือด้านการเงินแบบเงินกู้กับความช่วยเหลือด้านเงินแบบให้เปล่า ความช่วยเหลือระหว่างประเทศนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญของประเทศเพื่อสนองตอบผลประโยชน์ทุกด้านของประเทศที่ให้ความช่วยเหลือ ส่วนใหญ่สนองตอบต่อผลประโยชน์ของประเทศพัฒนาแล้ว รูปแบบของทวิภาคีและพหุภาคี ญี่ปุ่นนับเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือกับประเทศทั้งหลายตลอดช่วงสงครามเย็น ความเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือหลากหลายรูปแบบ จากเดิมที่เป็นทวิภาคีหรือระหว่างรัฐต่อรัฐมาเป็นรูปแบบอื่น ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือเวียดนาม ลาว กัมพูชา และประเทศไทย เสมือนหนึ่งเป็นประตูสู่อินโดจีน (gateway) เสมือนหนึ่งเป็นการพัฒนากลุ่มน้ำโขง หรือวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน ค.ศ. 1997 ทำให้สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน และญี่ปุ่น ล้วนแล้วแต่มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เผชิญปัญหาและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ แผนมียาซาว่า (Miyazawa Plan) นับเป็นตัวอย่างที่ญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือกับประเทศไทยใน ค.ศ. 1999 (ธโรธร ตูทองคำ, 2557 : 12-59)

สาธารณรัฐประชาชนจีนนับเป็นประเทศที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญ สาธารณรัฐประชาชนจีนพยายามแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลสู่พื้นที่และประเทศที่หลากหลาย พื้นที่และประเทศกลุ่มแม่น้ำโขงในคาบสมุทรอินโดจีน ที่ประกอบด้วย พม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญของความช่วยเหลือจากสาธารณรัฐประชาชนจีน แบ่งเป็น ความช่วยเหลือด้านการเงิน และความช่วยเหลือด้านเทคนิคและวิชาการ จากบทบาทของภาคีรัฐที่เน้นความช่วยเหลือให้กับประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทภาคเอกชน ประกอบด้วย พ่อค้า

นักธุรกิจ นายทุนอุตสาหกรรม นายธนาคารและการเงิน ของสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ความช่วยเหลือก็กลายเป็นประโยชน์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งจากใช้วิศวกร บุคลากร และแรงงาน จากสาธารณรัฐประชาชนจีน การใช้วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบจากสาธารณรัฐประชาชนจีน การร่วมทุนที่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งมีสัดส่วนมากกว่า การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับประโยชน์จากสัมปทานโครงการที่มากกว่าประเทศเจ้าของพื้นที่ จากการกำหนดเป็นไปตามสัญญาที่ให้ความช่วยเหลือ ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศที่หลากหลาย ที่สำคัญ ความขัดแย้งระหว่างคนจีนกับคนพื้นเมือง เพราะเป็นปัญหาความแตกต่างด้านสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม การสื่อสาร และการแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจจากการรับความช่วยเหลือจากสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ความช่วยเหลือกลับยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่องจากความล้าหลัง ความด้อยพัฒนา และความยากจน นำไปสู่การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งระดับประเทศและระดับมณฑลต่างให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ความช่วยเหลือระดับประเทศและระดับมณฑลเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์และเพิ่มทางเลือกให้กับชาวจีน การสนับสนุนด้านชาวต่างประเทศของประเทศที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าไปลงทุน ให้ได้รับทุนการศึกษาจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อศึกษาให้เข้ามาศึกษาในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนนับตั้งแต่ ค.ศ. 2012 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนหลายเท่า ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ลาว จากจำนวนบุคคลที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นมากกว่าสองเท่าตัวใน ค.ศ. 2016 เป็นทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนด้านเศรษฐกิจ ที่สำคัญ คือ การค้า และธุรกิจ และด้านสังคม คือ ภาษา นับเป็นการสนับสนุนการรับความช่วยเหลือจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ขณะที่การรับการสนับสนุนด้านวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การแพทย์และสาธารณสุข ทำให้นักศึกษาที่เป็นคนพื้นเมืองเข้าทำงานกับบริษัทข้ามชาติและบริษัทของสาธารณรัฐประชาชนจีนภายหลังจากการสำเร็จการศึกษา (ธีรภัทร์ เจริญสุข, 2560 : 13)

ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ที่สำคัญ คือ เศรษฐกิจระหว่างประเทศ นับเป็นปัจจัยที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 สอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศและการลงทุนระหว่างประเทศเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มการขยายความร่วมมือกับต่างประเทศทั้งความสัมพันธ์แบบทวิภาคีและพหุภาคี เพิ่มความร่วมมือกับกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งหลายทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกมากขึ้น ตามแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) และสอดคล้องกับแนวคิดของประพิร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่าอิทธิพลและพลังอำนาจของสหรัฐอเมริกาและประเทศมหาอำนาจอื่นถดถอยลง กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการค้าการเงินระหว่างประเทศไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจสู่ภายนอก ส่วนสำคัญมาจาก “การสนองต่อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ” ตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงสืบเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกอบด้วย ประการแรก ความต้องการพลังงานเพื่อป้อนภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาในประเทศ ประการที่สอง ความต้องการการขยายตลาด เพื่อรองรับผลผลิตส่วนเกินและการส่งออกสินค้าของสาธารณรัฐประชาชนจีน ประการที่สาม ความต้องการทรัพยากรจากประเทศทั้งหลายของสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งหมดส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องขยายอิทธิพลด้านเศรษฐกิจออกสู่ภายนอก นโยบายสาธารณะที่สำคัญนโยบายหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ เส้นทางสายไหมแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 21 (Belt and Road Initiative : BRI) เพื่อตอบสนองความต้องการของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความมั่นคงครบหรือครอบคลุมเกือบทุกด้าน ตลอด 7 ปี นับตั้งแต่การเปิดตัวนโยบายสาธารณะ ถึงแม้ว่าจะมีการคัดค้านจากประเทศบางประเทศ แต่ส่วนใหญ่ได้รับการตอบรับจากประเทศหลายประเทศนับว่าเป็นความสำเร็จที่สำคัญอีกก้าวหนึ่งหรืออีกขั้นหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนในความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ (International Geopolitics) นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนยังต้องการขับเคลื่อนให้สกุลเงินหยวนกลายเป็นสกุลเงินอีกหนึ่งสกุลเงินที่สำคัญของโลก ซึ่งใน ค.ศ. 2016 สกุลเงินหยวนได้รับสิทธิถอนพิเศษ (Special Drawing Rights : SDR) ทำให้มีความพยายามผลักดันให้มีการกำหนดและการใช้เงินหยวนในการค้าระหว่างประเทศ การก้าวย่างระหว่างประเทศ ที่สำคัญ คือ ในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการก้าวย่างในธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของเอเชีย (Asian Investment and Infrastructure Bank : AIIB) กองทุนเส้นทางสายไหมใหม่หรือบริษัทกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund Co. Ltd.) และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า หรือเอ็กซิมแบงก์ (Exim Bank) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่กำหนดให้ใช้เป็นสกุลเงินหยวน”

ความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจระหว่างประเทศจากโลกาภิวัตน์ทำให้เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสัมพันธ์กับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ด้วยบริบทของโลกาภิวัตน์ ทำให้ตลาดของสาธารณรัฐประชาชนจีนขยายใหญ่โต ทั้งในแง่ของการรองรับการนำเข้าเพื่อบริโภคและการส่งออกผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในจีนหรือสาธารณรัฐประชาชนจีน (Made in China) ภายใต้ตราสินค้า (Brand) ชำนาญทั้งหลาย ไอโฟน (iPhone) นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ เพื่อออกไปจำหน่ายทั่วโลก เท่ากับสร้างความเชื่อมั่นให้กับตราสินค้าของสาธารณรัฐประชาชนจีนเอง ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนทวีความสำคัญขึ้นมาก โดยมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงอย่างต่อเนื่องจนคาดว่าจะแซงหน้าสหรัฐอเมริกาได้ในอนาคตอันใกล้ ประกอบกับการมีข้อจำกัดการลงทุนในประเทศชั้นนำที่สร้างมาตรฐานในแต่ละด้านต่างสูง ทั้งที่เป็นเรื่องสิทธิแรงงาน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เป็นตัวอย่างสำคัญ ส่งผลให้มีการย้ายฐานการผลิตไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนขนานใหญ่”

4.2.1.3 ด้านสังคม

ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมที่สำคัญของของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 จากความเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่ประกอบเป็นจำนวน 4 ยุค ประกอบด้วย (Kotler, 2016) ยุคที่ 1.0 ความเปลี่ยนแปลงที่มาจาก การประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำ นับเป็นเครื่องทุ่นแรงที่มาจาก การสันดาปของเครื่องยนต์ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านการคมนาคม จากรถม้าสู่รถยนต์ ยุคที่ 2.0 เป็นความเปลี่ยนแปลงที่มาจากเทคโนโลยีเพื่อการผลิตตามสายพาน มาจากรากฐานทางความคิดแบบฟอร์ด (Fordism หรือ Ford System) จากการผลิตสินค้าจำนวนมาก (Mass Production) เพื่อให้ต้นทุนถูกลงตามแนวคิดการประหยัดต่อขนาด (economy of scale) ถือกำเนิดที่สหรัฐอเมริกา เป็นที่แพร่หลายและยอมรับอย่างกว้างขวางภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อินเดียนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ ยุคที่ 3.0 เป็นความเปลี่ยนแปลงที่มาจาก การถือกำเนิดของคอมพิวเตอร์ส่งผลให้มนุษย์จัดทำสรรพสิ่งที่เกินความคาดหมาย นับเป็นยุคสมัยของความเจริญรุ่งเรืองของกลุ่มทุน อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ นำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และยุค 4.0 ความเปลี่ยนแปลงที่มาจาก การเปิดกว้างของข้อมูลข่าวสารทำให้ส่งผลต่อผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคทั้งหมดที่เป็นรายย่อยต่างรู้เท่าทันรายใหญ่ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงร่วมสมัยช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21 อย่างกว้างขวาง

ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมที่นับเป็นปัจจัยภายนอกที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง ประกอบด้วย ความเปลี่ยนแปลงด้านมิติของความมั่นคงระหว่างประเทศ ความเปลี่ยนแปลงด้านภูมิอากาศและปัญหาภาวะโลกร้อน ความเปลี่ยนแปลงด้านประชากร ความเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ ความสำคัญด้านสิทธิมนุษยชน

ความเปลี่ยนแปลงด้านมิติของความมั่นคงระหว่างประเทศ ความเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ นับตั้งแต่อดีตจากรัฐจารีตสู่การถือกำเนิดรัฐชาติ ความมั่นคงนับเป็นคำที่มีความหมายแบบดั้งเดิม (Traditional Security) จากการเน้นกำลังพล ไพร่พล อาวุธยุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัย ยุทธปัจจัยเพื่อการสงคราม ศักยภาพและขีดความสามารถการสงคราม จนภายหลังสงครามเย็นนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 เพิ่มการเน้นความมั่นคงนอกกรอบแบบเดิม หรือไม่เป็นไปตามประเพณีเดิมหรือความมั่นคงแบบเดิม (Non-traditional Security) เพราะเป็นความมั่นคงแบบครอบคลุม (Comprehensive Security) ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ความมั่นคงทางการเมือง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงมนุษย์ ความมั่นคงด้านอาหาร ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงด้านพลังงาน ความมั่นคงด้านวัฒนธรรม นับเป็นการเพิ่มมิติด้านความมั่นคง

ความเปลี่ยนแปลงด้านภูมิอากาศและปัญหาภาวะโลกร้อน (Global Warming) ความเปลี่ยนแปลงจากสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากภาวะโลกร้อน ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาที่ หลากหลาย ที่สำคัญ คือ ความผันแปรของสภาพภูมิอากาศ การขาดแคลนน้ำที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการลดลงของผลิตผลการเกษตร ก่อให้เกิดการประชุมสุดยอดเกี่ยวกับโลก (Earth Summit) ซึ่งเพิ่มความสำคัญตามลำดับ

ความเปลี่ยนแปลงด้านประชากร มาจากอัตราการเกิดของประชากรลดต่ำลง นับเป็นเวลาเดียวกับที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากความเจริญด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรอย่างกว้างขวาง และทำให้ประเทศจำนวนมากต่างเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ที่สำคัญ คือ สวีเดน และประเทศในเอเชีย ที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น นับเป็นประเทศที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นกลุ่มประเทศแรก และประเทศอื่นที่กำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุจำนวนมาก ที่สำคัญ คือ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และประเทศไทย สาธารณรัฐประชาชนจีนนับเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลกกว่า 1,300 ล้านคน ช่วงปลายทศวรรษที่ 2010 แต่การกำหนดนโยบายลูกคนเดียวนับตั้งแต่ช่วงการกำหนดนโยบายสี่ทศวรรษที่ 1970 ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเผชิญกับการเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิงอย่างมากช่วงแรก และเผชิญกับการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน ทำให้มีการผ่อนคลายนโยบายลูกคนเดียวในปัจจุบัน

ความเปลี่ยนแปลงด้านผู้อพยพ ปัญหาผู้อพยพนับเป็นปัญหาระหว่างประเทศที่สำคัญจากการอพยพของประชาชนเพื่อย้ายที่ตั้งถิ่นฐานจากพื้นที่หนึ่ง ดินแดนหนึ่ง ประเทศหนึ่ง ไปสู่พื้นที่หนึ่ง ดินแดนหนึ่ง ประเทศหนึ่ง ก่อให้เกิดปัญหาด้านสัญชาติ จากการเป็นคนไร้สัญชาติ ความขัดแย้งทางการเมือง ความอดอยากยากแค้น สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ไม่เหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐาน นับเป็นสาเหตุ ปัจจัย และเงื่อนไขสำคัญ สำหรับการอพยพเคลื่อนย้ายการตั้งถิ่นฐาน ความขัดแย้งทางการเมืองในซีเรียช่วงทศวรรษที่ 2010 นับเป็นตัวอย่างสำคัญของการอพยพของประชาชนจำนวนมาก ก่อให้เกิดผู้อพยพและผู้พลัดถิ่นเคลื่อนย้ายไปสู่ประเทศที่สาม ที่สำคัญ คือ ประเทศในยุโรป ก่อให้เกิดปัญหากับประเทศที่รับผู้อพยพทั้งด้านการเมืองจากการเกิดกระแสต่อต้านบนพื้นฐานแนวคิดชาตินิยม ด้านเศรษฐกิจที่ผู้อพยพเข้าไปแย่งการประกอบอาชีพและการทำงาน และด้านสังคมที่ผู้อพยพเข้าไปรับบริการด้านการศึกษา การแพทย์และการสาธารณสุข และสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์จากประเทศที่รับผู้อพยพ

ความสำคัญด้านสิทธิมนุษยชน ความเปลี่ยนแปลงด้านสิทธิมนุษยชนถือกำเนิดภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่สำคัญ จากเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวของนาซีของเยอรมนีระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ของสหประชาชาติใน ค.ศ. 1948 นับเป็นการกำหนดบรรทัดฐานของสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ นำไปสู่การให้คุณค่ากับบุคคลที่เคยเป็นกลุ่มคนชายขอบ (Marginal People) ที่สำคัญ คือ เด็ก สตรี กรรมกร และบุคคลอื่น นับเป็นบรรทัดฐานที่สำคัญ ความเปลี่ยนแปลงระหว่างประเทศภายหลังสงครามเย็นนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 ช่วงโลกาภิวัตน์ แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเพิ่มความสำคัญมากขึ้น กลายเป็นประเด็นที่มีความสำคัญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อเนื่องถึงปัจจุบัน

ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ที่สำคัญ คือ สังคมระหว่างประเทศ นับเป็นปัจจัยที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 สอดคล้องกับแนวคิดของประพิร์อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในภูมิภาค

ผ่านวัฒนธรรมเชิงอ่อน (Soft Power) ที่ประเทศหลายประเทศนำมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” และสอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ปัจจัยภายนอกด้านสังคมที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง มาจากความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมระหว่างประเทศ ที่ทำให้ประเทศแต่ละประเทศมีความจำเป็นพัฒนาประเทศกันมากขึ้น” เป็นที่น่าสังเกตว่าความเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ที่สำคัญ คือ “สังคมระหว่างประเทศมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น แต่ไม่มีอำนาจและอิทธิพลมากนักต่อนโยบายสาธารณะของสาธารณรัฐประชาชนจีน” ตามแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563)

ความเปลี่ยนแปลงของสังคมระหว่างประเทศจากโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงจากความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การขยายตัวของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำให้แอปพลิเคชันของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับความนิยมตามไปด้วย ติกต็อก (TikTok) และวีแชท (WeChat) นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ ซึ่งสร้างกระแสในหมู่ผู้ใช้ได้อย่างไม่น่าเชื่อ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมระหว่างประเทศจากโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีน สัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ” สอดคล้องกับแนวคิดของสุริยา คำหว่าน (สัมภาษณ์, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564) ที่ว่า “ปัจจัยภายนอกที่สำคัญต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง คือ การสิ้นสุดของสงครามเย็น สอดคล้องกับนโยบายการเปิดประเทศของจีนในระยะที่สองที่ถือกำเนิดช่วงปลายทศวรรษ 1980 สืบเนื่องไปจนถึงทศวรรษ 1990 สภาวะโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้เกิดการไหลเวียนของกระแสเงินทุน ความรู้ ผู้คน เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเกิดการสะสมทุน ความรู้ เทคโนโลยี เพื่อนำไปพัฒนาสินค้าของประเทศที่ส่งขายไปทั่วโลก ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนกลายเป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศสูงเป็นอันดับต้นของโลก นอกจากนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจภายหลังยุคสงครามเย็นผลักดันให้สาธารณรัฐประชาชนจีนกลายเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่อันดับต้นของโลก การสะสมองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีอันเนื่องมาจากโลกาภิวัตน์ยังส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถพัฒนาศักยภาพทางการทหารนำไปสู่การผงาดขึ้นเป็นประเทศผู้นำระดับต้นของโลก และส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนผลักดันนโยบายการเชื่อมโยงประเทศของตนออกไปยังภูมิภาคแต่ละภูมิภาค ตัวอย่างที่สำคัญ คือ โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และการสร้างฐานทัพทางทหารในทะเลจีนใต้”

4.2.2 ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง แบ่งเป็น ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

4.2.2.1 ด้านการเมือง

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการเมืองภายหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 ถึงปัจจุบัน ทำให้การปกครองระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จนิยมของ

ประเทศมั่นคง แข็งแรง และแข็งแกร่งอย่างมาก สอดคล้องกับแนวคิดของประพรี อภิชาติสกล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “รูปแบบการปกครองในระบบสังคมนิยมแบบจีน ที่มีพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นสถาบันหลักในการบริหารปกครองประเทศ การรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางแบบจีนผนวกกับการใช้ระบบทุนนิยม โดยรัฐทำให้การวางแผนและการพัฒนาประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และบรรลุเป้าหมายอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การเมืองภายในของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีเสถียรภาพและความมั่นคงสูง ทำให้ผู้บริหารประเทศมุ่งมั่นสร้างประเทศให้ทันสมัย เน้นการปราบปรามทุจริตในทุกระดับ และมีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ในทุกระดับเพื่อรองรับการแข่งขันของโลกยุคใหม่ แนวคิดและบทบาทของสีจิ้นผิงที่สืบเนื่องจากการครองอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์จีน รัฐบาล และกองทัพปลดแอกประชาชน นับว่ามีความโดดเด่น” สอดคล้องตามแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สีจิ้นผิงนับผู้นำทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งและสามารถควบคุมอำนาจทางการเมืองได้” และสอดคล้องกับแนวคิดของทิพวรรณ กำมุงคศิริ (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมีการรวมอำนาจที่เป็นเอกภาพ” และสอดคล้องกับแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “บทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์จีนยังมีความเข้มแข็ง จากผู้นำที่มีประสบการณ์การบริหารประเทศ”

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการเมืองนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 เป็นความเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในภายหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 ที่ต่อเนื่องมาจากผู้นำที่มีจำนวน 4 รุ่น สอดคล้องกับแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ภายหลังจากการกำหนดและดำเนินนโยบายการเปิดประเทศอย่างต่อเนื่อง และความต่อเนื่องจากผู้นำรุ่นที่ 1 ถึง 4 ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีความพร้อมด้านการพัฒนาภายในประเทศทุกด้าน และพร้อมสำหรับการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุกเต็มรูปแบบ เพื่อขยายอิทธิพลออกสู่ภายนอกประเทศและปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนในต่างประเทศ ความต้องการเพื่อการก้าวเข้าไปมีบทบาทเพื่อสร้างกฎระเบียบระหว่างประเทศที่เอื้อประโยชน์ต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกอบกับสถานการณ์ภายนอก ได้แก่ การดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่กลายเป็นมหาอำนาจโลกภายหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง ความถดถอยของเศรษฐกิจของญี่ปุ่น ความขัดแย้งในตะวันออกกลาง และความอ่อนแอลงของสหภาพยุโรป ประเทศตะวันตกครอบงำสหประชาชาติที่อ่อนแอลง เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมองเป็นโอกาสของการแสดงบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ”

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการเมืองนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 ที่สำคัญมาจากโครงสร้างอำนาจที่เปลี่ยนแปลง จากแนวคิดและบทบาทของสีจิ้นผิง ตามแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สีจิ้นผิงต้องการดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีนมากกว่าสองสมัย แตกต่างไปจากแนวทางเดิมของเติ้งเสี่ยวผิงที่ระบุว่าตำแหน่งสำคัญต้องมีการจำกัดวาระการดำรงตำแหน่ง ความปรารถนา ความ

ประสงค์ และความต้องการ ของสีจิ้นผิง นับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ใช้นโยบายต่างประเทศที่เพิ่มความแข็งแกร่งเพื่อปลุกกระดมให้ประชาชนจีนนิยมในตัวเขาและยอมให้เขาอยู่ในตำแหน่งได้นานกว่าผู้นำคนก่อน ที่สำคัญ คือ เจียงเจ๋อหมิน และหูจิ่นเทา” สอดคล้องกับแนวคิดของภิญญพันธ์ พงนะลาวัณย์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สำหรับปัจจัยด้านบุคคล สีจิ้นผิงขึ้นมามีอำนาจภายหลังจากที่กลุ่มการเมืองใหญ่สองกลุ่มของเจียงเจ๋อหมินและหูจิ่นเทามองว่าสีจิ้นผิงจะทำหน้าที่ประสานประโยชน์ แต่กลับเป็นว่า สีจิ้นผิงเริ่มปราบบุคคลที่ทุจริตคอร์รัปชันอย่างรวดเร็ว จัดการกับผู้บริหารระดับสูงจากกลุ่มทั้งสองกลุ่มอย่างไม่เกรงใจ ทำให้สีจิ้นผิงสามารถสลายฐานอำนาจเดิม และได้คะแนนนิยมเป็นที่ยอมรับจากประชาชน จากการใช้ระบบวินัยพรรคคอมมิวนิสต์จีน ไม่ผ่านขั้นตอนทางกฎหมาย กล่าวกันว่า สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนถูกลงโทษทางวินัยมากกว่าหนึ่งล้านคน สีจิ้นผิงยังคุมสื่ออย่างรัดกุม มีสื่อมวลชนที่ประชาสัมพันธ์นโยบายและผลงาน ความแตกต่างจากรัฐบาลอื่น คือ รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีกระบวนการวิจารณ์ตนเอง มักพบในข่าวหนังสือพิมพ์หรือคำแถลงของรัฐบาลที่มักเริ่มว่า รัฐบาลตระหนักว่ามีปัญหาหรือที่ผ่านมายังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร แล้วแถลงนโยบายหรือมาตรการรับมือ มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการและความนิยมของประชาชนด้วยการทำโพล และเปิดพื้นที่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น”

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ต่อเนื่องถึงสมัยสีจิ้นผิง ตามแนวคิดของพิชัญอาภา พิสุทธิ์เศรณี (สัมภาษณ์, วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “มีรากฐานสำคัญมาจากสมัยหูจิ่นเทาที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากสมัยเติ้งเสี่ยวผิงจากนโยบายสี่ทันสมัย และไม่ต้องเผชิญปัญหาและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเหมือนเจียงเจ๋อหมิน ผู้นำรุ่นที่ 3 สิ่งที่สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยหูจิ่นเทาปฏิบัติคือการพัฒนากองทัพอย่างกว้างขวางและการพัฒนาอุตสาหกรรมทหารให้ทันสมัย ทัดเทียมตะวันตก และการส่งออก และสาธารณรัฐประชาชนจีนปรับยุทธศาสตร์ทางทะเลเพื่อปฏิบัติการทะเลน้ำลึกหรือทะเลหลวง แสดงถึง การมีเรือที่ทันสมัยมาก ระวังขับน้ำสูง บรรจุน้ำมันมาก มีเรือบรรทุกเครื่องบิน แตกต่างจากอดีตที่รับผิดชอบเฉพาะทะเลชายฝั่ง (Closed Border Navy) นำไปสู่การเพิ่มพูนศักยภาพเพื่อรับผิดชอบอาณาบริเวณทางทะเล ที่สำคัญ คือ เส้นทางเดินเรือทะเลจีนใต้ และอนาคตที่สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้ศักยภาพทางการทหารเพื่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งของหมู่เกาะพาราเซลและสแปรตลีย์ เท่ากับการคานอำนาจกับสหรัฐอเมริกา ความมั่นคง ความเข้มแข็ง และเสถียรภาพทางการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนนำมาสู่การกำหนดนโยบายต่างประเทศ” สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “นโยบายต่างประเทศที่ผ่านมาของสาธารณรัฐประชาชนจีนวางอยู่บนพื้นฐานของพลังทางเศรษฐกิจมากกว่าระบบคุณค่าทางการเมือง สาธารณรัฐประชาชนจีนเน้นย้ำเสมอว่าไม่ต้องการตั้งตรงเท้าให้ใครใส่ เหมือนประเทศตะวันตก เพราะเท้าแต่ละคนมีขนาดไม่เท่ากัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ประเทศแต่ละประเทศไม่จำเป็นต้องเป็นประชาธิปไตย ทำให้ประเทศหลายประเทศยอมรับจีนได้อย่างสะดวกใจกว่าการพึ่งพาประเทศตะวันตก ยังมีพักเอ่ยถึงความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติที่มีความใกล้ชิดกันอย่างมาก”

4.2.2.2 ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจมาจากความต่อเนื่อง ความสืบเนื่อง ทางประวัติศาสตร์และความเป็นมา ภายหลังจากการเปิดประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน ใน ค.ศ. 1978 ที่รับแนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนพัฒนาเศรษฐกิจ ต่อยอดจากแนวคิดสีทันสมัยของเติ้งเสี่ยวผิง หลังจากนั้นได้เน้นอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) และเทคโนโลยีอวกาศ และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาจากการวางรากฐานทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและต่อเนื่องมากถึงปัจจุบัน” สอดคล้องกับแนวคิดของภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ปัจจัยทางเศรษฐกิจ แสดงถึง การเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้อย่างเห็นผล สาธารณรัฐประชาชนจีนไม่มีประเด็นทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้เกิดการลอกเลียนแบบที่เป็นการคัดลอกและพัฒนา (copy and develop) ที่เน้นการลอกเลียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง มีการสำรองสมองไหล (reverse brain drain) เพราะพบว่าคนจีนจะกลับมาจากการไปเรียนหนังสือทั่วโลกเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในบริษัทชั้นนำ และพบว่า การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและอสังหาริมทรัพย์ลดมาเหลือร้อยละ 5 ถึง 10 ทำให้สิ่งที่มาทดแทนคือการบริโภค และภาคบริการ พบว่า ใน ค.ศ. 2015 คนจีนนิยมซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอาง และบำรุงผิวเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือผลิตภัณฑ์สำหรับเด็ก และเสื้อผ้า ตามการอ้างอิงของ <https://thematter.co/social/china-5-0-talks/59575> ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม” สอดคล้องกับแนวคิดของสุรียา คำหาวัน (สัมภาษณ์, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564) ที่ว่า “การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมที่ส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนผลิตสินค้าที่หลากหลายออกมาป้อนตลาดโลก การพัฒนาทางด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นับเป็นปัจจัยในการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน”

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจมาจากปัจจัยพื้นฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของอัญชลี เอกภักดีวัฒนกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า “จากปัจจัยที่ค่าแรงราคาถูกถึงปานกลาง และสิ่งอำนวยความสะดวกของเมืองหลายเมืองที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเปิดให้รองรับกับแนวคิดทุนนิยมจากการลงทุนทำให้ดึงดูดการลงทุนเป็นปริมาณมาก และนโยบายภายในของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สนับสนุนให้คนจีนใช้ของจีน ทำให้เงินตราไม่ไหลออกไปต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา นับเป็นตัวแบบสำคัญที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนไปปรับใช้ที่มีรากฐานมาจากรูปแบบ (style) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีเป้าหมายของการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนผงาดอีกครั้งหนึ่ง”

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจ มาจากแรงขับเคลื่อนจากต่างประเทศที่มีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน สอดคล้องกับแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรวิชชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

นับเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะเนื่องจากการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีแรงงานราคาถูก เป็นเหตุให้สามารถดึงดูดการลงทุนได้ในปริมาณมหาศาล นับเป็นเวลาเดียวกันกับที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีความเจริญมั่งคั่งเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักลงทุนชาวจีนหันไปลงทุนในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างที่สำคัญจากการเข้าซื้อธุรกิจหลายวงการ แต่การกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาสมัยนายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดี และสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน นับว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการเผชิญหน้า” และสอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรมและการบริการ นับเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการผลักดันการขยายตัวทางการค้าของสาธารณรัฐประชาชนจีน” และแสดงถึง “การพัฒนาเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากร การส่งออกของเทคโนโลยี ที่ส่งผลทางอ้อมต่อการขยายอำนาจที่กลายเป็นอำนาจอ่อน” ตามแนวคิดของทิพวรรณ กำมุงคลศิริ (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563)

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจ จากแนวคิดของประพีร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “มาจากความต่อเนื่องจากสมัยหูจิ่นเทาที่เน้นการปฏิรูปเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ การลดการพึ่งพิงการลงทุนและการส่งออก และส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศ และต่อเนื่องที่นำไปสู่การกำหนดความเปลี่ยนแปลงด้านการต่างประเทศที่สัมพันธ์กับด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน” ตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ความต้องการขยายการค้า การลงทุนและอุตสาหกรรมของของสาธารณรัฐประชาชนจีนไปยังประเทศทั้งหลาย เพื่อสร้างรายได้และความได้เปรียบทางเศรษฐกิจให้กับของสาธารณรัฐประชาชนจีน และยังมี การเข้าไปลงทุนภาคการเกษตรในประเทศทั้งหลาย เพื่อส่งผลผลิตกลับสู่ของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สินค้าเกษตรที่เป็นอาหารและเป็นวัตถุดิบเพื่อป้อนภาคอุตสาหกรรม ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การเข้าไปทำสวนกล้วยและยางพาราในลาว การเข้ามาทำล้งรับซื้อผลไม้ในประเทศไทย ชาวจีนจำนวนมากยังต้องการเข้าไปเป็นเจ้าของธุรกิจภาคส่วนการผลิตและการบริการทั้งหลายในต่างประเทศ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ธุรกิจบริการการท่องเที่ยว และโลจิสติก ที่มี การเข้ามาตั้งบริษัทท่องเที่ยวแบบครบวงจรในประเทศไทย การตั้งบริษัทขนส่งซึ่งใช้ตัวแทน (nominee) เป็นคนไทย”

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจ มาจากความ ต้องการ ความประสงค์ ความปรารถนา และความมุ่งหมาย สนองต่อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน สอดคล้องกับแนวคิดของประพีร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจมุ่งเน้นไปที่การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน การนำแนวคิดเรื่องเส้นทางการค้าที่เป็นเส้นทางสายไหม (Silk Road) ที่ประสบความสำเร็จนับตั้งแต่อดีต มาปรับปรุงใหม่เพื่อใช้ขยายอำนาจและอิทธิพลทางการค้า ผ่านการเชื่อมโยงของโครงสร้างพื้นฐานด้านการ

ขนส่งและการติดต่อสื่อสาร และการเผยแพร่วัฒนธรรม ในศตวรรษที่ 21 และเรียกชื่อใหม่ว่านโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt, One Road) ความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นฝิงด้านเศรษฐกิจ มาจากสภาพแวดล้อม ปัจจัย และบริบทที่เปลี่ยนแปลง นำไปสู่การกำหนดความต้องการ ความประสงค์ ความปรารถนา และความมุ่งหมาย เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์ของสาธารณรัฐประชาชนจีน” สอดคล้องกับแนวคิดของสุสีทธิ อมรวิชช์ศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นฝิง แม้ว่าจะไม่เจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดดเมื่อเปรียบเทียบกับสมัยหูจิ้นเทา ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีนคนก่อน แต่ยังคงรักษาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จากความสามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศหรือจากภายนอก ภาคแรงงานของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศรักษาความเจริญเติบโตไว้อย่างต่อเนื่อง นับเป็นเวลาเดียวกับที่การบริโภคภายในประเทศมีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพที่จะเจริญเติบโตต่อไปได้อีก เท่ากับเพิ่มความสามารถในการต่อรองของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ”

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นฝิงด้านเศรษฐกิจมาจากสภาพแวดล้อม ปัจจัย และบริบท จากภายนอกหรือต่างประเทศ ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนที่เป็นปัจจัยภายในประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนรับรู้ถึงความปรารถนาของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการสกัดกั้นสาธารณรัฐประชาชนจีนระยะยาว ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ประสงค์พึ่งพาสหรัฐอเมริกาทางเศรษฐกิจที่มากเกินไป สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงพยายามสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจของประเทศ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ โครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative : BRI) พุ่งเป้าไปที่ประเทศในเอเชียและแอฟริกา การขยายเครือข่ายทั้งหมดเท่ากับแสวงหาตลาดแห่งใหม่ให้กับรัฐวิสาหกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย เพราะเท่ากับเป็นการแก้ปัญหาหนี้สินของรัฐวิสาหกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เรื้อรังมานาน และสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ต้องการให้เกิดการล้มละลายเพราะผู้คนจำนวนมากจะตกงาน”

4.2.2.3 ด้านสังคม

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นฝิงด้านสังคม มาจากการพัฒนาที่ต่อเนื่องตามแนวทางทุนนิยมนับตั้งแต่ภายหลังการเปิดประเทศตามนโยบายสี่ทันสมัยของสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1978 สอดคล้องกับแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่กล่าวว่า “จากการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วของสาธารณรัฐประชาชนจีน ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศเป็นวงกว้าง ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องแสวงหาประเทศที่เข้าไปลงทุนและตั้งฐานการผลิตที่จะส่งผลดีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ลดค่าใช้จ่ายสำหรับการขนส่งสินค้าสู่ตลาดส่งออกและเข้าถึงแหล่งทรัพยากรของประเทศทั้งหลาย สามารถอพยพชาวจีนเข้าไปตั้งรกรากและดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ส่วนด้านการศึกษา จากการแข่งขันด้านการศึกษา

ภายในประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีสูง ทำให้นักศึกษาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนจำนวนหนึ่งซึ่งไม่มีศักยภาพมากเผชิญกับการแข่งขันและด้วยความที่มีฐานะทำให้ต้องการเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงมาการซื้อธุรกิจทางการศึกษาในต่างประเทศเพื่อรองรับนักศึกษาจีนทั้งหลาย นับเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีความต้องการขยายอำนาจและอิทธิพลด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนไปยังประเทศทั้งหลาย ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนจัดตั้งสถาบันขงจื้อในประเทศหลายประเทศทั่วโลก พร้อมกับให้ทุนการศึกษาเพื่อชาวต่างประเทศเข้าไปศึกษาต่อในสาธารณรัฐประชาชนจีน นับเป็นการใช้การศึกษาเป็นรูปแบบการขยายอำนาจแบบอำนาจละมุน (Soft power) เพื่อสร้างความนิยมสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ถือกำเนิดขึ้น”

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคม จากมิติด้านการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ประชาชนของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีการศึกษาได้เดินทางไปทำงานนอกประเทศเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนมองว่า ประชาชนของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เดินทางทั้งหลาย คือ สินทรัพย์สำหรับการขยายอำนาจและอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีนในอนาคต” ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมอื่น ที่สำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของประพีร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดและดำเนินนโยบายที่ต้องการแก้ไขความยากจนของคนในประเทศ” และสอดคล้องกับวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนยังคงให้ความสำคัญกับการควบคุมประชาชนในทุกด้าน แต่การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท หรือระหว่างภูมิภาคทั้งหลาย การพัฒนาที่ก่อให้เกิดมลภาวะ ถือเป็นสิ่งที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องพิจารณาและให้ความสำคัญ” ที่สำคัญ ความสำเร็จจากการพัฒนาด้านสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ถือกำเนิดแสดงออกตามแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนยุคใหม่ถูกประกาศต่อหน้าประชาคมโลกผ่านมหกรรมกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนครั้งที่ 29 ประจำปี ค.ศ. 2008 ที่จัดอย่างยิ่งใหญ่โดยมีปักกิ่งเป็นเจ้าภาพ นับเป็นการจัดกีฬาโอลิมปิกของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยหูจิ่นเทา” แตกต่างจากแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมไม่มีผลต่อนโยบายสาธารณะ”

ปัจจัยภายในที่มีต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคม ของสาธารณรัฐประชาชนจีนนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนจีนรุ่นใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “จากการขยายตัวของคนรุ่นใหม่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีกำลังซื้อทำให้วิถีการบริโภคแบบตะวันตก เพราะระบบสังคมนิยมของสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่เปิดโอกาสให้เกิดการสะสมทุน ที่สำคัญ คือ การซื้อสังหาริมทรัพย์ คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้นิยมนำเงินไปใช้จ่ายใช้สอยเพื่อสนองความต้องการในชีวิต โดยเฉพาะกับการท่องเที่ยวไปต่างประเทศ เหล่านี้ทำให้ประเทศหลายประเทศมุ่งเป้าไปที่

นักท่องเที่ยวยของสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นหลัก ความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเผชิญกับปัญหานานาประการ ส่งผลต่อบทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีต่อนานาชาติประเทศ” สอดคล้องกับแนวคิดของประพีร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงหูจิ่นเทา ประเทศเผชิญกับภัยคุกคาม จากการก่อการร้าย การแพร่ระบาดของโรคซาร์ส ไข้หวัดนก และภัยจากอาชญากรรมไซเบอร์ ทำให้หูจิ่นเทาต้องใช้ยุทธศาสตร์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อการส่งเสริมบทบาทของจีนทั้งในระดับภูมิภาคและบนเวทีโลก และการแก้ปัญหาสังคมจากการใช้นโยบายการพัฒนาที่เป็นวิทยาศาสตร์ เพื่อช่วยเหลือเขตยากจนในชนบท การปฏิรูปภาคบริการสังคม และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม นับเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะที่ต่อเนื่อง”

4.3 สาระสำคัญของกาขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิง

สาระสำคัญของกาขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิง ประกอบด้วย จากความเปลี่ยนแปลงในของสาธารณรัฐประชาชนจีนภายหลังการขึ้นสู่อำนาจของสี่จิ้นผิง ที่สำคัญ คือ โครงสร้างกระบวนการ รูปแบบ วิธีการ เป้าหมาย ขั้นตอน ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์

4.3.1 ด้านโครงสร้าง

ด้านโครงสร้าง สถาบันทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของจีนหรือสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกอบด้วย พรรคคอมมิวนิสต์จีน สมัชชาพรรคแห่งชาติหรือสมัชชาใหญ่ คณะกรรมการกลาง และคณะกรรมการกลางด้านการทหาร (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2555 : 29-58)

พรรคคอมมิวนิสต์จีน นับเป็นสถาบันทางการเมืองที่เป็นทางการ มีการก่อตั้งอย่างยาวนานนับตั้งแต่ ค.ศ. 1921 และสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 ภายหลังการต่อสู้ทุกรูปแบบกับรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง กองทัพญี่ปุ่นที่รุกราน นายทุนขุนศึก และเจ้าพ่อผู้มีอิทธิพล กลายเป็นสถาบันทางการเมืองหลักที่สำคัญที่สุดของประเทศ มีการปรับเปลี่ยนหลักการสำคัญตามยุคสมัย ที่สำคัญ คือ การยึดถืออุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ตามลัทธิมาร์กซ์-เลนิน และเหมาเจ๋อตง แต่เดิม หมดพลังและถูกลดความสำคัญตามลำดับ โครงสร้างและกระบวนการของพรรคคอมมิวนิสต์ถูกกำหนดในธรรมนูญของพรรค มีการปรับเปลี่ยนและแก้ไขอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง ที่สำคัญและเป็นรากฐานปัจจุบันเป็นการแก้ไขและรับรองในที่ประชุมสมัชชาพรรคใน ค.ศ. 1982 1987 และ 2007 เป็นการเพิ่มอรัมภทจากความก้าวหน้าของจีนและอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ การรักษาความคิดของเหมาเจ๋อตง และทฤษฎีเติ้งเสี่ยวผิง และเพิ่มแนวคิดสามตัวแทน (Three Representatives) ของเจียงเจ๋อหมิน มุมมองวิทยาศาสตร์ต่อการพัฒนา (Scientific Outlook on Development) ของหูจิ้นเทา (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2555 : 29-31)

หลักการสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์มุ่งเน้นประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ (Democratic Centralism) มีการจัดโครงสร้างแบบพีระมิด แบ่งเป็นระดับประเทศกับระดับท้องถิ่น ระดับประเทศมีองค์กรที่สำคัญ คือ คณะกรรมการประจำ กรมการเมือง คณะกรรมการกลาง และสมัชชาแห่งชาติ และองค์การระดับท้องถิ่น ที่มีสมาชิกพรรคจำนวนกว่า 82 ล้านคน ธรรมนูญของพรรคคอมมิวนิสต์มุ่งเน้นบทบาทของพรรคเพื่อสถาปนาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากการผสมผสานแนวคิดทั้งสี่แนวคิด ประกอบด้วย ความคิดของเหมาเจ๋อตง ทฤษฎีเติ้งเสี่ยวผิง แนวคิดสามตัวแทนของเจียงเจ๋อหมิน และมุมมองวิทยาศาสตร์ต่อการพัฒนาของหูจิ้นเทา ประกอบด้วย อรัมภท หลักการ และสาระสำคัญ จำนวน 10 บท คือ สมาชิกพรรค ระบบการจัดตั้งองค์การ องค์การส่วนกลาง องค์กรท้องถิ่น องค์กรพื้นฐาน เจ้าหน้าที่ วินัย องค์กรด้านตรวจสอบวินัย กลุ่มสมาชิกระดับนำ และความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับสันนิบาตยูวชน (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2555 : 30-31)

สมัชชาพรรคแห่งชาติ (National Party Congress) หรือสมัชชาใหญ่ นับเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งช่วงก่อนการสถาปนาประเทศใน ค.ศ. 1949 แต่ภายหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน

กำหนดให้มีการประชุมทุก 5 ปี แต่อาจเปลี่ยนแปลงตามเหตุผลและความจำเป็นที่เหมาะสม ทำให้มีการประชุมต่อเนื่องจนถึงการขึ้นสู่อำนาจของสีจิ้นผิงใน ค.ศ. 2012 เป็นจำนวน 18 ครั้ง สารสำคัญของการประชุมมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องและเหมาะสมกับปัจจัย บริบท และสภาพแวดล้อม ตามความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นับตั้งแต่การยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1982 และนำไปสู่กระบวนการที่สำคัญที่หลากหลาย สมัชชาพรรคแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่คัดเลือกหรือสรรหาคณะกรรมการกลาง (Central Committee) จากบทบาทของผู้มีระดับสูงที่ใกล้ชิดกับผู้นำสูงสุดเตรียมรายชื่อเพื่อนำเสนอต่อสมัชชาพรรค และรายงานด้านการเมือง (Political Report) นับเป็นดัชนีชี้วัดถึงทิศทางกำหนดและดำเนินนโยบาย การวางแผนระยะยาวของพรรค การประชุมสมัชชาของพรรคเท่ากับเป็นการบ่งบอกทิศทางและนโยบายของพรรค คณะผู้มีระดับสูงเพื่อกำหนดนโยบายจากคณะกรรมการกลางและกรมการเมือง

คณะกรรมการกลาง (Central Committee) นับเป็นองค์กรนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีนเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายสาธารณะ ระหว่างที่ไม่อยู่สมัยประชุมของพรรค มีอำนาจตัดสินใจและปฏิบัติตามขั้นตอนของพรรค การเป็นตัวแทนของพรรคคอมมิวนิสต์จีนเพื่อติดต่อกับต่างประเทศ สมาชิกสมัชชาใหญ่ทำหน้าที่แต่งตั้งสมาชิกคณะกรรมการกลางมาจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี แบ่งเป็นคณะกรรมการประจำ (Full Member) ที่มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นอภิปรายและลงมติ และคณะกรรมการทางเลือก (Alternate Member) ทำหน้าที่แทนกรรมการประจำที่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ คณะกรรมการกลางจัดประชุมปีละ 1 ครั้ง เป็นการประชุมเต็มคณะ (Plenary Session) แต่อาจมีการประชุมวาระพิเศษตามความเหมาะสมและสถานการณ์

คณะกรรมการกลางด้านการทหาร (Central Military Commission) ทำหน้าที่กำหนดนโยบายการป้องกันประเทศ เพื่อทำหน้าที่ควบคุมบริหารจัดการกองทัพ มีรากฐานมาจากแนวคิดอำนาจรัฐมาจากปากกระบอกปืน แต่พรรคต้องควบคุมปากกระบอกปืน และการกำหนดให้ประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีนดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการด้านการทหารเพื่อการปฏิวัติ (Revolution Military Committee) นับตั้งแต่ ค.ศ. 1935 และกลายเป็นที่มาของการดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการกลางด้านการทหารต่อเนื่องอย่างยาวนาน การแก้ไขรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1982 กำหนดให้กรรมการกลางด้านทหารสามารถดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการด้านการทหารได้ ทำให้เติ้งเสี่ยวผิง บุคคลที่ทรงอำนาจและอิทธิพลสูงสุด ที่มีได้เป็นประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีน ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการกลางด้านการทหารของสาธารณรัฐประชาชนจีน

สถาบันด้านการบริหารประเทศ มาจากรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกาศใช้ใน ค.ศ. 1982 แบ่งเป็นจำนวน 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 อารัมภบท ที่เป็นบทนำ ส่วนที่ 2 หลักการทั่วไป ส่วนที่ 3 สิทธิและหน้าที่พื้นฐานของพลเมือง ส่วนที่ 3 โครงสร้างของรัฐ ประกอบด้วย สภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติ ประธานาธิบดี คณะมนตรีแห่งรัฐ คณะกรรมการกลางด้านการทหาร สภาผู้แทนประชาชนระดับท้องถิ่น องค์กร

ปกครอง และศาลประชาชนและอัยการประชาชน ส่วนที่ 5 ธงชาติ สัญลักษณ์ และเมืองหลวง (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2555 : 52-53)

สถาบันด้านการบริหารประเทศ ที่สำคัญ คือ ประธานาธิบดี สภาประชาชนแห่งชาติ (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2555 : 53-56)

ประธานาธิบดี หรือประธานของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประมุขของรัฐและหัวหน้าฝ่ายบริหาร มีการกำหนดตำแหน่งประธานาธิบดี นับตั้งแต่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 ถึง 1966 จึงยุบตำแหน่งนี้ การถือกำเนิดรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐประชาชนจีนทำให้มีการรื้อฟื้นตำแหน่งประธานาธิบดี กำหนดให้มีการดำรงตำแหน่งวาระละ 5 ปี ไม่เกินจำนวน 2 วาระ ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมาจากการประชุมสมัชชาใหญ่ของจีนใน ค.ศ. 2018 กำหนดให้มีการยกเลิกการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีจากเดิมที่มีจำนวน 2 วาระ เป็นสามารถดำรงตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้สีจิ้นผิงกลายเป็นประธานาธิบดีที่ดำรงตำแหน่งตลอดชีวิตได้ เท่ากับขัดกับหลักการที่เติ้งเสี่ยวผิงวางและกำหนดเพื่อไม่ก่อให้เกิดการผูกขาดและการสืบทอดตำแหน่งสูงสุดให้เป็นไปอย่างราบรื่น (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2555 : 56)

สภาผู้แทนประชาชนหรือสมัชชาแห่งชาติ (National People 's Congress) นับเป็นสถาบันทางการเมืองซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่มีอำนาจสูงสุด ประกอบด้วย ตัวแทนที่มาจาก การเลือกตั้งของสภาประชาชนระดับมณฑล เขต การปกครองตนเองมหานครที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง เขตบริหารพิเศษ และกองทัพปลดแอกประชาชน ทำหน้าที่แก้ไขรัฐธรรมนูญ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ดูแลรับผิดชอบการนำรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องไปใช้ การแต่งตั้งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามคำเสนอของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีน การกำหนดตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี ตรวจสอบ และอนุมัติโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ พิจารณานุมัติงบประมาณของประเทศ การตัดสินใจเกี่ยวกับสงครามและสันติภาพ ดังนั้น อำนาจหน้าที่และบทบาทของสภาผู้แทนประชาชนหรือสมัชชาแห่งชาติเสมือนเป็นรัฐสภา (Parliament) หรือสภาคองเกรส (Congress) ที่ทำหน้าที่ออกกฎหมาย ควบคุมรัฐบาล และหน้าอื่นตามที่รัฐธรรมนูญมอบหมาย (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2555 : 53-56)

ความเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงตามแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “มีความสลับซับซ้อน” โครงสร้างการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงสอดคล้องกับแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “จากอุดมการณ์ของสีจิ้นผิง 14 ข้อ ที่ถูกบรรจุไว้ในธรรมนูญของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เพื่อเป็นหลักปฏิบัติ สำหรับการนำสาธารณรัฐประชาชนจีนไปสู่การเป็นประเทศสังคมนิยมสมัยใหม่ที่แข็งแกร่ง เจริญรุ่งเรือง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ด้านการเมือง สำคัญทางการเมืองมุ่งรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ที่สำคัญ คือ การเน้นอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อการตัดสินใจ บังคับใช้กฎหมาย และกำกับดูแลหน่วยงานทั้งหลาย และอำนาจของพรรคเหนือกองทัพปลดแอกประชาชนหรือกองทัพของพรรคคอมมิวนิสต์ ตอกย้ำความสำคัญของนโยบายสาธารณะที่มีชื่อเสียง คือ นโยบายหนึ่งประเทศ สอง

ระบบ ที่หมายถึง จีนแผ่นดินใหญ่ที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนปกครองและเขตบริหารพิเศษฮ่องกงและมาเก๊าที่เคยเป็นของมหาอำนาจตะวันตกและเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบัน และหลักการจีนเดียวที่กำหนดความสัมพันธ์จีนแผ่นดินใหญ่หรือสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนปกครอง กับไต้หวันหรือสาธารณรัฐจีนที่มีรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ประเด็นด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ การเรียกร้องการปฏิรูปที่ลึกซึ้งและสมบูรณ์ พร้อมปรับใช้แนวคิดใหม่เพื่อการพัฒนา นับเป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตชาวจีนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มนุษย์และธรรมชาติอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน และการขยายอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีนในเวทีโลก ภายใต้วิสัยทัศน์สนับสนุนการสร้างอนาคตร่วมกันของมนุษยชาติ”

ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญสอดคล้องกับแนวคิดของสุรสีห์ อมรรณชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การแก้ไขรัฐธรรมนูญของจีนที่เปิดโอกาสให้สี่จิ้นผิงดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีโดยไม่กำหนดวาระหรือไม่มีวาระการดำรงตำแหน่ง” แสดงว่า “พรรคคอมมิวนิสต์จีน รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน และกองทัพปลดแอกประชาชนจีน มีความเข้มแข็ง เป็นหนึ่งเดียวภายใต้การนำของสี่จิ้นผิง ทำให้สี่จิ้นผิง ผู้นำจีนยังสามารถควบคุมพรรค กองทัพ และมวลชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ” ตามแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) และสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐกร วิจิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สี่จิ้นผิงได้รับการยอมรับและมีอำนาจมากถึงขนาดที่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อยกเลิกข้อจำกัดที่เปิดทางให้ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีนดำรงตำแหน่งได้ 2 วาระ วาระละ 5 ปีลง เท่ากับเปิดทางให้สี่จิ้นผิงดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีไปได้ตลอดชีวิตเทียบเท่าเจ้าเจ๋อตง”

การดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแบบไม่มีวาระ อาจเป็นปัญหาหรือส่งผลต่อปัญหาในอนาคต ตามแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ความเปลี่ยนแปลงที่ถือกำเนิดจากการสืบทอดอำนาจที่ไม่มีวาระของสี่จิ้นผิงอาจจะก่อให้เกิดความตึงเครียดกับบรรดาสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อยู่พอสมควร เพราะการที่สี่จิ้นผิงดำรงตำแหน่งยาวนานเป็นพิเศษ จะก่อให้เกิดความไม่พอใจของสมาชิกพรรคกลุ่มอื่นที่เคยคำนวณเวลาว่าจะต่อคิวหรือลำดับขึ้นเป็นผู้นำระดับสูงของพรรคในการประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ 20 ใน ค.ศ. 2022 ดังนั้นช่วงเวลานี้หรือระหว่างเวลานี้ หากสี่จิ้นผิงดำเนินนโยบายสาธารณะใดผิดพลาด ก็เป็นไปได้ว่ากลุ่มที่ต่อต้านเขาในพรรคคอมมิวนิสต์จีนอาจถือโอกาสใช้เป็นข้ออ้างลดทอนอำนาจของสี่จิ้นผิงก็ได้” และสอดคล้องกับแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า “การขยายอำนาจแข็งเพื่อรุกรานประเทศอื่นก่อนนั้นไม่เป็นที่ชัดเจน แต่อำนาจที่ขยายออกไปของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิงนั้นส่วนใหญ่มาจากอำนาจทางเศรษฐกิจที่ประเทศจีนไปลงทุนให้กับประเทศทั้งหลายที่เป็นอำนาจอ่อน”

การรวมอำนาจที่ชนชั้นปกครอง ชนชั้นนำทางการเมืองการปกครอง พรรคคอมมิวนิสต์จีน และรัฐบาล พรรคคอมมิวนิสต์ มาที่บุคคลที่มีอำนาจสูงสุด สีจิ้นผิง ประธานาธิบดี เท่ากับเป็นหัวหน้ารัฐบาล ประธานพรรคคอมมิวนิสต์ เท่ากับเป็นหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์จีน ประธานคณะกรรมการกลางการทหาร เท่ากับเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของกองทัพปลดแอกประชาชนจีน เป็นผู้นำรุ่นที่ 5 และดำรงตำแหน่งสำคัญอื่นหลายตำแหน่ง แสดงถึงการรวมอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของสุรสีห์ อมรวณิชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การที่สีจิ้นผิง ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน กุมอำนาจในประเทศอย่างเบ็ดเสร็จ ทำให้รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้มแข็ง มีเสถียรภาพ และความมั่นคงสูง ส่งผลให้มีความต่อเนื่องและบูรณาการในการวางแผนและดำเนินนโยบายเพื่อขยายอำนาจทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก วิสัยทัศน์ของสีจิ้นผิง ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ จุดกำหนดทิศทางการบริหารงานของรัฐจีนและพรรคคอมมิวนิสต์ นับเป็นกลไกสำคัญสำหรับการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีน จากแนวคิดที่ว่าพรรคคอมมิวนิสต์จีนคือพรรคการเมืองหลักของสาธารณรัฐประชาชนจีน นับเป็นองค์การสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของประเทศ กระบวนการบริหารงาน การกำหนดแนวคิดหรือทฤษฎี กลายเป็นตราสัญลักษณ์สำคัญที่บ่งบอกตัวตน เสถียรภาพทางการเมือง และสภาพทางการเมือง และแฝงไว้ซึ่งพลวัตความต้องการในการขยายอำนาจของสีจิ้นผิงและพรรคคอมมิวนิสต์จีน ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การเสนอความคิดสีจิ้นผิง (Xi Jinping Thought) ที่ว่าด้วยแนวคิดสังคมนิยมแบบมีอัตลักษณ์จีนสำหรับชาวจีนยุคใหม่ มีสาระสำคัญหลายเรื่องที่แสดงว่ารัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนสมัยสีจิ้นผิงมีการปรับศูนย์กลางของอำนาจใหม่เพื่อวางรากฐานและสถาปนาการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง การให้อำนาจพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นผู้นำการทำงานทั้งหมด การส่งเสริมให้คนเป็นปัจจัยหลักสำหรับการขับเคลื่อนประเทศ การกำกับดูแลขอบเขตของงานทุกมิติให้เป็นไปตามกฎหมาย การเน้นอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์เหนือกองทัพประชาชน การกำกับดูแลอย่างเต็มรูปแบบและเข้มงวดสำหรับการบริหารพรรคคอมมิวนิสต์ การกำหนดอำนาจให้รวมศูนย์ที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นหลักนั้น ก่อให้เกิดสภาพคล่องสำหรับการขับเคลื่อนองค์การหรือกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการขยายอำนาจได้ภายหลัง”

ความเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างมีนัยสำคัญ ในปัจจุบันสมัยสีจิ้นผิง มีความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับความเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างมีนัยสำคัญในอดีตสมัยเหมาเจ๋อตงและเติ้งเสี่ยวผิง สอดคล้องกับแนวคิดของโชติสา ชาวสนิท (สัมภาษณ์, วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเหมาเจ๋อตงมีรูปแบบการปกครองแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จอยู่ที่เหมาเจ๋อตง มีการปราบปรามผู้คิดต่างอย่างรุนแรง แต่มีความโดดเด่นจากการเป็นบุคคลที่ได้รับการเคารพยกย่องบูชาจากประชาชนของสาธารณรัฐประชาชนจีน และการนำเสนอความคิดหลักการทั้งหลายให้กับประชาชนของสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเติ้งเสี่ยวผิงเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยเหมาเจ๋อตงที่มีการแก่งแย่งอำนาจกันเอง

ในกลุ่มผู้นำ และการบริหารนโยบายสาธารณะที่ผิดพลาดแล้วก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างกว้างขวาง ที่สำคัญ คือ การปฏิวัติวัฒนธรรม ส่งผลให้ตั้งเสียผิงเปลี่ยนรูปแบบการปกครองให้ต่างออกไปจากเดิม เป็นการกำหนดให้ฝ่ายที่มีอำนาจการปกครองหลักของประเทศประกอบด้วยสองฝ่าย คือ พรรคคอมมิวนิสต์จีน และรัฐบาล ทำให้ผู้นำของแต่ละฝ่ายนั้นคานอำนาจอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ที่สำคัญ คือ ตั้งเสียผิงเสนอให้ผู้นำของสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้นมีวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีและเลขาธิการพรรควาระละจำนวนห้าปี และดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระ ทำให้เป็นที่ยอมรับนับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา แต่สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิง ประธานาธิบดี กลับมาเป็นการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจอย่างชัดเจน มีการยกเลิกการจำกัดวาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี มีการเสนอนโยบายการปราบปรามคอร์รัปชันที่ส่งผลเป็นการกำจัดคู่แข่งทางการเมือง และใช้สื่อที่รัฐควบคุมเพื่อประชาสัมพันธ์ด้านบวกในการทำงานของรัฐบาล นับเป็นเวลาเดียวกันกับที่อาศัยสื่อเพื่อรับฟังความคิดเห็น ความต้องการและเสียงสะท้อนจากประชาชน เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการปกครองประเทศ”

การสถาปนาอำนาจของสี่จิ้นผิงที่แข็งแกร่ง นำไปสู่ความต้องการ ความประสงค์ ความปรารถนา และความมุ่งหมายเพื่อนำสาธารณรัฐประชาชนจีนสู่อนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของตลยา เทียนทอง (สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ตามคำกล่าวของสี่จิ้นผิง ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในโอกาสครบรอบ 40 ปี ในการปฏิรูปประเทศเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ที่ว่า “สี่จิ้นผิงมุ่งเน้นการนำสาธารณรัฐประชาชนจีนไปสู่ความก้าวหน้าโดยไม่ครอบครองความเป็นใหญ่เหนือประเทศอื่น เพื่อให้มีส่วนร่วมสำหรับการสร้างอนาคตร่วมกันของมนุษยชาติ และปณิธานอันเด็ดเดี่ยวและมั่นคงต่อจัดการปัญหาภายในของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิง แสดงออกจากสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติจีน (The National People ' s Congress : NPC) และสภาที่ปรึกษาทางการเมืองแห่งชาติของจีน (Chinese People ' s Political Consultative Conference : CPPCC) ถือเป็นกลไกสำคัญในโครงสร้างทางการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในการประชุมของสองสภาเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2020 ที่ประชุมมีการกำหนดความมุ่งมั่นเพื่อการขับเคลื่อนการจัดความยากจนอย่างเร่งด่วนและพยายามบรรลุเป้าหมายการสร้างสังคมกินดีอยู่ดีถ้วนหน้าภายใน ค.ศ. 2020 และให้ความสำคัญต่อการจัดการภาครัฐอย่างมีธรรมาภิบาลมากขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเกิดภาวะโรคระบาดไวรัสโคโรนา (โควิด-19) สาธารณรัฐประชาชนจีนได้แสดงจุดยืนในการรับมือกับโรคระบาดนี้ โดยย้ำสุขภาพและชีวิตของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด พร้อมกันนี้จีนได้แสดงแนวคิดและทิศทางของอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ว่าภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมโลกต้องเผชิญโชคชะตาาร่วมกันมากขึ้น การเรียนรู้ และเข้าใจซึ่งกันและกัน การเท่าเทียมการเคารพซึ่งกันและกัน และการร่วมแรงร่วมใจในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาไปด้วยกันจึงเป็นทางออกที่ดีของสังคมมนุษย์”

จากอำนาจที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดและโครงสร้างของพรรคคอมมิวนิสต์จีน รัฐบาล และกองทัพปลดแอกประชาชน รวมถึงสี่จิ้นผิง นำไปสู่การกำหนดและปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะที่สำคัญ ตามแนวคิดของของรุ่งนภา

ยรรยงเกษมสุข (สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2564) “มีสองประการ ประการแรก คือ ตัวผู้นำ คือ สีจิ้นผิงเอง มีบุคลิกภาพ แนวทางการดำเนินงาน การจัดการภายในพรรค ที่เข้มแข็ง เดียวขาด และเอาจริงเอาจัง บนพื้นฐานของการมีวิสัยทัศน์และการกำหนดอนาคตของพรรคคอมมิวนิสต์และสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้สีจิ้นผิงกลายเป็นผู้นำที่เป็นเสมือนแกนกลางของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีน ทำให้ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีสมัยที่สองและดูเหมือนว่าจะยังคงเป็นได้อีกอย่างยาวนาน ประการที่สอง การจัดการเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะการคอร์รัปชันเคยทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนถูกตราหน้าว่ามีลักษณะของประเทศที่ไม่ก้าวหน้า และโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่ร่วมมือกัน ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีในสาธารณรัฐประชาชนจีน ส่งผลให้การคอร์รัปชันในประเทศเปลี่ยนรูปแบบไป ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนประเทศเดินหน้าได้อย่างมั่นคงและโปร่งใส สีจิ้นผิงจึงดำเนินการกำหนดมาตรการและกลไกในการจัดการและปราบปรามการคอร์รัปชัน โดยมีการลงโทษผู้ที่กระทำผิดอย่างมากมาย ซึ่งสะท้อนถึงความเอาจริงเอจังในการปฏิรูปประเทศเพื่อให้เป็นประเทศอันดับหนึ่งในอนาคต และทำให้สถานะของสีจิ้นผิงโดดเด่นและกลายเป็นผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ”

ดังนั้น ตามแนวคิดของของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง แสดงอย่างชัดเจนว่า บทบาทและวิสัยทัศน์ของสีจิ้นผิงมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะการกำหนดทิศทางการพัฒนาและเป้าหมายที่เรียกว่าความฝันของจีนทำให้บทบาทของผู้นำและพรรคคอมมิวนิสต์เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมอย่างมาก นอกจากนี้ การปราบปรามการคอร์รัปชัน สีจิ้นผิงกำหนดมาตรการกลไกและจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่เฉพาะและรวมศูนย์อำนาจเพื่อการจัดการกับปัญหาและดำเนินการกับผู้กระทำผิดทุกระดับดังที่เรียกว่าจับเสือดีแมลงวันจึงปรากฏการดำเนินคดีทั้งกับผู้ในระดับสูงภายในพรรค เจ้าหน้าที่พรรค เจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจ นักการเมือง ภาคเอกชน หรืออื่นใด อย่างเท่าเทียมกัน ทำให้ผู้คนทุกกลุ่มทุกระดับตระหนักถึงพลังอำนาจของประธานาธิบดีอย่างชัดเจน”

ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศนับเป็นส่วนสำคัญของการวางแผนการครองอำนาจของสีจิ้นผิง สอดคล้องกับแนวคิดของอัญชลี เอกภักดีวัฒนกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า “การเมืองภายในของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง แต่สีจิ้นผิงวางแผนการครองอำนาจอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่สมัยที่เป็นวัยหนุ่มที่แม้มีปัญหาเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน แต่สีจิ้นผิงนั้นตั้งเป้าหมายเพื่อครองอำนาจ ที่สำคัญเป็นการปฏิบัติเพื่อการครองอำนาจนำไปสู่การจัดการกับกลุ่มการเมืองภายในของพรรคคอมมิวนิสต์จีนลู่ฉวน ล่งตัว และกำจัดกลุ่มอำนาจและอิทธิพลเก่า จากการใช้อำนาจจัดการกับปัญหาการคอร์รัปชันทำให้เป็นการยอมรับและการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากกลุ่มฐานอำนาจของสีจิ้นผิง ที่สำคัญ คือ ประชาชนภายในประเทศที่ไม่พอใจกับการคอร์รัปชันของกลุ่มการเมืองที่มีอำนาจและอิทธิพล นับเป็นเรื่องที่โดดเด่น ทำให้ไม่มีแรงต้านและสลายนกลุ่มการเมืองที่ไม่เป็นกลุ่มเดียวกับสีจิ้นผิงอย่างลงตัว เท่ากับเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำหรับการกำหนดนโยบายสาธารณะในประเทศและต่างประเทศอย่างเป็นเอกภาพ”

4.3.2 ด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการ (ปรับปรุงข้อมูลเอกสารส่วนใหญ่มาจาก จุลชีพ ชินวรโรณ, 2555 : 85-128) ความเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการที่สำคัญของจีนมาจากบทบาทของสมัชชาแห่งชาติที่เป็นส่วนสำคัญของการยกร่างรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1982 จากกลุ่มคนผู้ใกล้ชิดตั้งเสี่ยวผิง ร่างรัฐธรรมนูญของพรรคถูกนำไปพิจารณาแก้ไขและรับฟังความคิดเห็นที่ประชุมคณะกรรมการกลาง ภายหลังจากส่งไปยังกรมการเมืองและสำนักเลขาธิการกลางของพรรคเพื่อปรับปรุงแก้ไข และภายหลังจากส่งไประดับทุกระดับของพรรคเพื่อรับฟังความคิดเห็น รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับได้ว่าได้รับอิทธิพลจากความคิดและอำนาจและอิทธิพลของตั้งเสี่ยวผิง จากการสนับสนุนของบุคคลที่ใกล้ชิด

กระบวนการทางการเมืองที่สำคัญมาจากการถ่ายโอนอำนาจจากผู้นำรุ่นที่ 4 สู่นำรุ่นที่ 5 จากการประชุมสมัชชาพรรคแห่งชาติ (National Party Congress) ครั้งที่ 18 ใน ค.ศ. 2012 จากการเกษียณของผู้นำรุ่นที่ 4 จำนวนมาก เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลขึ้นนาระดับรองในผู้นำรุ่นที่ 4 เด็บโตสู่การเป็นผู้นำรุ่นที่ 5 กระบวนการคัดเลือกตัวแทนของพรรคที่เข้าร่วมประชุมสมัชชาแห่งชาติมาจากการออกเอกสารแถลงการณ์ว่าด้วยการเลือกตัวแทนสำหรับสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 18 จากจำนวน 40 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้แทนจากมณฑลทั้งหลายและเทียบเท่าจำนวน 31 กลุ่ม และจำนวน 9 กลุ่ม มาจากผู้แทนองค์กรพรรคส่วนกลาง ผู้แทนองค์การรัฐหรือฝ่ายบริหารส่วนกลาง กลุ่มผู้แทนกระทรวงและคณะกรรมการทั้งหลาย กลุ่มผู้แทนองค์กรวิสาหกิจที่รัฐเป็นเจ้าของ (State-Owned Enterprises) ผู้แทนกองทัพปลดแอกประชาชน ผู้แทนตำรวจติดอาวุธประชาชน (Armed Police) กลุ่มผู้แทนจากไต้หวัน กลุ่มผู้แทนจากฮ่องกง และกลุ่มผู้แทนจากมาเก๊า

กระบวนการคัดเลือกผู้แทนเพื่อเข้าร่วมประชุมสมัชชาพรรคแห่งชาติ มาจากการเสนอชื่อจากสาขาพรรคระดับล่างเพื่อให้คณะกรรมการพรรคพิจารณาเสนอระดับสูงเพื่อพิจารณา การตรวจสอบภูมิหลังที่มีการดำเนินการจากฝ่ายจัดตั้ง ฝ่ายวินัย และฝ่ายตำรวจ ที่ไม่เคยละเมิดวินัยพรรคหรือถูกสอบสวน การประกาศรายชื่อ เป็นรายชื่อของบุคคลที่มีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมสมัชชาพรรคที่ผ่านการตรวจสอบและการประกาศเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากมวลชน การคัดเลือก จากคณะกรรมการพรรคระดับมณฑลหรือเทียบเท่าประชุมและลงคะแนนเลือกรายชื่อเพื่อส่งไปสำนักจัดตั้งของคณะกรรมการกลาง มีจำนวนผู้ถูกเสนอชื่อมากกว่าจำนวนผู้ถูกคัดเลือก

การประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 18 ใน ค.ศ. 2012 มีนัยต่อการกำหนดกรอบนโยบายสาธารณะจากรายงานการเมืองที่มุ่งเน้นการเป็นเข็มทิศด้านนโยบายสาธารณะ เพราะเป็นฉันทามติของแกนนำร่วม (Collective Leadership) เพื่อการกล่าวอ้างถึงนโยบายสาธารณะจากการกำหนดเพื่อนำไปสู่การดำเนินการหรือการปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ การจัดทำรายงานด้านการเมืองนับเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 10 เดือนผ่านการพิจารณาจากคณะผู้นำทั้งระดับบนและระดับล่าง จากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อสะท้อนปัญหาทั้งหลายและรับฟังความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ทุกระดับ และนับต่อการแก้ไขธรรมนูญของพรรคจากการแก้ไขกฎกติกา กฎเกณฑ์ของพรรค การปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของจีน จาก

ข้อเสนอของเลขาธิการพรรคให้กรรมการเมืองและคณะกรรมการประจำกรมการเมืองจัดตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญของพรรค ประธานสมัชชาพรรคทำหน้าที่เป็นประธานคณะทำงานคณะกรรมการกลางพรรคแล้วส่งหนังสือเวียนไปที่สาขาพรรคเพื่อเสนอประเด็นที่แก้ไขและนำเสนอต่อคณะกรรมการประจำกรมการเมืองเพื่อพิจารณาให้กรมการเมืองพิจารณาแล้วส่งให้กรมการเมืองอนุมัติปรับปรุงแก้ไขตามลำดับ (จุลชีพ ชินวรรณ, 2555 : 88-90)

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 18 ใน ค.ศ. 2012 มาจากการผลัดเปลี่ยนผู้นำของจีนจากรุ่นที่ 4 สู่รุ่นที่ 5 จากความอาวุโส การเกษียณอายุของผู้นำรุ่นที่ 4 จำนวนมาก ปัจจัยทางการเมืองที่เป็นทางการจากการดำรงตำแหน่งหรือการครองตำแหน่งทางการเมือง และปัจจัยทางการเมืองที่ไม่เป็นทางการจากความสัมพันธ์ของเครือข่าย นำไปสู่การขึ้นสู่อำนาจของบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพลมากที่สุดในการสาธารณรัฐประชาชนจีนร่วมสมัย คือ สีจิ้นผิง นับเป็น 1 ใน 2 ของสมาชิกคณะกรรมการประจำกรมการเมืองที่ไม่เกษียณอายุ และได้รับการสนับสนุนให้อยู่ต่อและดำรงตำแหน่งที่สูงกว่าเดิมมาก ได้รับเสียงสนับสนุนจำนวนมากเพื่อดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ต่อจากหูจิ่นเทา ส่วนสำคัญของสีจิ้นผิงมาจากกการเป็นบุตรของสีจิ้งชวิน

สีจิ้งชวิน (Xi Zhongxun) นักปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์จีนช่วงการต่อสู้กับรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งจนตั้งมั่นที่จีนแผ่นดินใหญ่ และภายหลังสถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีสมัยรัฐบาลโจวเอินไหล ถูกใส่ร้ายอย่างหนักว่าไม่ภักดีต่อเหมาเจ๋อตง แม้ทำงานให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนอย่างเสียสละ นำมาสู่การถูกปลดออกจากตำแหน่งช่วง ค.ศ. 1962 และถูกคุมขังระหว่างช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมระหว่าง ค.ศ. 1966 ถึง 1976 ส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสีจิ้นผิงอย่างมาก และกลับมามีอำนาจภายหลังการถึงแก่อสัญกรรมของเหมาเจ๋อตงใน ค.ศ. 1976 และเติบโตจนมีผลงานที่โดดเด่นจากการพัฒนาหมู่บ้านชาวประมงให้กลายเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเซินเจิ้นที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน จนมาดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกกรมการเมืองและสมาชิกคณะเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน และถึงแก่อสัญกรรมใน ค.ศ. 2002 จากสภาพร่างกายที่เสื่อมโทรมจากช่วงก่อนและการปฏิวัติวัฒนธรรมจีนเป็นเวลา 14 ปี ขณะมีอายุ 89 ปี

จากปัจจัยทางการเมืองที่เป็นทางการ (Formal Political Factors) สีจิ้นผิง เป็นบุตรคนหนึ่งในสี่คนของสีจิ้งชวินกับฉีชวิน เกิดที่เมืองฟูปิง (Fuping) ในวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1953 ภายหลังจากการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเวลาเกือบ 4 ปี ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมาจากการปฏิวัติวัฒนธรรม ที่ทำให้สีจิ้นผิงอายุ 16 ปี ถูกส่งไปรับใช้มวลชนในชนบทที่กองการผลิตเหลียงเจียงเหอ คอมมูนเหวินอันยี อำเภอเหยียนฉวน มณฑลส่านซีเป็นเวลา 6 ปี และทำงานอย่างหนักจากการเก็บข้าวสาลี ตัดหญ้าแห้งเพื่อมัดเป็นฟ่อนไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์ และเฝ้าเลี้ยงดูแกะ ทำให้ชาวบ้านต่างชื่นชอบสีจิ้นผิงจากความเป็นคนอดทนต่อความยากลำบาก สีจิ้นผิงใช้เวลากลางคืนอ่านหนังสือจากตะเกียงน้ำมันก๊าดที่ให้แสงไฟส่องสว่าง สีจิ้นผิงเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนใน ค.ศ. 1974 ขณะมีอายุ 21 ปี และได้รับเลือกเป็นเลขานุการสาขาพรรคประจำกองการผลิต และได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของ

ชานา-กรรมการ-ทหาร เพื่อเรียนหนังสือที่มหาวิทยาลัยชิงหัวใน ค.ศ. 1975 เมื่อมหาวิทยาลัยเปิดการเรียนการสอน และสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีด้านวิศวกรรมเคมีใน ค.ศ. 1979 เมื่ออายุได้ 26 ปี การฟื้นฟูตำแหน่งของบิดาสีจิ้งชวิน ทำให้สีจิ้นผิงได้ทำงานที่เลขานุการที่สำนักงานทั่วไปของคณะมนตรีแห่งรัฐ (State Council) และเป็นหน้าห้องของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ระหว่าง ค.ศ. 1981 ถึง 1982

สีจิ้นผิงภายหลังตัดสินใจทำงานที่ชนบทอำเภอเจิ้งตง (Zhengdong) มณฑลเหอเป่ย์ ดำรงตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการพรรคประจำอำเภอเจิ้งตงใน ค.ศ. 1983 และเป็นเลขาธิการประจำอำเภอเจิ้งตง ระหว่าง ค.ศ. 1984 ถึง 1985 และรองนายกเทศมนตรีเมืองเซี่ยเหมิน (Xiamen) ระหว่าง ค.ศ. 1985 ถึง 1988 ระหว่างการดำรงตำแหน่งใน ค.ศ. 1986 สีจิ้นผิงอายุ 33 ปี เพื่อนนัดบอดกับฝิงลี่ววน นักร้องเพลงปลุกใจให้รักชาติของกองทัพปลดแอกประชาชนจีน นับเป็นความประทับใจ คบกัน และแต่งงานกันที่เมืองเซี่ยเหมินใน ค.ศ. 1987 แต่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันน้อยเพราะต่างทำหน้าที่และทำงานที่แตกต่างกัน และมีบุตรสาวหนึ่งคน คือ สีหมิงเจ้อ ที่เกิดใน ค.ศ. 1992

สีจิ้นผิงมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ไต่เต้าตำแหน่งไปสู่ในมณฑลฝูเจี้ยนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการบริหารชนบทสู่เมือง ระหว่าง ค.ศ. 1988 ถึง 1990 และดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์มณฑลฝูเจี้ยนใน ค.ศ. 1996 และดำรงตำแหน่งผู้ว่าการมณฑลฝูเจี้ยนใน ค.ศ. 1998 นับเป็นเวลาเดียวกันกับที่ลงทะเบียนเรียนปริญญาโทและเอก ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยชิงหัว ใน ค.ศ. 2002 และดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ประจำมณฑลเจ้อเจียง (Zhejiang) จนถึง ค.ศ. 2007 และดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์มหานครเซี่ยงไฮ้ และนับเป็นครั้งแรกที่สีจิ้นผิงดำรงตำแหน่งส่วนกลางจากการเป็นสมาชิกคณะกรรมการประจำกรมการเมืองใน ค.ศ. 2007 และดำรงตำแหน่งรองประธานาธิบดีใน ค.ศ. 2008 เพื่อเตรียมสืบทอดอำนาจในพรรคคอมมิวนิสต์จีนและอำนาจการบริหารของประเทศหรือของรัฐภายหลังการพ้นจากตำแหน่งของหูจิ่นเทา

การสะสม สั่งสม บ่มเพาะ และฝึกฝน อย่างต่อเนื่อง ที่เป็นประสบการณ์การบริหารตั้งแต่ระดับรากหญ้าที่มณฑลเหอเป่ย์ มณฑลที่ได้ชื่อว่ามีปัญหาความยากจนที่สุดมณฑลหนึ่ง สู่ระดับกลางในมณฑลฝูเจี้ยน และระดับสูงในมณฑลเจ้อเจียงและมหานครเซี่ยงไฮ้ และมีประสบการณ์จากการเดินทางเข้าร่วมฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาเป็นเวลาหลายปี เหล่านี้ นับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอสำหรับการดำรงตำแหน่งสูงสุดของพรรคคอมมิวนิสต์ คือ เลขาธิการหรือเลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 2012 และดำรงตำแหน่งสูงสุดของฝ่ายบริหาร คือ ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 2013

จากปัจจัยทางการเมืองที่ไม่เป็นทางการ (Informal Political Factors) มาจากเครือข่ายความสัมพันธ์ของบุตรหลานของผู้นำและแกนนำพรรคคอมมิวนิสต์จีน (Taizidang) จากการเป็นบุตรชายของสีจิ้งชวิน รองนายกรัฐมนตรีที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ถึงความมั่นคงทางความคิด ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนมุ่งมั่น วิริยะอุตสาหะ ความภักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แม้ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม นำมาสู่การสูญเสียบุตรสาวที่เป็นพี่สาวของสีจิ้นผิงจากการทำอัตวินิบาต

กรรม การสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โท และเอก จากมหาวิทยาลัยชิงหัว ก่อให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ เฉกเช่นเดียวกับหูจิ่นเทา และจูหลงจี การทำงานของสีจิ้นผิงที่เป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เกิง เปียว ทำให้มีความใกล้ชิดกับกองทัพระดับหนึ่ง ที่สำคัญ จากบุคลิกภาพที่เป็นอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพ เป็นมิตร มีไมตรีจิตกับบุคคลแวดล้อม มุ่งมั่นด้านการทำงาน ทำให้เป็นที่ยอมรับระดับสูงจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดทำให้สีจิ้นผิงดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนใน ค.ศ. 2012 ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 2013 และประธานคณะกรรมการกลางด้านการทหารใน ค.ศ. 2014 นับเป็นการรวมอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด และกลายเป็นผู้นำที่มีอำนาจสูงสุดในประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์และสาธารณรัฐประชาชนจีนคนที่ 3 ต่อจากเหมาเจ๋อตง และเติ้งเสี่ยวผิง มีหลี่เคอะเฉียง ดุษฎีบัณฑิตด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง สมาชิกคณะกรรมการประจำกรมการเมืองที่เหลืออยู่จำนวน 1 ใน 2 คน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐประชาชนจีน

การมีอำนาจทางการเมืองสูงสุดของสีจิ้นผิงจากการปกครองสาธารณรัฐประชาชนจีนนับตั้งแต่ ค.ศ. 2012 นำมาสู่การขยายอำนาจของสีจิ้นผิงและประเทศอย่างเป็นพลวัต ที่สำคัญ จากการปราบปรามการคอร์รัปชัน ที่มีเป็นจำนวนมาก กัดกร่อนความเจริญเติบโตของจีน ด้านหนึ่งเป็นการปราบปรามอย่างจริงจัง นับเป็นการสื่อสารที่ได้รับยอมรับจากประชาชนอย่างสูง แต่อีกด้านหนึ่ง กลับเสมือนเป็นการกวาดล้างทายาทและเครือข่ายทางการเมืองของเจียงเจ๋อหมินและหูจิ่นเทาที่หลงเหลืออยู่ให้หมดสิ้น นับเป็นการทำลายจากเงื่อนไขที่พุดคุยและตกลงกันถึงการประนีประนอมของแกนนำทั้งสองกลุ่ม จนนำมาสู่การขึ้นสู่อำนาจของสีจิ้นผิง และนับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สีจิ้นผิงมีอำนาจและอิทธิพลเพียงพอสำหรับการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อสืบทอดอำนาจต่อไป การปราบปรามประชาชนที่แสดงออกทางการเมืองที่แตกต่างจากพรรคคอมมิวนิสต์ที่กำหนดและวางไว้ การปราบปรามชาวยูเกอร์ การจัดการชาวทิเบตที่เคลื่อนไหวเพื่อแยกตัวเป็นเอกราช กลุ่มผู้ประท้วงและต่อต้านจากฮ่องกง การจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนและสื่อสาธารณะทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นับเป็นตัวอย่างสำคัญของสีจิ้นผิงที่ปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง แม้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ การตั้งคำถาม การแสดงความคิดเห็น การต่อต้าน การปฏิเสธ และไม่ยอมรับ จากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง

ความเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมีสาระสำคัญตามแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ทุกอย่างอยู่ภายใต้อาณัติทางการเมือง พรรคคอมมิวนิสต์จีนจะกำหนดทิศทางนโยบายสาธารณะและทิศทางการพัฒนาประเทศ” สอดคล้องกับแนวคิดสุรสิทธิ์ อมรวิชช์ศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนไปจนถึงการแสดงออกและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือกำเนิดในวงจำกัด เพราะรัฐบาลมีการควบคุมและจัดการอย่างเข้มงวด และถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเป็นเครื่องมือ แต่รัฐควบคุมและการเซ็นเซอร์อย่างต่อเนื่อง” สอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอกประเทศ” และสอดคล้องกับ

แนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การสื่อสารทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐของสาธารณรัฐประชาชนจีนไปสังคมของประเทศถือว่าได้ผลพอสมควร แม้จะไม่เข้มข้นเท่ายุคเหมาเจ๋อตงและเติ้งเสี่ยวผิง พิจารณาจากการที่สาธารณชนส่วนใหญ่ของประเทศยังสนับสนุนท่าทีด้านนโยบายต่างประเทศของสีจิ้นผิง และการสนับสนุนจากประชาชนทำให้กระทรวงการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนเริ่มเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศจากการสงวนท่าทีการโต้มาเป็นการตอบโต้ชาติมหาอำนาจอย่างแข็งกร้าวเพิ่มมากขึ้น” ตามแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) และสอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “นับเป็นเวลาเดียวกับที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเน้นบทบาทของสีจิ้นผิง ประธานพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นหลัก ทั้งนี้ด้วยบุคลิกภาพและภาวะความเป็นผู้นำที่เด่นชัด ทำให้สีจิ้นผิงมีบทบาทนำเหนือภาคส่วนอื่น ประกอบกับการเติบโตของสื่อ ทำให้สีจิ้นผิงจัดการควบคุมสื่อทั้งหลายภายในประเทศจากการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง นับเป็นเวลาเดียวกันกับการให้สื่อและบรรณาธิการสื่อทั้งหลายในสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องทำแบบทดสอบเกี่ยวกับความจงรักภักดีและคำสอนของสีจิ้นผิง ส่งผลให้เป็นการควบคุมการทำหน้าที่ของสื่อไปในตัว”

สุรสิทธิ์ อมรวงษ์ศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) เสนอแนวคิดที่ว่า “แนวคิดกระบวนการสื่อสารทางการเมือง (political communication) ที่นับเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์ เกี่ยวข้อง เกี่ยวพัน เกี่ยวเนื่องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะ และความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ทั้งหลายในทางการเมือง นับเป็นกระบวนการสำคัญที่ก่อให้เกิดการเชื่อมต่อข้อมูล และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง กระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพของรัฐนับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีเสถียรภาพในการขยายอำนาจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนเองมีบทเรียนต่อการสื่อสารทางการเมืองมาตั้งแต่สมัยเหมาเจ๋อตง ประธานพรรคคอมมิวนิสต์ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การใช้โฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) ซึ่งเป็นอีกกลวิธีหนึ่งของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสร้างการรับรู้ทางอุดมการณ์ที่สามารถทำงานอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเข้าถึงกลุ่มบุคคลได้อย่างง่ายดาย ดังตัวอย่างที่สำคัญคือ เหตุการณ์ช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีน สื่อสาธารณะเข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งต่อการกล่อมเกลานักคิดของผู้คนในสังคมยุคนั้น โดยเฉพาะโฆษณาชวนเชื่อซึ่งเริ่มกลับเข้ามาทำงานผ่านกลไกรัฐ (state apparatus) ในช่วง ค.ศ. 1968 ถึง 1969 มีการถือกำเนิดลัทธิบูชาเหมา (cult of Mao) ขึ้น ตัวอย่างที่สำคัญคือ การทำตราสัญลักษณ์รูปหน้าประธานเหมาหรือเหมาเจ๋อตงมากกว่า 2 พันล้านชิ้น การตีพิมพ์สมุดปกแดงเล่มเล็กเป็นคติพจน์เหมาเจ๋อตง (The Little Red Book) เพื่อโน้มน้าวใจให้คนในประเทศคล้อยตามความคิดของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ขณะเดียวกัน เมื่อมองกลับมาสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคสีจิ้นผิง กระบวนการสื่อสารทางการเมืองยังคงปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง หากแต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและภาพลักษณ์ของสิ่งที่ต้องการจะสื่อใหม่ การสื่อสารที่สาธารณรัฐประชาชนจีนสื่อสารในปัจจุบัน มักสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนในประเทศ ผ่านการ

สะท้อนนโยบายของรัฐในมิติที่หลากหลายบนมโนทัศน์จีนผงาด (The Rise of China) ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนที่กำลังจะกลายเป็นมหาอำนาจของโลก ทั้งนี้ การนำเสนอการรับรู้ให้กับคนในชาติ เปรียบดั่งการใช้จิตวิทยาทางสังคมที่使人ในชาติเกิดความฮึกเหิมและเต็มใจที่จะลงแรงเพื่อปฏิรูปชาติ และขยายอำนาจเพื่อก้าวเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ส่วนด้านการต่างประเทศ การกำหนดนโยบายสาธารณะของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการรวมศูนย์จากรัฐบาลกลางอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หากสาธารณรัฐประชาชนจีนเสียเปรียบเป็นประเทศที่เสียเปรียบประเทศอื่น จะมุ่งเน้นการใช้เวทีพหุภาคีเพื่อขยายบทบาทระหว่างประเทศ ตระกั้นข้าม หากสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่ได้เปรียบเหนือประเทศอื่น มักต้องการให้ใช้การเจรจาแบบทวิภาคี หรือการเจรจาในกลุ่มประเทศขนาดกลางและขนาดเล็กมากกว่า ตัวอย่างที่สำคัญ คือ กรณีแม่น้ำโขงหรือในทะเลจีนใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีนมักจะแสดงท่าทีแข็งกร้าว และต้องการจะเจรจากับประเทศคู่ขัดแย้งโดยตรงมากกว่าการใช้เวทีพหุภาคีอย่างอาเซียน”

4.3.3 ด้านรูปแบบ

ด้านรูปแบบ จากการสะสม สิ่งสม บ่มเพาะ และฝึกฝน อย่างต่อเนื่อง นับเป็นที่มาของรากฐานทางความคิดของสี่จีนผิงที่เป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดชาตินิยม อนุรักษ์นิยม สังคมนิยม และปฏิบัตินิยม อย่างโดดเด่น แสดงออกจกถ้อยแถลง ปาฐกถา ที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอตลอดช่วงเวลาของการครองอำนาจนับตั้งแต่ ค.ศ. 2012 (สี่จีนผิง, 2559)

แนวคิดชาตินิยม (Nationalism) นับเป็นแนวคิดที่แสดงถึงความรักชาติ ความจงรักภักดีต่อชาติ ความมุ่งมาดปรารถนาให้ชาติกลายเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่จากความมั่นคงทางการเมือง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และความเจริญรุ่งเรืองทางสังคม บนพื้นฐานความยั่งยืนของประเทศ สี่จีนผิงนับเป็นบุคคลที่มีแนวคิดชาตินิยมอย่างเด่นชัด จากความปรารถนาฟื้นฟูความเจริญรุ่งเรืองของประชาชาติจีน นับเป็นความฝันของคนจีนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การปลดปล่อยความฝันของคนรุ่นใหม่หรือคนหนุ่มสาวของจีนให้โอบรับได้อย่างเสรีพร้อมกับการสานความฝันของคนจีน การบรรลุถึงความฝันของจีนที่ครอบคลุมทั้งประโยชน์สุขของคนจีนและของพลโลก การยกระดับและพัฒนากองทัพและกิจการกระทรวงกลาโหม การผนวกรวมมาเก๊าและฮ่องกงให้เป็นส่วนหนึ่งของจีนอย่างแนบแน่น การร่วมกันสร้างอนาคตของประเทศให้เป็นเอกภาพ

แนวคิดอนุรักษ์นิยม (Conservative) นับเป็นแนวคิดที่สงวน รักษา อนุรักษ์ สิ่งเดิมที่มีอยู่ สี่จีนผิงนับเป็นบุคคลที่มีแนวคิดอนุรักษ์นิยมอย่างเด่นชัดบนพื้นฐานการสร้าง การสถาปนา และการรักษาอัตลักษณ์ของคนจีน การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนให้เป็นนิติรัฐ การสถาปนากองทัพปลดแอกประชาชนที่เชื่อฟังคำสั่งของพรรคคอมมิวนิสต์ ส่วนหนึ่งเพื่อการทำสงคราม การสรรค์สร้างประเทศให้มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม การยกระดับอำนาจละมุนด้านวัฒนธรรมของประเทศ

แนวคิดสังคมนิยม (Socialism) นับเป็นแนวคิดที่กรรมสิทธิ์เป็นของสาธารณะ ส่วนร่วม สังคม หรือรัฐที่เสมือนหนึ่งเป็นตัวแทน จากการมุ่งเน้นการสรรค์สร้างประเทศ รัฐบาล และสังคมร่วมกัน การส่งเสริมความ

ยุคธรรมในสังคม การสร้างหลักประกันให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข การบ่มเพาะให้เยาวชนปฏิบัติตามหลักและแนวคิดสังคมนิยมจากจิตสำนึก การปลูกฝังและเชิดชูค่านิยมสังคมนิยมของประเทศ การผลักดันพื้นที่ที่ยากจนให้หลุดพ้นจากความยากจน การส่งเสริมการศึกษาที่ดีและมุ่งเน้นความเท่าเทียมกัน การจัดหาและสร้างหลักประกันที่อยู่อาศัย

แนวคิดปฏิบัตินิยม (Pragmatism) นับเป็นแนวคิดจากนามธรรมก่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ก่อกำเนิดเป็นแนวคิดของสี่จิ้นผิงบนพื้นฐานของการปฏิรูปที่รอบด้านและเชิงลึก ต่อเนื่องจากนโยบายสี่ทันสมัยของเติ้งเสี่ยวผิงที่ถือกำเนิดใน ค.ศ. 1978 และถูกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการปฏิรูปและการเปิดประเทศเพื่อการก้าวไปข้างหน้าและไม่มีวันเสถียรสิ้น แม้เผชิญอุปสรรคไม่น้อยเพียงใดแต่ต้องผลักดันให้รูุ้ดหน้าอย่างต่อเนื่อง สู่เป้าหมายเพื่อยกระดับความสามารถด้านการบริหารประเทศ การยกระดับขีดความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศ การยกระดับระบบเศรษฐกิจแบบเปิดกว้าง การผสมผสานกันระหว่างแนวคิดมือที่มองไม่เห็นที่เป็นกลไกตลาดกับแนวคิดมือที่มองเห็นที่เป็นแนวคิดสังคมนิยม การเร่งการพัฒนาจากการขับเคลื่อนตามแนวคิดเศรษฐกิจด้วยการลงทุนเพื่อสรรสร้างสิ่งใหม่

จากรากฐานทางความคิดของสี่จิ้นผิงนำมาสู่การกำหนดรูปแบบการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่สำคัญ คือ ด้านการทหารและด้านการต่างประเทศ

ด้านการทหาร มาจากบทบาทของพรรคที่ทำหน้าที่ควบคุมกองทัพตามแนวคิดที่ว่าอำนาจมาจากกระบอกปืน แต่พรรคควบคุมกระบอกปืนนั้น การมุ่งเน้นการพัฒนากองทัพที่ทันสมัย การเพิ่มขีดความสามารถด้านกำลังพล การรบหรือการทำสงคราม อาวุธยุทธโศปกรณ์ ยุทธปัจจัย และปัจจัยแวดล้อมอื่น การวางตำแหน่งของกองทัพให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ การมีบทบาทขับเคลื่อนความฝันที่ยิ่งใหญ่ของจีน การมุ่งเน้นค่านิยมหลักประกอบด้วย การจงรักภักดีต่อพรรค การรักประชาชน การตอบแทนประเทศ การสละชีพเพื่อภารกิจ และการเทิดทูนเกียรติยศ (สี่จิ้นผิง, 2559)

กองทัพจีนหรือกองทัพปลดแอกประชาชนนับเป็นทหารที่ได้รับการก่อตั้งใน ค.ศ. 1927 และเป็นส่วนสำคัญของการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 พัฒนาการที่ต่อเนื่องทำให้กองทัพจีนใน ค.ศ. 2022 จัดเป็นกองทัพขนาดใหญ่ แบ่งเป็น กองทัพปลดแอก ประกอบด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และกองกำลังซิปนาวู และมีอาวุธยุทธโศปกรณ์ ยุทธปัจจัยที่ทันสมัยเป็นจำนวนมาก มีกำลังพลทั้งสิ้น 2,300,000 คน นับเป็นกองทัพที่ใหญ่ที่สุดในโลก และมีกำลังพลประมาณ 1,600,000 คน มีทหารหลัก (Main Force) และทหารประจำถิ่น (Regional Force) และกองกำลังตำรวจติดอาวุธ ประกอบด้วย ตำรวจที่มาจากหลากหลายหน่วยงาน นับเป็นกองกำลังที่มีบทบาทสำคัญภายในประเทศ (จุลชีพ ชินวรรณ, 2558 : 58-59)

ด้านการต่างประเทศ มาจากแนวคิดที่กล่าวถึงความก้าวหน้าของยุคสมัยจากการส่งเสริมให้โลกพัฒนาอย่างสันตินำมาสู่การกำหนดกรอบการต่างประเทศของจีน จากการพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน การร่วมกันเผชิญกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ จากการเป็นขั้วอำนาจหลายขั้วอำนาจ การมุ่งเน้นความสัมพันธ์กับรัสเซีย

บนพื้นฐานความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีของมหาอำนาจที่ใหญ่สองประเทศ กลายเป็นหุ้นส่วนสำคัญด้านการต่างประเทศและยุทธศาสตร์ความมั่นคง ส่วนหนึ่งพัฒนามาจากเส้นทางชาหมิ่นลี่ที่เป็นเส้นทางการค้าใบชาระหว่างปลายราชวงศ์หมิงต่อราชวงศ์ชิงของจีนกับรัสเซียสมัยพระเจ้าซาร์ เทียบเคียงกับเส้นทางสายไหมของจีน (สีจิ้นผิง, 2559)

การเป็นมหาอำนาจอันดับที่ 2 ของโลก นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีอำนาจและอิทธิพลต่อภายนอกเพิ่มมากขึ้น นำมาสู่รูปแบบการต่างประเทศที่เป็นการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบอำนาจละมุนและอำนาจแข็งกร้าว

การกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบอำนาจละมุนหรืออำนาจอ่อน (soft power) นับเป็นการกำหนดนโยบายต่างประเทศ จากการมุ่งเน้นการชักจูง การโน้มน้าว การให้เหตุผล บนพื้นฐานแนวคิดเสรีนิยม จากมุมมอง ทักษะ ทักษะคิด ค่านิยม สมมติฐาน โลกทัศน์ หรืออื่นใด ที่ใช้เครื่องมือทางการทูตมากกว่าการทหาร มีความโดดเด่นสมัยหูจิ่นเทา ช่วงการดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน นับเป็นช่วงเวลาที่จีนสมัครเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกใน ค.ศ. 2001 จากแนวคิดการรุกด้วยเสน่ห์ (Charm Offensive) จากการใช้สังคมและวัฒนธรรมเพื่อเป็นเครื่องมือขยายความสัมพันธ์บนพื้นฐานความร่วมมือระหว่างประเทศ ผ่านสถาบันขงจื้อ (Confucius Institute) เพื่อแลกเปลี่ยน ส่งเสริม เผยแพร่ด้านสังคมและวัฒนธรรม การต้อนรับผู้มาเยือนด้วยพรมแดง (Red Carpet Reception) เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดีและแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญของความสัมพันธ์อันดีระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศอื่น (ศิริเพ็ชร ทฤษฎาวดี ,2562 : 8-36)

การกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบอำนาจแข็งกร้าวหรืออำนาจแข็ง (hard power) นับเป็นการกำหนดนโยบายต่างประเทศ จากการมุ่งเน้นการใช้อำนาจ อิทธิพล กำลัง อำนาจบังคับ บนพื้นฐานแนวคิดอนุรักษ์นิยมหรือสัจนิยม โดดเด่นสมัยสีจิ้นผิง ช่วงการดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน จากการประกาศการเน้นผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก (Core Interest) ที่สำคัญจำนวน 3 ประการ ประกอบด้วย การธำรงรักษาความมั่นคงของประเทศและระบบการเมืองภายใน การปกป้องอำนาจอธิปไตยและเขตแดนแห่งชาติเพื่อรวมเป็นจีนเดียว และการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภายหลัง ความยิ่งใหญ่ของจีนทำให้ประชาชนในประเทศเรียกร้องต่อการแสดงท่าทีของผู้ทำให้เข้มแข็ง เสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศที่ทะยานสู่การเป็นมหาอำนาจของโลก นับเป็นการทูตแบบแข็งกร้าว (Assertive Diplomacy) ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การไม่ยอมอ่อนข้อให้กับประเทศใดในกรณีพิพาททะเลจีนใต้ (South China Sea Conflict) (ศิริเพ็ชร ทฤษฎาวดี ,2562 : 8-36 – 8-37)

ความเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง นับเป็นการกำหนดรูปแบบที่เป็นทางการ (formal) ที่มีสาระสำคัญตามแนวคิดสุริยสิทธิ์ อมรวณชิตศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “รูปแบบการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น ครอบคลุมทางด้านการเมือง

การทหาร เศรษฐกิจ และสังคม ที่สำคัญ คือ รูปแบบการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนประกอบด้วยด้านการทหารและความมั่นคง และด้านการต่างประเทศ ด้านการทหารและความมั่นคง จากการปรากฏข่าวที่สาธารณรัฐประชาชนจีนทุ่มงบประมาณจำนวนหนึ่ง เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ทางการทหารของกองทัพ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันตนเอง และเพื่อเตรียมกำลังทัพสำหรับการป้องกัน การป้องปราม ความขัดแย้ง การเผชิญหน้า และสงคราม หรืออื่นใดที่ถือกำเนิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกา แสดงถึง รัฐของสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญกับการทหารของประเทศ เพราะการทหารของประเทศไม่ได้เพียงมีขึ้นเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของชาติ แต่ยังมีหน้าที่ได้การต่อสู้หรือการคานอำนาจกับประเทศอื่นด้วย ด้านการต่างประเทศ หากแต่การต่างประเทศนับเครื่องมือที่สำคัญเครื่องมือหนึ่งที่จะประกาศสถานะของสาธารณรัฐประชาชนจีน ตัวอย่างที่สำคัญ คือ นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ที่สีจิ้นผิงประกาศครั้งแรกใน ค.ศ. 2013 นับเป็นนโยบายสาธารณะหรือนโยบายต่างประเทศที่มีชื่อเสียง นับเป็นกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจระดับพหุภาคีของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ประกอบด้วย ความเชื่อมโยงด้านทางบกและทางทะเลที่ครอบคลุมทางน้ำแข็ง ตัวอย่างนโยบายสาธารณะที่สำคัญ คือ การเป็นผู้สังเกตการณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนในภูมิภาคอาร์กติก ที่ล้วนแล้วแต่เป็นนโยบายสาธารณะของสีจิ้นผิง นโยบายหรือโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง นับเป็นการพึ่งพาการทูตของต่างประเทศเพื่อเจรจาการใช้พื้นที่ของประเทศทั้งหลาย เพื่อเป็นเส้นทางของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่สำคัญ คือ การค้าระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนทรัพยากร ทั้งหมดนับเป็นกลไกสำคัญที่สาธารณรัฐประชาชนจีนจะได้แสดงศักยภาพในเวทีสากลเพื่อต่อรองทางการค้าระหว่างประเทศ นับเป็นการขยายอำนาจรูปแบบที่สำคัญรูปแบบหนึ่งผ่านช่องทางทางเศรษฐกิจจากนโยบายของสาธารณรัฐประชาชนจีน”

ความเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง “นับเป็นการกำหนดรูปแบบที่เป็นทางการที่เน้นด้านความมั่นคงและการทหาร” ตามแนวคิดสุรสีทธิ อมรวณิชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) สอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มการแสดงออกอย่างชัดเจนมากขึ้นว่าจะใช้กองทัพเป็นเครื่องมือเพื่อการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศในต่างประเทศหรือต่างแดน ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การตั้งฐานทัพเรือที่จิบูตี และการขยายปฏิบัติการในพื้นที่พิพาททะเลจีนใต้” สอดคล้องกับพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการพัฒนากองทัพเรือและเทคโนโลยีอวกาศอย่างต่อเนื่อง” และสอดคล้องกับวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “อาจนำไปสู่ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านและมหาอำนาจด้วยกัน” การเน้นผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคงของสาธารณรัฐประชาชนจีนสอดคล้องกับแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ความสำคัญด้านการทหารทำให้รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนจัดสรรงบประมาณจำนวนมากและให้ความสำคัญทางการทหารมาโดยตลอดตั้งแต่ก่อนสมัยสีจิ้นผิง แต่ในส่วนการต่างประเทศค่อนข้างเด่นชัดว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมีการตอบโต้กับประเทศมหาอำนาจด้วยความแข็งกร้าวเพิ่มขึ้น”

ความเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงจากการปฏิบัติด้านการทหารควบคู่กับด้านการต่างประเทศ ตามแนวคิดของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “ด้านการทหาร ความเปลี่ยนแปลงหลังจากการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนก้าวสู่การเป็นประเทศผู้นำและประเทศมหาอำนาจของโลกจากด้านการทหาร มาจากการแก้ไขกฎหมายที่ให้อำนาจสีจิ้นผิงด้านการทหารจากการคุมกองทัพทำให้อำนาจรวมศูนย์มากกว่าที่เคยเป็น ทั้งนี้เพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่อาจถือกำเนิดขึ้น ด้านต่างประเทศ สีจิ้นผิง พร้อมพบปะผู้นำประเทศทั้งหลายในโลกเพื่อแสดงถึงความเป็นผู้นำประเทศและผู้นำโลกบนพื้นฐานของการให้โลกและผู้นำประเทศทั้งหลายเคารพความแตกต่างของประเทศแต่ละประเทศ ไม่แทรกแซง แต่หันมาสานสัมพันธ์ต่อกันด้วยความร่วมมือและความเข้าใจ หมายความว่า การทำให้ประเทศทั้งหลาย ที่สำคัญ คือ ประเทศในยุโรปที่คว่ำบาตรสาธารณรัฐประชาชนจีนจากมาตรการทั้งหลายกับการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเคยละเมิดสิทธิมนุษยชน ปรับความคิดและแนวทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ให้ให้ยึดหลักการซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นมิติใหม่ที่ผู้นำสาธารณรัฐประชาชนจีนกำลังแสวงหาพันธมิตร ดังจะเห็นจากการที่สีจิ้นผิงโทรหานางอังกิลา แมคเคิล นายกรัฐมนตรี เยอรมนี”

ความเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการทหารและการต่างประเทศ สอดคล้องตามแนวคิดของสุริยา คำหว่าน (สัมภาษณ์, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564) ที่ว่า “ด้านการทหาร สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงใช้วิธีการที่ก้าวร้าวเพื่อเข้าไปสถาปนาอำนาจเหนือพื้นที่ขัดแย้งทั้งหลายด้วยศักยภาพทางทหารที่พัฒนาขึ้นตามลำดับจนกลายเป็นมหาอำนาจระดับต้นของโลก สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ดำเนินการขยายอำนาจทางทะเลเลขานานใหญ่ ที่สำคัญ คือ บริเวณทะเลจีนใต้ ด้วยการสร้างฐานที่มั่นทางการทหารบนพื้นที่น่านน้ำสากล พื้นที่ขัดแย้งทางด้านอซิแปติ โดยไม่คำนึงถึงเสียงคัดค้านจากหลายประเทศแม้กระทั่งมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ด้านการต่างประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีนสนับสนุนทางด้านงบประมาณให้แก่ประเทศขนาดเล็กจำนวนมากเพื่อสร้างเสียงสนับสนุนของตนในภูมิภาคทั้งหลาย ตัวอย่างที่สำคัญ คือ แอฟริกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันออกกลาง ที่สำคัญ ข้อพิพาททั้งหลาย สาธารณรัฐประชาชนจีนยังอาศัยความเป็นมหาอำนาจใหม่ของสาธารณรัฐประชาชนจีนกดดันประเทศขนาดเล็กทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การทหาร และสาธารณรัฐประชาชนจีนยึดถือนโยบายการเจรจาในรูปแบบทวิภาคีกับประเทศทั้งหลาย โดยสาธารณรัฐประชาชนจีนมองว่ากรณีข้อขัดแย้งทางด้านอซิแปติในพื้นที่แต่ละพื้นที่นั้นเป็นข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระดับทวิภาคีเท่านั้น”

ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมอย่างเด่นชัดของสาธารณรัฐประชาชนจีน ตามแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2564) มาจาก “เหตุการณ์การปล้นและสังหารลูกเรือชาวจีนที่แม่น้ำโขงใน พ.ศ. 2554 ทำให้ภายหลังทางการของสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อตั้งกลุ่มความร่วมมือล้านช้าง-แม่น้ำโขง (Lancang-Mekong Cooperation (LMC) ใน ค.ศ. 2014 มีสมาชิกจำนวน 6 ประเทศ มีสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นผู้นำ มีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือระหว่างกันจำนวนสามด้านหลัก ได้แก่ ด้านความมั่นคง ที่มีความเด่นชัด

ด้านเศรษฐกิจ และด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีบทบาทนำแทนที่กรอบความร่วมมืออื่นที่เคยมีก่อนหน้านี้ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (The Greater Mekong Sub-region : GMS) ที่ญี่ปุ่นมีบทบาทนำ คณะกรรมาธิการลุ่มน้ำโขง (The Mekong River Commission : MRC) ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ได้เป็นสมาชิก ความริเริ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง (The Lower Mekong Initiative : LMI) ที่มีรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำจัดตั้งขึ้นเพื่อคานอำนาจกับสาธารณรัฐประชาชนจีน”

ขณะเดียวกัน ความเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการต่างประเทศตามแนวทางสันติ “มีรากฐานมาจากความมุ่งมั่นปรารถนาที่ดีของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีต่อนานาชาติอารยประเทศ” จากแนวคิดของดลยา เทียนทอง (สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ด้านการต่างประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมุ่งเน้นการสร้างประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันของมนุษยชาติ (building of a community of shared future for mankind) โดยเชิญชวนให้ประเทศทุกประเทศร่วมกันสร้างความมั่งคั่งร่วมกัน อาศัยความร่วมมือที่ได้ประโยชน์ทุกฝ่าย (win-win) นับเป็นสุนทรพจน์ของสีจิ้นผิงประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่กล่าวไว้ ณ สำนักงานสหประชาชาติ ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2018 และที่สำคัญยังให้คำมั่นว่า สีจิ้นผิงจะทำงานร่วมกับสมาชิกเพื่อสร้างมาตรการพัฒนาโลกระยะยาว ก่อตั้งประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันและปกป้องความสงบสุขและความมั่นคงระหว่างประเทศ”

4.3.4 ด้านวิธีการ

ด้านวิธีการ จากการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน นำมาสู่การกำหนดวิธีการที่หลากหลายเพื่อสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ทำให้จีนมีวิธีการจากการใช้เครื่องมือด้านการทูตที่เป็นอำนาจละมุน และอำนาจแข็งกร้าว ความโดดเด่นของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาจากการใช้อำนาจที่แข็งกร้าว การทูตหมาป่า นับเป็นตัวอย่างของวิธีการที่สำคัญ

การทูตหมาป่า (Wolf Worrier) นับเป็นวิธีการหรือสไตล์ (Style) ทางการทูตของจีนที่โดดเด่น และได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากรัฐบาล ที่สำคัญ คือ นายหวังอี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน จากสมมติฐานที่ว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนจะไม่รังแกประเทศใด แต่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีหลักการและความกล้าหาญที่จะตอบโต้การดูหมิ่นและสบประมาทประเทศ นับเป็นการแสดงออกที่แตกต่างจากท่าทีของสาธารณรัฐประชาชนจีนและบทบาทของนักการทูตจีนช่วงสองถึงสามทศวรรษก่อนที่มีความนุ่มนวล ทำให้การทูตหมาป่ามุ่งเน้นการตอบโต้อย่างดุเดือดและเผ็ดร้อนจากถ้อยแถลงที่ก้าวร้าวบนสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์สาธารณรัฐประชาชนจีนหรือพรรคคอมมิวนิสต์จีนหรือสีจิ้นผิง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การมุ่งผลักดันกฎหมายด้านความมั่นคงในฮ่องกง เพื่อจัดการหรือดำเนินการหรือปฏิบัติการกับผู้ประท้วง อาทิ โจเซฟ หว่อง เป็นต้น นับเป็นการใช้กำลังเพื่อให้ผู้อื่นหวาดกลัว (ต่างประเทศ มติชนออนไลน์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2563)

“ความเปลี่ยนแปลงด้านวิธีการของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมาจากแนวคิดของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีระบบเศรษฐกิจเป็นทุนนิยมเพิ่มมากขึ้น” ตามแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “และเป็นไปหรือมีลักษณะสนองต่อผลประโยชน์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนเองที่ขยายสู่ภูมิภาคทั้งหลาย” ตามแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “ด้วยวิธีการผ่านการให้เงินตราหรือการทูตทางการเงินหรือการทูตของเงินหยวน (yuan diplomacy) แล้ววางหรือกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับความช่วยเหลือทำตามข้อกำหนดของสาธารณรัฐประชาชนจีน” ตามแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2564) “และสาธารณรัฐประชาชนจีนจะสนับสนุนให้ประชากรออกไปพำนักหรือทำงานระยะยาวในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประชากรชาวจีนที่พำนักที่ต่างประเทศเป็นกลไกและเครื่องมือของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อประเทศต้องการ หรือประสงค์ หรือปรารถนา ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจหรือการทหารไปถึง เทียบเคียงหรือเปรียบเทียบกับกรณีของญี่ปุ่นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญที่ว่ามินิกธุรกิจญี่ปุ่นจำนวนมากมาประกอบกิจการทั้งหลายในประเทศไทยช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่น้อยกว่า 10 ปีแล้ว ก่อนญี่ปุ่นจะรุกรานประเทศไทยใน ค.ศ. 1941” ตามแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563)

ความเปลี่ยนแปลงด้านวิธีการของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมีสาระสำคัญสอดคล้องกับหลักการตามแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรวิชชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “จากแง่มุมของการขับเคลื่อนระเบียบทางเศรษฐกิจของประเทศ และจากการสำรวจนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ แสดงว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนพยายามแสดงบทบาทของประเทศในภูมิภาคทั้งหลายผ่านสถานะการเป็นผู้ช่วยเหลือหรือผู้ร่วมพัฒนาที่ถูกขับเคลื่อนโดยการมองเห็นเองในฐานะที่เป็นประเทศมหาอำนาจและพยายามสร้างความชอบธรรมเพื่อก้าวสู่ความเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคผ่านยุทธศาสตร์ภูมิเศรษฐกิจ (Geo-economics) ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนแสดงบทบาทของมหาอำนาจที่ไม่คุกคาม (Non-threatening power) แสดงถึงการผงาดอย่างสันติ (Peaceful Rise) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนพยายามขยายอำนาจแบบไม่แทรกแซงเท่าที่ควรจะทำให้การขยายอำนาจเป็นไปด้วยสถานะที่มั่นคง และไม่ทำให้อีกฝ่ายเกิดความรู้สึกบีบบังคับนับเป็นการสร้างปัญหาและอุปสรรคภายหลัง”

วิธีการของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง ส่วนหนึ่งสืบทอดมาจากหูจิ่นเทา ผู้นำรุ่นที่ 4 ตามแนวคิดของดลยา เทียนทอง (สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “มาจากการสนับสนุนการเผยแพร่การเรียนการสอนภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนไปทั่วโลก ผ่านการจัดตั้งสถาบันขงจื้อ มีจำนวน 192 ประเทศ ใน ค.ศ. 2019 ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สถาบันขงจื้อในประเทศแต่ละประเทศทำการเรียนการสอนภาษาจีน และเผยแพร่วัฒนธรรมจีนให้แก่ชาวต่างชาตินับสิบล้านคน สถาบันขงจื้อมุ่งนำการเรียนการสอนภาษาจีนสู่ระดับสากล การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านมนุษยศาสตร์ระหว่างจีนกับต่างประเทศ และทำให้ชาวต่างประเทศเรียนรู้และเข้าใจประเทศจีนโดยตรงมากขึ้น”

วิธีการของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง มีสาระสำคัญสอดคล้องตามแนวคิดของนรุตม์ เจริญศรี (สัมภาษณ์, วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การขยายอำนาจด้านการเมืองและความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนดำเนินการหลากหลายวิธีการ จากการสร้างและสถาปนาความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์แบบทวิภาคีและพหุภาคีกับประเทศทั้งหลาย การใช้อำนาจเครือข่ายทางวิชาการในการเผยแพร่ชุดความคิดและความรู้ หรือวิธีการพัฒนาระหว่างประเทศไปยังประเทศทั้งหลาย เครื่องมือที่สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้เพื่อเผยแพร่อำนาจนั้นไม่เพียงแต่เป็นเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ทุกคนยังได้เห็นการทำงานของนักวิชาการ หน่วยงานวิจัย สถาบันคลังสมองทั้งหลายของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการสร้างเครือข่ายความรู้ ผลงานงานวิชาการ ที่ช่วยเสริมบทบาท ภาพลักษณ์ และการเผยแพร่วิถีคิดทั้งหลาย ผ่านงานวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ งานวิจัย การจัดเวทีแสดงสินค้า การจัดประชุมวิชาการ และการเผยแพร่ผ่านสื่อทั้งหลาย เพื่อให้ภาพลักษณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนดีขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ ภาพลักษณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะหากเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศทั้งหลายโดยเฉพาะญี่ปุ่นแล้ว คงเป็นที่ตระหนักและรับรู้กันโดยทั่วไปว่าสินค้าของญี่ปุ่นนั้นมีคุณภาพมากกว่า การมีภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันประกอบกับภาพของการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนทำลายสิ่งแวดล้อม การละเมิดสิทธิมนุษยชน ทำให้ภาพลักษณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้นมีปัญหา ดังนั้น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการเมืองระหว่างประเทศนับเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากที่สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องรีบแก้ไข ทำให้ต้องจับตามองต่อไปถึงบทบาทของการสร้างภาพลักษณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนว่ามีเครื่องมืออะไร ผ่านการกระทำของตัวแสดงใดบ้าง”

วิธีการของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงบางกรณี ก่อให้เกิดปัญหาด้านภาพลักษณ์สอดคล้องกับตัวอย่างที่นำเสนอของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การระเบิดแก่งแม่น้ำโขงนับเป็นรูปแบบหนึ่งในความพยายามของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ยังไม่สำเร็จลุล่วงซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนให้เหตุผลว่าเพื่อรองรับการเดินเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่ แต่ภาคประชาชนมองว่าเป็องหลังหรือนัยสำคัญมาจากปัญหาด้านความมั่นคง เพื่อรับใช้เหตุผลด้านความมั่นคง เมื่อเกิดกระแสคัดค้านอย่างหนัก สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงถอย แสดงให้เห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนค่อนข้างกังวลต่อความรู้สึกของผู้คนที่ถือเงินอยู่เหมือนกัน”

4.3.5 ด้านเป้าหมาย

ด้านเป้าหมาย เป้าหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาจากกาขยายอำนาจของประเทศมุ่งเน้นการสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติทั้งสิ้นสี่ด้าน คือ ความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ ความมั่นคงแห่งชาติ ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และเกียรติภูมิแห่งชาติ

ด้านความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีนมุ่งเน้นความอยู่รอดของประเทศ ท่ามกลางการต่อสู้แข่งขันนับตั้งแต่อดีต จากประสบการณ์ของการเปลี่ยนผ่านจากโลกจารีตสู่การเป็นโลกสมัยใหม่ที่จีน

เผชิญหน้ากับการรุกรานของมหาอำนาจตะวันตกช่วงล่าอาณานิคมนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 ทำให้ประเทศมีสภาพกึ่งอาณานิคม มีสภาพอนาธิปไตย มีความแตกแยกภายใน เข้าสู่ยุคทุนชนศึก สภาพบ้านเมืองไร้ชื่อแปร นับเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับการเป็นผู้ป่วยหรือคนไข้แห่งเอเชีย การเปลี่ยนผ่านประเทศจากช่วงการปกครองแบบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ของรัฐจารีตก่อน ค.ศ. 1911 การสถาปนาสาธารณรัฐจีนที่ปกครองแผ่นดินใหญ่ ระหว่าง ค.ศ. 1911 ถึง 1949 และการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน นับตั้งแต่ ค.ศ. 1949 ทำให้ประเทศมุ่งเน้นการรักษาความอยู่รอดของประเทศที่กลายเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยสี่จีนผิง

ความมั่นคงแห่งชาติ นับเป็นเป้าหมายที่มีความสำคัญมากที่สุดเป้าหมายหนึ่ง เป็นความมั่นคงที่ไม่มีมีการรุกรานจากภายนอก การคุกคามอำนาจอธิปไตยจากภายนอก ที่สำคัญ คือ มหาอำนาจจากภายนอก การคุกคามที่สำคัญช่วงสงครามเย็นมาจากสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต และช่วงหลังสงครามเย็นมาจากสหรัฐอเมริกาและมหาอำนาจตะวันตกอื่นและญี่ปุ่นที่เสมือนหนึ่งเป็นตัวแทนของสหรัฐอเมริกา การคุกคามความมั่นคงของสาธารณรัฐประชาชนจีนยังครอบคลุมไปถึงการเข้ามาแทรกแซง สั่งการ บงการ ควบคุม และครอบงำ ดินแดน รัฐ ประเทศ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนขยายอำนาจของประเทศ ไปสู่ดินแดน รัฐ ประเทศ ที่มีพรมแดนหรืออาณาเขตติดต่อกับหรือประชิดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่สำคัญ คือ ประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันจำนวน 14 ประเทศ และทะเลจีนตะวันออก และทะเลจีนใต้ ดินแดนที่เป็นกรรมสิทธิ์ของจีน ที่สำคัญ คือ ไต้หวันหรือสาธารณรัฐจีน ดินแดนที่สาธารณรัฐประชาชนจีนอ้างกรรมสิทธิ์ ที่สำคัญ คือ หมู่เกาะเตียวหยูหรือเซนกากูในทะเลจีนตะวันออก หมู่เกาะสแปรตลีย์ และหมู่เกาะพาราเซลในทะเลจีนใต้

ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ นับเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดเป้าหมายหนึ่ง จากประเทศที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรเป็นจำนวนมาก มีทรัพยากรเป็นจำนวนมากกว่า 135 ประเภท มีความแตกต่างด้านระดับการพัฒนา และมีสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกภาพแต่มีชนกลุ่มน้อยที่ส่วนหนึ่งเป็นปัญหา ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมุ่งเน้นการพัฒนาระหว่างประเทศ เพื่อแสวงหาทรัพยากรจำนวนมาก ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ด้านพลังงาน จากความมั่นคงด้านการจัดหาและความมั่นคงด้านราคา การเปิดพื้นที่ตามแนวชายแดนก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการค้าระหว่างประเทศ เพราะนับเป็นการขยายอำนาจและอิทธิพลของจีนไปยังประเทศเพื่อนบ้านรอบทิศทาง (Omnidirection) นำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง จากการเคลื่อนย้ายประชากรเพื่อทำงานด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ด้านการลงทุนระหว่างประเทศ เป็นไปอย่างกว้างขวางจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้รัฐบาลส่งเสริมบริษัทข้ามชาติ (Multinational Coopreation : MNCs) ของจีนไปลงทุนที่ต่างประเทศ และด้านความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการขยายอำนาจและอิทธิพลผ่านการศึกษา การแพทย์และการสาธารณสุข วัฒนธรรมนิยม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม

เกียรติภูมิแห่งชาติ นับเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดเป้าหมายหนึ่ง แต่มีความสำคัญระดับรองลงมา จากการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความช่วยเหลือกับประเทศอื่น ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ลาว กัมพูชา ศรีลังกา จิบูตี เอธิโอเปีย ทั้งในรูปความช่วยเหลือทางการเงินและความช่วยเหลือที่ไม่ใช่การเงิน ที่สำคัญ คือ ความช่วยเหลือทางเทคนิคและวิชาการ เป็นจำนวนมาก

สาระสำคัญของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเป้าหมาย ตามแนวคิดของของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2564) “มาจากการพัฒนาของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีลักษณะเป็นมองจากภายในประเทศออกสู่ภายนอกประเทศ (inside out) จากการพึ่งพิงประเทศอื่นไม่มากเท่ากับประเทศกำลังพัฒนาอีกจำนวนมาก แต่ไม่ได้หมายความว่าปัจจัยภายนอกไม่สำคัญ เพราะฉะนั้น แรงผลักดันเพื่อการสร้างประเทศ การสร้างการยอมรับ และการก้าวสู่การเป็นผู้นำอย่างแท้จริง นับเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ ทั้งนี้การแสวงหาพันธมิตรทางการค้า ทางทหาร การต่างประเทศ คือ ยุทธศาสตร์ที่สีจิ้นผิงวางหรือกำหนดเองไว้ รากฐานสำคัญที่เป็นเป้าหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน” ตามแนวคิดของดลยา เทียนทอง (สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2563) มาจาก “ประการแรก การยึดมั่นหลักการรวมชาติอย่างสันติ และหนึ่งประเทศ สองระบบ ดำรงความมั่นคงและความมั่นคงในฮ่องกงและมาเก๊า ส่งเสริมสายสัมพันธ์ข้ามช่องแคบ รวมลูกหลานชาติจีนเป็นหนึ่งเดียว เพื่อการรวมชาติอย่างสมบูรณ์ของมาตุภูมิ ตามที่สีจิ้นผิงกล่าวสุนทรพจน์แก่สาธารณชน ก่อนเริ่มต้นพิธีสวนสนามครั้งยิ่งใหญ่ ณ จัตุรัสเทียนอันเหมิน เนื่องในวาระครบรอบ 70 ปี ของการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน (People' s Republic of China) ในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2019 ประการที่สอง การมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาวที่เรียกว่าเป้าหมายสองประการเนื่องในโอกาสครบรอบหนึ่งร้อยปี (Two Centenary Goals) เพื่อเป็นประเทศสังคมนิยมที่ทันสมัยใน ค.ศ. 2035 และต่อมาเป็นประเทศทรงอิทธิพลภายใน ค.ศ. 2050 ภายในประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีนจะเร่งแก้ปัญหาอุปทานส่วนเกินและจัดการรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน จะสนับสนุนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและบริการด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมภายใต้แผนทำในจีน (Made in China 2025) ให้เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจหลักแทนที่อุตสาหกรรมแบบดั้งเดิม ที่สำคัญคือ เศรษฐกิจดิจิทัลและการผลิตสินค้าเทคโนโลยีแห่งอนาคตอย่างรถยนต์ไฟฟ้า สีจิ้นผิงมุ่งให้ความสำคัญต่อการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบท เพื่อกระจายความเจริญและยกระดับคุณภาพชีวิตชาวจีนทั่วประเทศ จากการส่งเสริมภาคการเกษตรให้เป็นเกษตรสมัยใหม่ซึ่งจะเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชนบท พร้อมเตรียมปรับปรุงระบบการศึกษาและระบบสาธารณสุขเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

ความเปลี่ยนแปลงด้านเป้าหมายของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมาสอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “เมื่อสภาพแวดล้อมและบริบทเปลี่ยนแปลงไป อาจทำให้เป้าหมายทางการเมืองและเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องปรับเปลี่ยน” การกำหนดเป้าหมายของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมสอดคล้องกับแนวคิดของเช่นเดียวกับสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า

“ทางการของสาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดว่าภายใน ค.ศ. 2049 สิ่งที่เราเรียกว่าการฟื้นฟูชาติ (national rejuvenation) ต้องเสร็จสมบูรณ์ หมายความว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องเป็นมหาอำนาจทุกด้านเหมือนอดีตช่วงรัฐจารีตก่อนสงครามฝิ่นครั้งที่ 1 ระหว่าง ค.ศ. 1839 ถึง 1842 และสงครามฝิ่นครั้งที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1856 ถึง 1860 และดินแดนที่เคยเสียไปหรือเป็นข้อพิพาทกับต่างชาติจะต้องกลับคืนสู่อำนาจอธิปไตยของสาธารณรัฐประชาชนจีน” และสอดคล้องกับแนวคิดของประพีร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สี่จีนผิงมีเป้าหมายเพื่อสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับสาธารณรัฐประชาชนจีน มุ่งไปสู่การเป็นมหาอำนาจใหม่ของโลก พิจารณาจากแนวคิดริเริ่มทั้งหลายและโครงการทั้งหลายของสี่จีนผิง เส้นทางสายไหมยุคใหม่ (One Belt, One Road) ซึ่งมุ่งขยายอิทธิพลด้านเศรษฐกิจการค้าของจีนผ่านโครงการก่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งถนน รถไฟ ท่าเรือ หรืออื่นใด ไปทั่วเอเชีย แอฟริกา และยุโรป นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ กำหนดเป้าหมายทางการเมืองที่เน้นประเทศเพื่อนบ้าน การมุ่งพัฒนาเอเชียและประเทศเพื่อนบ้าน” ตามแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) “และเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่เน้นความอยู่ดีกินดีของประชาชน และยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน ตามแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) และการให้ความช่วยเหลือประเทศยากจน” ตามแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563)

เป้าหมายของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จีนผิงมีสาระสำคัญตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “ที่แบ่งเป็นเป้าหมายทางการเมืองและเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สาธารณรัฐประชาชนจีนมีเป้าหมายทางการเมืองจากความต้องการ ความประสงค์ ความปรารถนา เป้าประสงค์ จากการเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจของโลกที่จะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดหรือจัดระเบียบโลกเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อผลประโยชน์ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ความต้องการการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ และการเข้าไปมีอิทธิพลในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในภูมิภาคทั้งหลายทั่วโลก สาธารณรัฐประชาชนจีนมีเป้าหมายทางเศรษฐกิจจากความต้องการ ความประสงค์ ความปรารถนา เป้าประสงค์ เป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของโลก สามารถมีบทบาทกำหนดระบบระเบียบทางเศรษฐกิจของโลก เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน” ตัวอย่างที่ปรากฏเป็นรูปธรรมมาจากการนำเสนอแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องการการยอมรับระดับโลก พิจารณาจากยุทธศาสตร์ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนดำเนินการ ที่สำคัญ คือ หนึ่งแบบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road : OBOR) ที่ริเริ่มใน พ.ศ. 2556 เพื่อพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมและโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศมากถึง 60 ประเทศ มีทั้งเส้นทางบกและทางทะเล ถ้าสาธารณรัฐประชาชนจีนทำได้ก็เปรียบประหนึ่งเจ้าโลกตามทฤษฎีหัวใจโลก (Heartland Theory) ของฮัลฟอร์ด แมคคินเดอร์ จอห์น แมคคินเดอร์ (Halford John Mackinder)”

ความเปลี่ยนแปลงด้านเป้าหมายของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมีสาระสำคัญสอดคล้องตามแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรวิชช์ศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนวางแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคตหรือภายในห้าปีข้างหน้า ที่เน้นกระบวนการผลักดันการปฏิรูปด้านอุปทาน (supply side reform) เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมการผลิตภายใต้ยุทธศาสตร์ทำในจีน 2025 (Made in China 2025) เพื่อผลิตสินค้าของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีคุณภาพและสร้างตราสินค้าหรือแบรนด์ (Brand) สาธารณรัฐประชาชนจีนให้เป็นที่ยอมรับของโลก การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ที่สำคัญ คือ การใช้ประโยชน์จากการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เพื่อการก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางของปัญญาประดิษฐ์ของโลกภายใน ค.ศ. 2030 จากเป้าหมายนำมาสู่วิธีการทั้งหมดที่มีนัยหรือเบื้องหลังที่เป็นการช่วงชิงพื้นที่ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อการขยายตลาดโลกให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างที่สำคัญ คือ เมื่อการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์สำเร็จ ลุ่่วง นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์จะเข้ามามีบทบาทสำหรับการเป็นทรัพยากรที่สำคัญทางการค้า การขนส่งสินค้า นับเป็นกระบวนการแปลภาษาอัตโนมัติเพื่อใช้เจรจากรซื้อขายกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในอนาคต”

4.3.6 ด้านขั้นตอน

ด้านขั้นตอน การดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานาธิบดีจีนของสีจิ้นผิง แม้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาและวิกฤตการณ์ทางการเมืองจากการสืบทอดอำนาจแต่กลับเปิดเผยถึงการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายและความแตกแยกภายในของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เป็นความขัดแย้งด้านบุคคลจากการเผชิญการแข่งขันด้านอำนาจและอิทธิพล และอุดมการณ์ที่มีมุมมอง ทิศนะ ทิศนคติ ค่านิยม สมมติฐาน โลกทัศน์ ที่แตกต่างกัน การปลดป๋อซีไห่จากสมาชิกกรรมการเมือง ก่อนการประชุมสมัชชาใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 18 ใน ค.ศ. 2012 นับเป็นตัวอย่างของความพยายามกำจัดผู้มีอำนาจและอิทธิพลอื่นของผู้นำรุ่นที่ 5 และก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเต็มรูปแบบภายหลังการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสีจิ้นผิงในปีถัดไปใน ค.ศ. 2013 นับเป็นการสกัดกั้นคู่แข่งที่มีอำนาจ อิทธิพล บารมี และศักยภาพ สูงสุดคนหนึ่งในการดำรงตำแหน่งสมาชิกขององค์กรสูงสุดของพรรคคอมมิวนิสต์จีน บนพื้นฐานของป๋อซีไห่ที่สนับสนุน ยกย่อง และบูชาเหมาเจ๋อตง เป็นพันเพื่อกันสำคัญที่แพร่ขยายลัทธิเหมา ร้องเพลงเหมา จากภาพลักษณ์ที่เป็นกลุ่มนิยมเหมาใหม่ (Neo-Maoist) เป็นนักการเมืองกลุ่มเจียงเจ๋อหมินที่มีอำนาจและอิทธิพลเบื้องหลัง และมีบทบาทปราบปรามเจ้าพ่อผู้มีอิทธิพลและอาชญากรท้องถิ่น แต่ถูกดำเนินคดีจากปัญหาการคอร์รัปชัน รวมถึงบุคคลที่ใกล้ชิด แตกต่างจากสีจิ้นผิงที่นิยมตั้งเสี่ยวผิง มุ่งเน้นแนวทางการปฏิรูป และการปราบปรามการคอร์รัปชันกลับกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการขจัดอำนาจและอิทธิพลของเครือข่ายของหูจิ้นเทาอย่างกว้างขวาง ทั้งหมดมีนัยถึงการละทิ้งหลักการที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ว่าผู้นำหรือแกนนำระดับสูงหรือสูงสุดจะได้รับการยกเว้นการถูกตรวจสอบวินัยลักษณะนี้หรือทำนองนี้ นำไปสู่การเพิ่มพูนอำนาจของสีจิ้นผิงเฉพาะบุคคล กลุ่มลูกท่านหลานเธอหรือกลุ่มลูกหลานผู้นำ (Princiling) ที่หลงเหลืออยู่ (อีวินทร์ สุทธิพิทุธิกุล, 2560 : 2-38 – 2-39)

เพื่อการผูกขาดและกระชับอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของสีจิ้นผิง นำมาสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญของ สาธารณรัฐประชาชนจีนจากเดิมที่กำหนดไว้ไม่เกินสองวาระหรือสองสมัย ให้สามารถดำรงตำแหน่งได้ตลอดชีวิต จากข้อเสนอของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนใน ค.ศ. 2018 เท่ากับเปิดทางให้สีจิ้นผิงดำรงตำแหน่ง ประธานาธิบดีเท่าใดก็ได้ได้ทราบเท่าที่สภาผู้แทนประชาชนหรือสมัชชาแห่งชาติให้ความไว้วางใจ ตำแหน่ง ประธานาธิบดีนับว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญภายหลังจากที่นับตั้งแต่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 เป็นตำแหน่งที่เป็นประมุขของรัฐ ที่ไม่มีอำนาจแต่ประการใด มีอำนาจจำกัดและเสมือนเป็นประธาน คณะกรรมการกลาง ถูกยกเลิกระหว่าง ค.ศ. 1975 ภายหลังจากการปฏิวัติวัฒนธรรม แต่มีการรื้อฟื้นตำแหน่ง ประธานาธิบดีใน ค.ศ. 1982 และตำแหน่งประธานาธิบดีเพิ่มตามลำดับนับตั้งแต่ ค.ศ. 1993 ทำให้ ตำแหน่งประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีนปัจจุบันมีอำนาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บัญชาการทหาร สูงสุด การประกาศภาวะฉุกเฉิน การประกาศกฎอัยการศึก แม้ความเห็นชอบทั้งหมดต้องผ่านสภาผู้แทนประชาชน หรือสมัชชาแห่งชาติ แต่อำนาจและอิทธิพลของสีจิ้นผิงที่มีอำนาจเหนือสภาผู้แทนประชาชนหรือสมัชชาแห่งชาติ ย่อมเป็นสิ่งยืนยันถึงบทบาทนำเหนือสภาผู้แทนประชาชนหรือสมัชชาแห่งชาติ

การกระชับอำนาจของสีจิ้นผิงยังรวมถึงการผลักดันการออกกฎหมายความมั่นคงของฮ่องกงใน ค.ศ. 2020 เพื่อจัดการกับบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างจากพรรคคอมมิวนิสต์จีนหรือตามแนวทางที่รัฐบาลจีน กำหนด นับเป็นการจำกัดเสรีภาพการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง มุ่งเน้นการคุ้มครองรัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐ เสมือนหนึ่งเท่ากับทำลายระบบตุลาการของฮ่องกง และส่งผลให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน มีบทบาทแทรกแซงกิจการภายในของฮ่องกงจากการจัดตั้งสำนักงานด้านความมั่นคงของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในฮ่องกง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติเพื่อบังคับใช้กฎหมายมีบุคคลที่รัฐบาลสาธารณรัฐ ประชาชนจีนแต่งตั้งขึ้น ผู้บริหารเขตพิเศษฮ่องกงมีอำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาคดีด้านความมั่นคง ก่อให้เกิดความวิตกกังวลด้านความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและระบบตุลาการ การกำหนดโทษจำคุกด้านความ มั่นคงระหว่าง 5 ถึง 10 ปี การเปิดโอกาสให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนจัดการกับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย การเก็บข้อมูลอาชญากรรม ที่สำคัญที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนมีอำนาจตีความตาม ตัวบทกฎหมาย นับเป็นการก้าวล่วงอำนาจตุลาการหรือด้านนโยบายของฮ่องกง และหากเกิดกฎหมายฉบับนี้ขัดกับ กฎหมายของฮ่องกง รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนย่อมมีสิทธิสำหรับการจัดการปัญหาในฮ่องกง ทั้งหมดล้วน แล้วแต่แสดงถึงการกระชับอำนาจจากการสั่งการ บงการ ควบคุม และครอบงำ ฮ่องกง ของสาธารณรัฐประชาชน จีนของสีจิ้นผิงอย่างเด่นชัด

ความสำเร็จจากการพัฒนาเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ต่อเนื่อง ที่สำคัญ เป็นผลจากการสมัคร เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกใน ค.ศ. 2001 นำไปสู่การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีทั่ว โลกอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตัวอย่างของประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีใน ค.ศ. 2022 ที่สำคัญ คือ กัมพูชา มอริเชียส มัลดีฟส์ จอร์เจีย ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ สวิตเซอร์แลนด์ ไชล์แลนด์ คอสตาริกา เปรู

สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ ชิลี ปากีสถาน และเขตการค้าเสรีระดับภูมิภาค ตัวอย่างที่สำคัญ คือ กลุ่มความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership : RCEP) อาเซียน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีที่อยู่ระหว่างการเจรจา ตัวอย่างที่สำคัญ คือ โคลอมเบีย ฟิจิ เนปาล ปาปัวนิวกินี บังกลาเทศ มองโกเลีย นับเป็นการแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีนัยของผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่เบื้องหลัง และส่งผลต่อภูมิรัฐศาสตร์ทางการเมืองและภูมิเศรษฐกิจศาสตร์ทางเศรษฐกิจของโลกอย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมาจากภาวะผู้นำและเงื่อนไขการจำกัดลำดับความสำคัญตามการจำกัดลำดับของสาธารณรัฐประชาชนจีน สอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า ประเด็นเรื่องสถานะของการยอมรับสาธารณรัฐประชาชนจีนมีผลต่อการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนจากการที่ผู้นำจีนเลือกที่จะกำหนดให้ประเด็นบางประเด็นหรือเรื่องบางเรื่องมีความสำคัญและประเด็นบางประเด็นหรือเรื่องบางเรื่องไม่มีความสำคัญ แม้มีการเรียกร้องจากนานาชาติก็ตาม ตัวอย่างที่สำคัญ คือ เรื่องสิทธิทางสังคมในการรวมกลุ่มการเคลื่อนไหวทั้งหลายไม่ได้รับการยอมรับ แม้จะมีการเรียกร้องจากในและต่างประเทศ หากแต่ในเรื่องบางเรื่องที่สัมพันธ์กับการเติบโตของประเทศ สีจิ้นผิงให้ความสำคัญอย่างมาก การคอร์รัปชัน ที่มีการจัดอันดับในระดับโลก นับเป็นตัวอย่างของเรื่องที่สีจิ้นผิงให้ความสำคัญ

ขั้นตอนของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมาจาก “ข้อบัญญัติของธรรมนูญของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและการกำหนดตำแหน่งประธานาธิบดีโดยไม่มีวาระสามารถเป็นได้ตลอดชีวิต” ตามแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “แต่ขั้นตอนการดำเนินการมาจากปัจจัยที่สำคัญหลายประการ” สอดคล้องตามแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) และมีสาระสำคัญสอดคล้องตามแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรวิชชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การสร้างเศรษฐกิจในประเทศให้แข็งแกร่งเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน ที่สำคัญคือ ปัญหาเศรษฐกิจ มาจาก ประการแรก การเพิ่มบทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนในเวทีโลก ที่สำคัญที่สุดคือ ขณะที่รัฐบาลของสหรัฐอเมริกาสมัยนายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดี กำหนดและดำเนินนโยบายสหรัฐอเมริกาต้องมาก่อน (American First) เพื่อขยายอิทธิพลเข้าไปแทนที่ในจุดสำคัญหรือพื้นที่ทางยุทธศาสตร์สำคัญทั้งหลายทั่วโลก ประการที่สอง การเพิ่มความแข็งแกร่งในการดำเนินนโยบายทางการเมืองภายในประเทศ ที่สำคัญคือ กับกลุ่มที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ จากการควบคุมความไม่สงบในฮ่องกง จีนเจียง หรือทิเบต นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ ประการที่สาม การขยายความร่วมมือกับแบบทวีภาคีกับประเทศทั้งหลาย และสร้างเขตอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีนแทน” และ “บทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เน้นการพัฒนาและการให้ความช่วยเหลือทำให้ประเทศที่สาธารณรัฐประชาชนจีนไปลงทุนเกิดความยอมรับ ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับประเทศคู่สัญญาบ่อย” ตามแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563)

ขณะเดียวกัน การเพิ่มความสำคัญของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ทำให้ขั้นตอนการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิงมุ่งเน้นการพัฒนาภายในประเทศเป็นอันดับแรก ตามแนวคิดของของจิ้งก่า ยรรยงเกษมสุข (สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “เทคโนโลยีนับเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญ เพราะนับเป็นสิ่งที่ผู้นำจีนเห็นว่าเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทุกด้าน การพัฒนาคนนับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ การลงทุนในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีนับเป็นสิ่งที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญ ดังที่สี่จิ้นผิงเองเคยกล่าวว่าเทคโนโลยีคือสิ่งที่สาธารณรัฐประชาชนจีนจะไม่สามารถได้มาด้านการร้องขอ แต่จำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้ได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านอวกาศโลมาจนกระทั่งอุตสาหกรรมการผลิตภายในประเทศ รากฐานสำคัญของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน นับเป็นขั้นตอนสำคัญเริ่มต้นจากการกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะของเติ้งเสี่ยวผิงที่สอดคล้องกับปัจจัยภายในของประเทศ” สอดคล้องกับแนวคิดของโชติสา ชาวสนธิ (สัมภาษณ์, วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนในสมัยเติ้งเสี่ยวผิงเน้นการยกระดับพลังการผลิต ด้วยการกำหนดนโยบายสี่ทันสมัย นับเป็นการปฏิรูปสี่ด้าน ประกอบด้วย เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ความมั่นคงของชาติ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นโยบายสี่ทันสมัยแสดงถึงจุดเปลี่ยนทางเศรษฐกิจของ สาธารณรัฐประชาชนจีนจากสมัยเหมาเจ๋อตงที่เน้นความมั่นคงแห่งชาติแต่ไม่สามารถกำหนดและดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจให้เข้มแข็งได้ นโยบายสี่ทันสมัยนับเป็นการเปิดสาธารณรัฐประชาชนจีนสู่เศรษฐกิจโลก เท่ากับนโยบายสี่ทันสมัยตอบรับกับสภาพเศรษฐกิจโลกขณะนั้นพอดี และจากวิกฤติการณ์น้ำมัน และปัญหาค่าครองชีพที่พุ่งสูงขึ้น ทำให้สินค้าของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ผลิตในราคาถูกเพราะค่าแรงต่ำนั้นเป็นที่ต้องการมาก ภายหลังเน้นการพัฒนาความเจริญเฉพาะพื้นที่บางพื้นที่ ที่สำคัญ คือ เมือง ชายฝั่งทะเล ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมสูง การเน้นความเจริญเติบโตทางวัตถุและเงินตราตามแนวคิดแบบวัตถุนิยม การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางทุนนิยม นับเป็นการวางรากฐานที่สำคัญต่อเนื่องถึงปัจจุบันที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิงในปัจจุบันมุ่งเน้นการลดขนาดภาครัฐลง และนำแนวคิดทุนนิยมและองค์ความรู้ของตะวันตกเข้ามาปรับปรุงประเทศ มีการเน้นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายฝั่งทะเลให้เจริญรุดหน้า เพื่อเปิดไปสู่เศรษฐกิจโลก”

ตัวอย่างของขั้นตอนสำคัญของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิง สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง ที่สำคัญ คือ ประเทศที่มีพรมแดนติดกัน ลาว กัมพูชา นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ ก่อให้เกิดการไหลบ่าของทุนเงินจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีน เข้าไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจซึ่งเน้นไปที่การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ที่สำคัญ คือ ถนน เขื่อน โครงการล่าสุดคือทางรถไฟ และทรัพยากร ที่สำคัญ คือ เหมืองแร่ และป่าไม้ ขณะที่ภาคเอกชนเน้นการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเกษตร ได้แก่ สวนกล้วยกับยางพารา และสร้างตลาดจีน ในที่สุดทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนกลายเป็นประเทศที่ผู้ให้ความช่วยเหลือและผู้ลงทุนรายใหญ่อันดับต้นของประเทศ

เหล่านั้น กล่าวโดยสรุป คือ สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้เหตุผลทางเศรษฐกิจ แต่เบื้องลึกเป็นไปเพื่อหวังผลทางการเมือง ซึ่งเป็นไปอย่างแยบยล”

4.3.7 ด้านยุทธศาสตร์

ด้านยุทธศาสตร์ เส้นทางสายไหมใหม่ หรือหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง หรือความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย นับเป็นยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญ (ศิริเพ็ชร ทฤษฎาวดี ,2562 : 8-52 – 8-53)

เส้นทางสายไหมใหม่ (New Silk Road) หรือหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) หรือความคิดริเริ่มแถบและเส้นทาง หรือความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative) ถือกำเนิดระหว่างการเดินทางของสีจิ้นผิง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างการเยือนประเทศในเอเชียกลางที่เสนอการจัดตั้งแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมใหม่ช่วงกันยายน ค.ศ. 2013 และตามมาด้วยการเดินทางเยือนประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เสนอเส้นทางสายไหมทางทะเลในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ช่วงตุลาคม ค.ศ. 2013 การนำเสนอแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมใหม่และเส้นทางสายไหมทางทะเลในคริสต์ศตวรรษที่ 21 การประชุมสมัชชาของพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 18 มีการตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาเชิงลึกอย่างรอบด้าน ระหว่างการประชุมมีการนำเสนอการผลักดันแนวคิดแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมใหม่และเส้นทางสายไหมทางทะเลในคริสต์ศตวรรษที่ 21 อย่างเด่นชัด ทำให้นายหลี่เค่อเฉียง นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีน รายงานความต้องการของการทำงานของรัฐบาลในการประชุมสภาประชาชนแห่งชาติ ชุดที่ 12 ครั้งที่ 2 ในช่วงเดือนมีนาคม ค.ศ. 2014 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การเร่งสร้างแผนแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมใหม่และเส้นทางสายไหมทางทะเลในคริสต์ศตวรรษที่ 21 จากความร่วมมือของคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงพาณิชย์ นำไปสู่การเปิดตัวการส่งเสริมวิสัยทัศน์และการดำเนินการของการสร้างแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมใหม่และเส้นทางสายไหมทางทะเลในคริสต์ศตวรรษที่ 21 อย่างเด่นชัด นับเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าจากการวางแผนและการปฏิบัติที่ต่อเนื่องอย่างเป็นพลวัต

จากแผนพัฒนาที่นำไปสู่แนวคิดการจัดตั้งแถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมใหม่และเส้นทางสายไหมทางทะเลในคริสต์ศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นความสำคัญของอาเซียนที่กลายเป็นศูนย์กลางและมีส่วนสำคัญต่อการสร้างและกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหมใหม่ เป็นการขับเคลื่อนเส้นทางจากสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ถึงมหาสมุทรอินเดีย และเส้นทางสายไหมทางทะเลในคริสต์ศตวรรษที่ 21 มีจุดเน้นสำคัญจากท่าเรือชายฝั่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านทะเลจีนใต้ไปจนถึงมหาสมุทรอินเดีย และจากท่าเรือชายฝั่งสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านทะเลจีนใต้สู่มหาสมุทรแปซิฟิกพื้นที่ตอนใต้ เท่ากับมีนัยที่ว่า การจัดตั้งหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง หากสามารถปฏิบัติได้จริง ย่อมส่งผลให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือประเทศสมาชิกอาเซียนหรืออาเซียนกลายเป็นคลื่นลูกใหม่ของการพัฒนา ก่อให้เกิดการทำหายจากความร่วมมือระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศสมาชิกอาเซียน

ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank : AIIB) ถือกำเนิดจากแนวคิดริเริ่มของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง ก่อกำเนิดเป็นความตกลงว่าด้วยธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย มีการลงนามจากประเทศทั้งหลายอย่างกว้างขวาง ประเทศไทยนับเป็นประเทศที่เป็นตัวอย่างสำคัญของการลงนามเมื่อวันที่ 29 กันยายน ค.ศ. 2015 ทำให้มีประเทศสมาชิกรวมลงนามและให้สัตยาบันมากกว่า 30 ประเทศใน ค.ศ. 2019 มีการกำหนดให้สำนักงานใหญ่มีที่ตั้งที่กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตามบทบัญญัติข้อที่ 32 และเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 16 มกราคม ค.ศ. 2016 นับเป็นยุทธศาสตร์ นโยบายสาธารณะ แผนงาน โครงการ ที่เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายต่างประเทศซึ่งประสบความสำเร็จสูงสุดของสาธารณรัฐประชาชนจีน แม้เผชิญการต่อต้านจากสหรัฐอเมริกา แคนาดา และญี่ปุ่น แต่ประเทศพันธมิตรของโลกเสรี ที่สำคัญ คือ อังกฤษ เยอรมนี อิตาลี ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ต่างประกาศเจตนารมณ์เข้าร่วมเป็นประเทศผู้ก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย จุดมุ่งหมายสำคัญของธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชียมุ่งเน้นที่กลยุทธ์ของธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย สอดคล้องกับความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง เพื่อผลักดันการปฏิรูปภายในประเทศ การลดการพึ่งพาระบบมาตรฐานเงินดอลลาร์สหรัฐที่เกินความเหมาะสม การจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชียก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับการรวมกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย การปรับสมดุลระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และการสร้างระเบียบเพื่อการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ

รากฐานความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนนำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์และความสัมพันธ์หลากหลายมิติ นับตั้งแต่การเปิดประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1978 มาจากแนวคิดของสุรสีทธิ อมรวณิชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “นับตั้งแต่การปฏิรูปและการเปิดประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1978 ประเทศประสบความสำเร็จจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การยกระดับชีวิตความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ จนถึงความสำเร็จด้านการต่างประเทศ ปัจจัยสำคัญหรือสิ่งสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จ คือ การวางยุทธศาสตร์ที่มั่นคงของประเทศที่เน้นวางกรอบการดำเนินการในแต่ละปี การพัฒนาสังคม ควบคู่ไปกับแทนที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว กรณียุทธศาสตร์การบริหารประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง สะท้อนให้เห็นถึงวิถีการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาวิถีทางสังคม กล่าวคือ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารพรรคคอมมิวนิสต์จีนอย่างเข้มงวด รอบด้าน การบูรณาการสร้างเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์การเมือง สร้างสรรค์วัฒนธรรม สร้างสรรค์สังคม และสร้างสรรค์อารยธรรมระบบนิเวศวิทยา ให้กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งหมดนับเป็นยุทธศาสตร์ที่ไม่ได้เจาะจงเพียงมิติเดียว แต่ยังเน้นถึงมิติทางความมั่นคงและสังคมในประเทศที่ต้องพัฒนาควบคู่กับการขยายอำนาจกับนานาชาติ ยุทธศาสตร์ในการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น คือ การเป็นมิตรกับทุกประเทศ เพื่อเปิดช่องทางการขยายการลงทุนและแสวงหาทรัพยากรในต่างประเทศ นับเป็นเวลาเดียวกับที่พยายามสร้าง

ภาพลักษณ์ที่ดีในเวทีนานาชาติจากการใช้ภาษาและวัฒนธรรมจีนและความช่วยเหลือระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือ แต่รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนจะแข่งแกร่งในกรณีที่กระทบกับความมั่นคงภายในประเทศของจีนเอง”

รากฐานความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ต่อเนื่อง ตามแนวคิดของ พิซญูอาภา พิสุทธิ์เศรณี (สัมภาษณ์, วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “นำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับ ประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 15 ประเทศ มีที่เป็นพันธมิตรที่มีความร่วมมือและที่เป็นปรปักษ์ที่มีความขัดแย้ง เอเชีย กลางนับเป็นพันธมิตรที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่มีพื้นที่อ่อนไหวที่ขึ้นเคียงจากการสร้างเส้นทางถนน และทางรถไฟไปที่ขึ้นเคียงก่อให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจจากการค้าที่เป็นส่งออกนำเข้าสินค้าไปประเทศใน เอเชียกลาง ทำให้ขึ้นเคียงจากการเป็นพื้นที่ที่ปิดกลายเป็นพื้นที่ที่เปิดและก่อให้เกิดผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ เท่ากับสะสมทุน ของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับตั้งแต่สมัยหูจิ่นเทา นับเป็นเพิ่มการค้า และการนำวัตถุดิบ ทรัพยากรที่สำคัญ คือ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน จำนวนมหาศาล จากเอเชียกลาง สู่สาธารณรัฐประชาชน จีน เพื่อป้องกันกับอุตสาหกรรมและเมืองทั้งหลายของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ทรัพยากรภายในประเทศไม่ เพียงพอ เท่ากับเพิ่มโอกาสสำหรับนำทรัพยากรในเอเชียกลางมาใช้เพื่อการพัฒนาประเทศของสาธารณรัฐ ประชาชนจีน ภายหลังจากการสถาปนาความร่วมมือทางการเมืองจากความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation) ระหว่างรัสเซียและกลุ่มประเทศเอเชียกลาง ที่นำมาสู่การปฏิบัติของหูจิ่นเทาที่ต่อเนื่องจากเจียง เจ๋อหมินที่มีข้อจำกัดด้านการปฏิบัติ”

ตามแนวคิดของพิซญูอาภา พิสุทธิ์เศรณี (สัมภาษณ์, วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “ความร่วมมือทาง การเมืองและเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศเอเชียกลางทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มพันธมิตรและมีอำนาจต่อรอง กับประเทศตะวันตก และสหรัฐอเมริกาที่ปรารถนาขยายอำนาจสู่เอเชียกลางเช่นกัน และจัดการกับปัญหาชนกลุ่ม น้อยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการก่อเหตุการณ์ในสาธารณรัฐประชาชนจีนและเคยหลบภัยไปในกลุ่ม ประเทศเอเชียกลาง สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยหูจิ่นเทอกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเชื่อมต่อด้านใต้ของประเทศ เชื่อมกับลาว พม่า และประเทศไทย ปฏิบัติอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับประเทศทั้งหลาย นับเป็นการวางรากฐานการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่กำลังทะยานขึ้น (Rising Power) มาสู่การ เป็นมหาอำนาจของโลกถือกำเนิดสมัยหูจิ่นเทา ทำให้สี่จีนผิงกลายเป็นบุคคลที่รับมรดกของหูจิ่นเทาเพื่อสานต่อ ขยายต่อภายหลัง”

ความเปลี่ยนแปลงด้านยุทธศาสตร์จากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จีนผิง สอดคล้อง กับแนวคิดของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “สี่จีนผิงก้าวสู่การดำรง ตำแหน่งประธานาธิบดีช่วงที่สาธารณรัฐประชาชนจีนกำลังทะยานขึ้น ฉะนั้น การวางหรือกำหนดยุทธศาสตร์และ แนวทางของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับเป็นสิ่งที่สำคัญ พิจารณาจากประเด็นสำคัญสามประเด็นหลัก ประกอบด้วย ประเด็นแรก คือ โลกโลกาภิวัตน์ที่ขับเคลื่อนด้วยทุนนิยมเสรีและเทคโนโลยี ทำให้สี่จีนผิงวาง แนวทางเพื่อขับเคลื่อนให้สาธารณรัฐประชาชนจีนให้ก้าวสู่ความเป็นหนึ่งด้วยทุนนิยมเสรีและเทคโนโลยี ประเด็นที่

สอง สถานะของสาธารณรัฐประชาชนจีนในสังคมโลก ที่แม้สาธารณรัฐประชาชนจีนจะเป็นประเทศที่มีพรรคคอมมิวนิสต์ แต่สาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ต้องการให้ประเทศใดมาประเมิน การพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็งเพื่อก้าวสู่การเป็นมหาอำนาจอย่างแท้จริง ที่สำคัญ คือ การเป็นผู้นำประเทศทั้งหลายในระดับภูมิภาคและระดับโลก จะทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถแสดงแสนยานุภาพทุกด้านอย่างเต็มที่”

ยุทธศาสตร์ของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง มีสาระสำคัญสอดคล้องตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “รูปแบบการทหารและการต่างประเทศของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง ที่สำคัญ มีจำนวนสองยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุก กับยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ ยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุกนับเป็นยุทธศาสตร์การขยายอำนาจทางการค้า ความมั่นคงและการทหารของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ครอบคลุมเส้นทางเดินเรือจากตะวันออกของจีนสู่ทะเลจีนใต้ มหาสมุทรอินเดีย และเอเชียตะวันตกเฉียงใต้หรือตะวันออกกลาง มีการสร้างท่าเรือไว้ตามจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่สาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดไว้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ด้านพลังงาน ความมั่นคงทางภูมิศาสตร์ของเส้นทางเดินเรือ และการรักษาความปลอดภัยของสาธารณรัฐประชาชนจีนในต่างประเทศ และยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ เป็นการใช้กลไกด้านเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก และใช้กลไกด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนสนับสนุน มีเป้าหมายแฝงที่สำคัญหรือนัยสำคัญคือ ด้านการเมืองและความมั่นคง”

ตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ระบุว่า “ยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุก กับยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ ทั้งสองยุทธศาสตร์ จะเป็นส่วนสนับสนุนระหว่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับความเป้าหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีนทุกมิติ การก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของเอเชีย กองทุนเส้นทางสายไหมใหม่หรือบริษัทกองทุนเส้นทางสายไหม และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า หรือเอ็กซิมแบงก์ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะที่สาธารณรัฐประชาชนจีนวางไว้หรือกำหนดไว้ สาธารณรัฐประชาชนจีนยังแสวงหาพันธมิตรกับประเทศทั้งหลายในภูมิภาคทุกภูมิภาคทั่วโลก ผ่านนโยบายสาธารณะและโครงการความร่วมมือและความช่วยเหลือหลากหลายรูปแบบ ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การก่อตั้งองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization : SCO) ซึ่งเป็นองค์การด้านการเมือง ความมั่นคง และการทหารระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีน รัสเซีย และประเทศในเอเชียกลาง และการก่อตั้งกลุ่มบริกส์ (Brazil Russia India China and South Africa : BRICS) ที่ประกอบด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน และแอฟริกาใต้ นับเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศของประเทศชั้นนำของทวีปแต่ละทวีป ที่มีความโดดเด่นทั้งจำนวนประชากร ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ขนาดพื้นที่ ศักยภาพทางการเมืองและการทหาร ที่สำคัญ คือ เป็นการรวมกลุ่มกันของกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการกำหนดและดำเนินนโยบายของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้านต่างประเทศ ความมั่นคงและการทหารนั้น จะปฏิบัติและดำเนินการควบคู่กัน ส่งผลต่อการขยายอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีนไปทั่วโลก”

ความสำคัญของยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางเป็นไปตามแนวคิดของดลยา เทียนทอง (สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่สรุปจาก Economic Intelligence Centre ของธนาคารไทยพาณิชย์ (ข้อมูลจาก SCB, Economic Intelligence Center) ที่ว่า “การใช้หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road : OBOR) หรือความริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road or Belt and Road Initiative : BRI) คือ โครงการเส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21 จัดเป็นยุทธศาสตร์หลักของสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อขยายอำนาจและอิทธิพลบนเวทีโลกผ่านการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งกับนานาประเทศ ยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางเริ่มต้นมานับตั้งแต่ ค.ศ. 2013 ภายใต้การนำของสีจิ้นผิง ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน ครอบคลุมกว่า 80 ประเทศทั่วโลก ทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ซึ่งการดำเนินโครงการผ่านการสนับสนุนเงินทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าไปลงทุนของบริษัทของสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งยังเป็นช่องทางช่วยลดอุปทานส่วนเกินในประเทศจากการนำวัสดุก่อสร้างที่ผลิตในสาธารณรัฐประชาชนจีนมาลงทุนในประเทศผู้ร่วมโครงการทั้งหลาย และในอีกทางหนึ่ง โครงการความริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางมีส่วนเพิ่มบทบาทของเงินหยวนในฐานะสกุลเงินหลักของโลก นับเป็นเวลาเดียวกันกับที่ประเทศทั้งหลายในโครงการความริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ได้ผลบวกจากทุนของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เข้ามาช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ที่สำคัญ คือ การคมนาคมขนส่ง จากข้อมูลของ Euler Hermes ประเมินว่ามูลค่าการลงทุนของสาธารณรัฐประชาชนจีนในประเทศโครงการความริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่อง จากที่ราว 2.6 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ระหว่าง ค.ศ. 2009 ถึง 2013 เป็นจำนวน 4.1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐในระหว่าง ค.ศ. 2014 ถึง 2018 หรือเพิ่มขึ้นราวร้อยละ 57 ภายในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปีซึ่งโครงการความริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางจะช่วยขยายเส้นทางการค้าเชื่อมโยงไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีตลาดขนาดใหญ่ พร้อมทั้งช่วยกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจและเพิ่มศักยภาพในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศของประเทศที่เงินเข้าไปลงทุนในอนาคต”

ความเปลี่ยนแปลงด้านยุทธศาสตร์ของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมีสาระสำคัญสอดคล้องตามแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนแต่เดิมพยายามปรับตัวเข้ากับระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (international economic order) ของตะวันตก องค์กรการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ธนาคารโลก (World Bank) แต่เมื่อเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มความเข้มแข็ง สาธารณรัฐประชาชนจีนมองว่าควรสร้างระเบียบทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ตนเองมีสิทธิ์กำหนดกติกา ไม่ต้องอยู่ใต้การครอบงำของโลกหรือมหาอำนาจตะวันตก นำไปสู่การมีนโยบายสาธารณะและโครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiatives : BRI) และธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของเอเชียสมัยสีจิ้นผิง” เพื่อบรรลุเป้าหมายการเป็นมหาอำนาจตามแนวคิดของประพิร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) เสนอมุมมองว่า “การสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มุ่งไปสู่การเป็นมหาอำนาจใหม่ของโลก มาจากแนวคิดริเริ่มนโยบายสาธารณะและโครงการทั้งหลายของสีจิ้นผิง นำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์จากตัวอย่างที่สำคัญ คือ

เส้นทางสายไหมใหม่ที่มาจากหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt, One Road) ซึ่งมุ่งขยายอำนาจและอิทธิพลด้านเศรษฐกิจการค้าของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านโครงการก่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งถนน รถไฟ ท่าเรือ หรืออื่นใด ไปทั่วเอเชีย แอฟริกา และยุโรป”

ตัวอย่างที่สำคัญ คือ การขยายอำนาจของจีนแผ่ขยายถึงฮ่องกง จากความตั้งใจของคณะรัฐมนตรีสมัยนายสีจิ้นผิง ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีนที่กำหนดการพัฒนาเซินเจิ้น กว่างโจว ตงก่วน และมาเก๊า เพื่อเตรียมรองรับการเชื่อมต่อประสานกับฮ่องกง และนายสีจิ้นผิง ประธานาธิบดีจีน กำหนดนโยบายขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์พื้นที่อ่าวขนาดใหญ่ (Greater Bay Area) ด้วยการรวมฮ่องกงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเขตเศรษฐกิจขนาดใหญ่แห่งใหม่ทางตอนใต้ของจีน ประกอบด้วย เซินเจิ้น มาเก๊า และฮ่องกง ทำนองเดียวกับสามเหลี่ยมเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ที่ประกอบด้วย เชียงไฮ้ ชูโจว หางโจว ที่มีความพร้อมสำหรับการเตรียมการโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมด กำหนดให้แผนยุทธศาสตร์พื้นที่อ่าวขนาดใหญ่สำเร็จลุล่วงใน ค.ศ. 2025 เพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันทางเศรษฐกิจโดยรวม ทำให้ฮ่องกงเป็นเมืองท่าที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก การผงาดขึ้นเป็นสัญลักษณ์ของการปฏิรูปและเปลี่ยนโฉมหน้าจีนตามที่ประกาศเมื่อ 40 ปีก่อน ประชาชนชาวฮ่องกงและมาเก๊าที่พำนักอาศัยและทำงานที่เซินเจิ้นได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Citizen Treatment) เป็นผู้มีถิ่นฐานในเซินเจิ้น นับเป็นการเสริมสร้างการเข้าออกที่เปิดกว้าง เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิภาพระหว่างพรมแดน ทำให้เซินเจิ้นในอนาคตล้ำหน้ากว่าฮ่องกงจากการบริหาร กฎหมาย และการปฏิบัติทางธุรกิจ เพื่อดึงดูดมืออาชีพจากเมืองใกล้เคียง และจากทั่วโลกเพื่อสร้างศูนย์กลางนวัตกรรมและเทคโนโลยีระดับโลก ความมุ่งมั่นของจีนที่ปรารถนา รวมเมืองสามเมืองเข้าด้วยกันเข้ามา เพื่อส่งเสริมแนวทางปฏิบัติของนโยบายหนึ่งประเทศสองระบบ และการสถาปนาอัตลักษณ์กับการทำงานแบบฮ่องกงและความเป็นเพื่อร่วมชาติของมาเก๊า ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมข้ามแดน (ประโคนชัย, 2562 น. 16)

มติคณะรัฐมนตรีแสดงถึงการทำให้เซินเจิ้นมีบทบาทแทนฮ่องกงบางด้าน แม้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงความสำคัญของเซินเจิ้นแทนที่ฮ่องกงก็ตาม ในทางกลับกัน ฮ่องกงมีความเสี่ยงสำหรับการตามเสินเจิ้นไม่ทัน หากฮ่องกงปฏิเสธแผนเข้าร่วมแผนพัฒนาประเทศ ทำให้จำกัดการพัฒนาฮ่องกงในอนาคต หากรัฐบาลจีนปรารถนาให้เซินเจิ้นเป็นตัวอย่างของการพัฒนาให้กับฮ่องกงและเมืองอื่นในภูมิภาค เพื่อการประสานนโยบายท้องถิ่นกับการสนับสนุนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของประเทศ การอำนวยความสะดวกให้ชาวต่างประเทศตั้งถิ่นฐานที่เซินเจิ้นที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งกิจการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ย่อมทำให้ฮ่องกงได้รับผลกระทบจากการเป็นพื้นที่ที่ธุรกิจจากต่างประเทศใช้เป็นฐานเพื่อตั้งกิจการได้สะดวก และฮ่องกงได้รับประโยชน์จากการผงาดของเซินเจิ้นที่เป็นเมืองชั้นนำระดับโลก เพราะทำให้คนทำงานมีอาชีพที่เข้ามาทำงานที่เซินเจิ้นสามารถติดต่อทางธุรกิจกับฮ่องกง (ประโคนชัย, 2562 น. 16)

ตัวอย่างที่สำคัญประการหนึ่งจากการกำหนดยุทธศาสตร์การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงเป็นไปตามแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนดำเนินการด้านการเมืองและเศรษฐกิจหรือทุกด้านไปพร้อมกัน สำหรับด้านสังคมนั้น อำนาจละมุน

(Soft Power) นับเป็นอำนาจที่ชัดเจนที่สุดของสาธารณรัฐประชาชนจีนถูกใช้ผ่านสถาบันขงจื้อที่ตั้งขึ้นทั่วโลก เฉพาะในประเทศไทยมีมากกว่า 13 แห่ง เพื่อส่งเสริมการเรียนภาษาจีนและวัฒนธรรมจีน ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน ดูได้จากจำนวนนักศึกษาสาขาภาษาจีนในระดับอุดมศึกษา และการเปิดวิชาภาษาจีนตั้งแต่ในชั้นประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษา เนื่องจากตลาดการค้าบริการในประเทศไทยสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากการที่มีนักท่องเที่ยวจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมาเยือนประเทศไทยเพิ่มขึ้น หลายล้านคนในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนยังให้ความช่วยเหลือด้านการกีฬาแก่ประเทศทั้งหลาย เช่น การสนับสนุนผู้ฝึกสอนชาวจีน สนามกีฬาที่ใช้แข่งขันกีฬาซีเกมส์ที่เวียงจันทน์ของลาว และพณมเปญของกัมพูชา ที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนก็มีส่วนสร้างให้ทั้งสิ้น”

4.3.8 ด้านกลยุทธ์

ด้านกลยุทธ์ จากความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย นับเป็นยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนแห่งศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ของประเทศเพื่อนบ้านและประเทศข้างเคียงเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน ตัวอย่างของกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การกำหนดโครงการรถไฟความเร็วสูงระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือรถไฟไทย-จีน (ศิริเพ็ชร ทฤษณาวดี ,2562 : 8-54 – 8-55)

โครงการรถไฟความเร็วสูงระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือรถไฟไทย-จีน นับเป็นส่วนหนึ่งของความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ถือกำเนิดมานับตั้งแต่สมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ต่อเนื่องมาถึงสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หรือรัฐบาลคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) เพื่อนำไปสู่การก่อสร้างก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศทั้งสองประเทศ คือ ประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน กำหนดความร่วมมือเป็นแบบรัฐต่อรัฐ (Government to Governments : G2G) เป้าหมายหลักของโครงการรถไฟความเร็วสูงระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ ความเชื่อมโยงระหว่างทางท่องเที่ยวกับการขนส่งสินค้าครอบคลุมทั้งจำนวน 3 ประเทศ คือ ประเทศไทย สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รถไฟขนาดมาตรฐานสายแรกของประเทศไทยประกอบด้วยจำนวน 2 เส้นทาง คือ เส้นทางสายหนองคาย-นครราชสีมา-แก่งค้อย-ท่าเรือมาบตาพุด และกรุงเทพฯ-แก่งค้อย จากการผ่านความเห็นชอบที่มุ่งเน้นหรือให้ความสำคัญกับช่วงกรุงเทพฯ-นครราชสีมา และเริ่มสร้างทางรถไฟเส้นทางนี้เป็นอันดับแรก

ความร่วมมือแบบรัฐต่อรัฐที่ประเทศไทยตกลงกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เอื้ออำนวยประโยชน์ด้านการส่งออกสินค้าต่างประเทศและด้านทรัพยากรระหว่างการสร้างทางรถไฟ เพื่อเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจด้านการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนระหว่างประเทศ ครอบคลุมประเทศไทย สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศอื่น หรือประเทศสมาชิกอาเซียนประเทศอื่น และนำไปสู่ความร่วมมือที่สาธารณรัฐ

ประชาชนจีนมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือด้านสินค้าเกษตรจากการรับซื้อข้าวจากประเทศไทย และมีข้อกำหนดจากรัฐบาลไทยที่ไม่ใช้ทรัพยากรทั้งหมดจากสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ใช้วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างจากประเทศไทยหรือในประเทศไทยทั้งหมด และมีการนำเข้าเทคโนโลยี ที่สำคัญ คือ โครงสร้างระบบราง ระบบสัญญาณและขบวนรถ จากสาธารณรัฐประชาชนจีน มีเจ้าหน้าที่จากประเทศไทยเข้าร่วมสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับเหมาหรือเจ้าหน้าที่จากสาธารณรัฐประชาชนจีน

การใช้เวลาที่ยาวนานเพื่อเจรจาตกลงด้านรายละเอียดทำให้การก่อสร้างมีความล่าช้า แตกต่างจากการสร้างรถไฟความเร็วสูงสายสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวถึงสาธารณรัฐประชาชนจีน จากกรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ถึงคูนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีน หรือรถไฟลาวจีน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และมีมูลค่าการลงทุนของโครงการเกือบ 200,000 ล้านบาท ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีส่วนอย่างมาก ทั้งด้านเงินทุน เทคโนโลยี เจ้าหน้าที่ วิศวกร กรรมกร หรืออื่นใด ทำให้มีการก่อสร้างอย่างรวดเร็วเป็นระยะเวลา 5 ปี ระหว่าง ค.ศ. 2016 ถึง 2021 และเปิดทำการเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 2021 ภายหลังจากวันชาติหรือวันสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 2021 เพียง 1 วัน ก่อให้เกิดคำถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็น ถึงความรับผิดชอบและภาระ ที่สำคัญ ภาระนี้ และปัญหา ที่สำคัญ คือ การหลั่งไหลของชาวจีนไปที่ลาว การเคลื่อนย้ายสินค้าการเกษตรจากจีนสู่ลาว ที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต้องรับผิดชอบทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กลยุทธ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อยุทธศาสตร์หรือนโยบายของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางนับเป็นส่วนสำคัญของการสถาปนาเครือข่ายจากเส้นทางสายไหมยุคใหม่ เสมือนเป็นแผนการวงไพบูลย์แห่งมหาเอเชียสมัยใหม่ (Greater Modern Asia Co-Prosperty Sphere) ช่วงหลังสงครามเย็น มีสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นแกนหลัก ต่อเนื่องจากแผนการสถาปนาวงศ์ไพบูลย์แห่งมหาเอเชียบูรพา (Greater East Asia Co-Prosperty Sphere) ช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 มีญี่ปุ่นเป็นแกนหลัก และการปิดล้อมคอมมิวนิสต์ (Containment Policy) ช่วงสงครามเย็น มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนหลัก ที่เชื่อมโยงกับนานาประเทศผ่านระบบรางและท่าเรือจำนวนกว่า 70 ประเทศ มีประชากรรวมกันมากกว่า 4,400 ล้านคน เป็นจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรของโลก มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) มากกว่าร้อยละ 40 ของโลก ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับมหภาค ที่สำคัญ คือ การจ้างงาน การลงทุน การสร้างรายได้ เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน กับประเทศที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน ตามแนวคิดของอัญชลี เอกภักดีวัฒนกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2564) “จากการรับการลงทุนจากต่างประเทศทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีเงินทุนจำนวนมาก สีจิ้นผิงกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศจากการแสวงหาพันธมิตร จากด้านเศรษฐกิจที่มีการลอกเลียนแบบช่วงทศวรรษก่อน แต่เบื้องหลังกลับนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของประเทศอย่างต่อเนื่อง มีการบังคับให้บริษัทข้ามชาติที่มาลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีนสอนเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับคนจีน ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีน

ก้าวกระโดดนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 นับเป็นส่วนสำคัญที่มากกว่าการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของ สาธารณรัฐประชาชนจีนนับตั้งแต่ ค.ศ. 2001 ที่การพบปะพูดคุยทางเศรษฐกิจระดับทวิภาคีมีความสำคัญและเพิ่มความสำคัญมากกว่าการประชุมพหุภาคี และสาธารณรัฐประชาชนจีนรับรู้ถึงการที่นานาอารยประเทศต่างปฏิเสธ วิชาการวิจารณ์ สาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างกว้างขวาง”

ตามแนวคิดของอัญชลี เอกภักดีวัฒน์กุล (สัมภาษณ์, วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2564) “การพัฒนาที่ ต่อเนื่องทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีกองทัพที่ทันสมัย แข็งแกร่ง ที่ประกอบด้วย เรือรบและเรือบรรทุก เครื่องบิน มีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย การประกาศการเป็นมหาอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ไม่ ประกาศการเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เพราะก่อให้เกิดแรงต้านจากนานาอารยประเทศ จากการเอาเปรียบของ สาธารณรัฐประชาชนจีน และพร้อมแข่งขันกับสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2010 แต่ประกาศการเป็น มหาอำนาจด้านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) นับเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ ควบคู่ไปกับเครื่องมือที่ สำคัญทางเศรษฐกิจ คือ ความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง แต่เกิดการต่อต้านจากประเทศหลายประเทศอย่าง กว้างขวาง จากกรณีที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเอาเปรียบกับปากีสถานอย่างมาก ทำให้สหรัฐอเมริกาสมัยนายโจ ไบเดน ประธานาธิบดี อาจมีการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างใดอย่างหนึ่ง การจัดตั้งธนาคารเพื่อ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของเอเชีย เพื่อสนับสนุนความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง เปรียบเสมือนเป็น ธนาคารโลกของสหรัฐอเมริกาและมหาอำนาจตะวันตก เพราะสาธารณรัฐประชาชนจีนกุมอำนาจของธนาคารทุก ประการจากสาเหตุที่ลงทุนมากที่สุด แตกต่างจากธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่สาธารณรัฐ ประชาชนจีนมีเงินทุนจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับมหาอำนาจตะวันตกอื่น และการส่งดาวเทียมไปลงที่ดาวอังคาร นับเป็นการก้าวสู่การเป็นมหาอำนาจอย่างเจียบแต่มั่นคง”

ด้านกลยุทธ์ กลยุทธ์สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีนตามแนวคิดของดลยา เทียนทอง (สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “วางหลักการสำคัญบนพื้นฐานการแสวงหาและเสริมสร้างพันธมิตรกับประเทศทั่วทุก ภูมิภาคของโลกผ่านความร่วมมือและความช่วยเหลือทุกด้านทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ ควบคู่ไปกับการหลีกเลี่ยงที่จะ ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ กลยุทธ์ของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐ ประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมาจากมีสาระสำคัญ” ตัวอย่างที่สำคัญมาจากแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “กรณีการกลยุทธ์โครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ถือเป็นนโยบายสาธารณะที่สำคัญที่ปรารถนาขีดชูและผลักดันการขยายอำนาจและสถานะของสาธารณรัฐประชาชน จีนในเวทีโลก จากการสร้างเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางทะเล และทางน้ำแข็งเพื่อเชื่อมต่อการค้า การ ขนส่งระหว่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนกับภายนอกหรือต่างประเทศ การสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษใน แต่ละพื้นที่ นับเป็นเวลาเดียวกับที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเตรียมการเพื่อปรับแก้กฎหมายส่งเสริมการแข่งขันอย่าง เสรีระหว่างนักลงทุนชาวต่างประเทศและนักลงทุนชาวจีน เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้นโยบายสาธารณะของประเทศ เอง จากกลยุทธ์ของโครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง นับเป็นผลงานที่สำคัญของรัฐของสาธารณรัฐ

ประชาชนจีนสมัยสี่พันปีซึ่งเป็นตัวแบบ (Model) ทางเศรษฐกิจที่จะต่อสู้กับความเปราะบางอำนาจของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันและอนาคต เพราะการดำเนินกลยุทธ์ตามโครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง นับเป็นการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจ และการขยายฐานทางอำนาจทุกมิติของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย”

การกำหนดกลยุทธ์ตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “มาจากยุทธศาสตร์ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดและปฏิบัติ แสดงว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้มิติด้านเศรษฐกิจเป็นยุทธศาสตร์หลักในการขับเคลื่อนความสัมพันธ์กับประเทศทั้งหลาย ตัวอย่างที่สำคัญ คือ โครงการทั้งหลายของโครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง โครงการการให้ความช่วยเหลือทางการเงินในรูปแบบเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า หลายครั้งที่การช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการเงินกลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าไปมีอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองในประเทศทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญ คือ การเข้าไปมีอำนาจและอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของประเทศทั้งหลายด้วย ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ศรีลังกา ปากีสถาน จีบูตี ลาว และกัมพูชา ที่สำคัญ การใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือส่งผลไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศหลายประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ปัญหาทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม นับเป็นตัวอย่างสำคัญ แต่รัฐบาลประเทศทั้งหลายกลับให้ความสำคัญต่อปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นน้อยกว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมอบให้”

ตัวอย่างที่สำคัญ เป็นกรณีศึกษาตามแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรวิชชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) คือ “บทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคอาร์กติก เมื่อสาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับสถานะผู้สังเกตการณ์ในสภาอาร์กติก (Arctic Council) พร้อมกับ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย และสิงคโปร์ (Arctic Council 2019) และในเดือนมกราคม 2018 สาธารณรัฐประชาชนจีน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นประเทศแรกในเอเชีย ประกาศนโยบายอาร์กติกเป็นครั้งแรก แต่การเคลื่อนไหวของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับความสนใจอย่างมากจากประเทศในภูมิภาคอาร์กติก สหภาพยุโรป นำมาซึ่งการคาดการณ์ถึงแรงจูงใจและเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนบทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีนในภูมิภาคอาร์กติก นับเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับเมื่อวันที่ 26 มกราคม ค.ศ. 2018 สำนักงานสารนิเทศคณะรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีน (The State Council Information Office of the People’s Republic of China) ออกแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชนเกี่ยวกับสมุดปกขาวที่เป็นนโยบายภูมิภาคอาร์กติกของสาธารณรัฐประชาชนจีน แม้ดูเหมือนหนึ่งเป็นการแสดงบทบาทของประเทศมหาอำนาจอย่างสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ไม่คุกคาม แต่สะท้อนถึงความพยายามในการใช้อำนาจอ่อนผ่านการสร้างนโยบายอย่างสันติ เพื่อร่วมบริหารจัดการกับพื้นที่อาร์กติกสนองต่อผลประโยชน์บางประการของสาธารณรัฐประชาชนจีน เท่ากับว่า การใช้พื้นที่ของอาร์กติกเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สนับสนุนการขยายฐานทางอำนาจทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่พันปี ดังนั้น การสร้างความร่วมมือกับประเทศอื่นที่หลากหลายนับเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่สนับสนุนการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้”

ความขัดแย้งจากเหตุการณ์การสังหารและปล้นเรือกลางลุ่มน้ำโขง นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญประการหนึ่ง ตามแนวคิดของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ยกตัวอย่างรูปธรรมหนึ่ง “ช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 เกิดเหตุการณ์ปล้นและสังหารลูกเรือชาวจีน 13 คน บนเรือสินค้ากลางลุ่มน้ำโขง ทำให้ทางการของสาธารณรัฐประชาชนจีนสั่งห้ามเดินเรือทุกชนิดในแม่น้ำโขงชั่วคราว และงดเดินเรือท่องเที่ยวอีกร่วมหนึ่งปีเต็ม จนถึงต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2555 ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสนแห่งใหม่เริ่มใช้งาน ก่อนที่ช่วงปลายเดือนทางการลาวจะจับกุมหน่อคำ ผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการสังหารลูกเรือจีนได้ รัฐบาลไทยพยายามประสานขอตัวมาดำเนินคดียังไทย แต่ลาวส่งให้กับทางการจีน ซึ่งในที่สุดก็ถูกตัดสินให้ประหารชีวิต ภายหลังเหตุการณ์ครั้งนี้ นำไปสู่การขยายอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้านความมั่นคงอย่างชัดเจนอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ทั้งการตั้งศูนย์ประสานงานแม่น้ำโขงปลอดภัย (Safe Mekong Coordination Center : SMCC) ขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดในแม่น้ำโขง (ศปพข.) ที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีทางการเงินของสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่เบื้องหลัง”

4.4 ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง แบ่งเป็นสามด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

4.4.1 ด้านการเมือง

รากฐานความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนนับตั้งแต่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 มาจากแนวคิดของภิญญัพันธ์ พงนะลาวัดน์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “หากย้อนกลับไปนับตั้งแต่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 1949 พรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถปกครองประเทศในนามพรรคเดียวด้วยปฏิบัติการชนบทล้อมเมือง และขับไล่กองทัพและรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็คออกนอกแผ่นดินใหญ่ ความตึงเครียดทางการเมืองถือกำเนิดพร้อมกับการก่อตัวของสงครามเย็น จากความขัดแย้งในคาบสมุทรเกาหลีที่กลายเป็นสงครามเกาหลีระหว่าง ค.ศ. 1950 ถึง 1953 นับเป็นสงครามตัวแทนระหว่างโลกเสรีหรือค่ายเสรีประชาธิปไตยที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำกับโลกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตเป็นแกนนำ ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนร่วมมือกับสหภาพโซเวียตสนับสนุนการรบของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเกาหลีหรือเกาหลีเหนือ และสงครามเวียดนามนับเป็นสงครามตัวแทนที่เป็นการต่อสู้ที่มาจากความขัดแย้งและกลายเป็นสงครามที่ยาวนานกว่า 2 ทศวรรษ ยาวนานเมื่อเทียบกับสงครามเกาหลี”

ภิญญัพันธ์ พงนะลาวัดน์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) เสนอแนวคิดว่า “การเมืองภายในของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความเปลี่ยนแปลงเพราะพบว่ากลุ่มการเมืองทั้งหลายช่วงชิงอำนาจภายใต้เหมาเจ๋อตง ประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีน นับตั้งแต่ช่วงที่เหมาเจ๋อตงเริ่มมีปัญหาสุขภาพ แก๊งสี่สหาย (Gang of Four) ที่นำโดยเจียงชิง ภรรยาของเหมาเจ๋อตง มีอำนาจในพรรคคอมมิวนิสต์จีนช่วงจำนวน 10 ปี สุดท้ายของเหมาเจ๋อตง และมีกลุ่มยุวชนแดง (Red Guard) เป็นมวลชนสำคัญที่ถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่ช่วงที่เหมาเจ๋อตงแข็งแรง ภายหลังเหมาเจ๋อตงถึงแก่อสัญกรรม มีการกำจัดแก๊งสี่สหาย นับเป็นช่วงเวลาถือถือว่าเป็นประวัติศาสตร์บาดแผลของสังคมจีนสมัยใหม่ที่สำคัญเหตุการณ์หนึ่ง ภายหลังช่วงเวลาที่มีความหมายและความสำคัญเพราะนับเป็นเวลาการขึ้นสู่อำนาจของเติ้งเสี่ยวผิงที่พยายามลดทอนความเป็นฝ่ายซ้ายทางเศรษฐกิจลง แต่ยังมีนัยคงที่จะคงระบบการเมืองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ต่อไป เมื่อระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตไปทางทุนนิยมเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดกลุ่มชนชั้นกลางที่ตั้งคำถามและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเพิ่มมากขึ้น จากปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาภาวะเงินเฟ้อ หรืออื่นใด นำไปสู่การชุมนุมของประชาชน และการปราบปรามที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเมื่อ ค.ศ. 1989 นับเป็นรอยต่างพร้อยที่เติ้งเสี่ยวผิงและพรรคคอมมิวนิสต์จีนอยากลืมอีกเหตุการณ์หนึ่ง ภายหลังเหตุการณ์การปราบปรามที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน เติ้งเสี่ยวผิงเกษียณตัวเองออกจากตำแหน่งผู้นำ แต่เป็นที่เชื่อกันว่ายังคงมีบทบาทสำคัญอยู่เบื้องหลัง”

ภิญญพันธ์ พจนะลาวัฒน์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) เสนอแนวคิดที่ว่า “ภายหลังจากยุค เต็งเสี่ยวผิงนำไปสู่ผู้นำเจเนอเรชันที่สาม หรือผู้นำรุ่นที่ 3 ที่มีเจียงเจ๋อหมิน อดีตนายกรัฐมนตรีเมืองเซี่ยงไฮ้ เป็นผู้นำ เจเนอเรชันที่สี่ หรือผู้นำรุ่นที่ 4 ที่มีหูจิ่นเทา เป็นผู้นำ และเจเนอเรชันที่ห้า หรือผู้นำรุ่นที่ห้าในปัจจุบัน มีสีจิ้นผิงเป็นผู้นำที่ขึ้นครองอำนาจในนามเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนใน ค.ศ. 2012 จุดเปลี่ยนที่สำคัญมาจากผู้นำรุ่นที่ 3 จากการรับฮองกงจากอังกฤษใน ค.ศ. 1997 นับเป็นการปรับทฤษฎีหนึ่งประเทศสองระบบของเต็งเสี่ยวผิงมาใช้ คือ การที่ยังคงให้ฮองกงรักษาความเป็นอิสระเช่นเดิม ยกเว้นนโยบายต่างประเทศและการทหาร ส่วนมาก้า ตกลงลักษณะเดียวกันกับโปรตุเกสใน ค.ศ. 1999 ขณะที่ผู้นำรุ่นที่ 4 มีหูจิ่นเทา เป็นผู้นำ สำเร็จการศึกษาด้าน วิศวกรรมศาสตร์ นำสาธารณรัฐประชาชนจีนสู่สายตาชาวโลกที่สุดมาจากความพร้อมของประเทศสำหรับการจัด กีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนใน ค.ศ. 2008 อย่างยิ่งใหญ่ เปิดประเทศให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวโลกด้วยความเป็นเมืองทันสมัย และสถาปัตยกรรมที่ออกแบบโดยสถาปนิกที่มีชื่อเสียงในโลกละตะวันตก ส่วนปัจจุบันเป็นผู้นำรุ่นที่ 5 มีสีจิ้นผิงเป็นผู้นำ เมื่อ ค.ศ. 2012 นับเป็นผู้นำสูงสุดคนแรกที่เกิดหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน การวางตัวเข้าหา ประชาชนของสีจิ้นผิงช่วงสองปีแรก” แนวคิดของอัญชลี เอกภักดีวัฒนกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2564) “นับเป็นการวางแผนที่แยบยลสำหรับการสนับสนุนสีจิ้นผิง นำมาสู่การปูทางที่ทำให้สร้างกฎกติกาการทำให้ ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแบบไม่มีวาระ แก้กฏกติกา เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจากการสานผลประโยชน์ของ กลุ่มการเมือง กลุ่มอำนาจ และกลุ่มอิทธิพล นำมาสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะที่มีพลัง เมื่อภารกิจ ภายในประเทศลุล่วง แนบแน่น นำมาสู่จุดยืนภายนอกภายหลัง”

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการเมือง “มาจากการกำหนด เป้าหมายการพัฒนาด้านการเมืองและเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง” ตามแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ทำให้ผลกระทบด้านการเมืองสัมพันธ์กับการเมืองในประเทศจากการสร้างฐานอำนาจที่ เข้มแข็งของสีจิ้นผิง สอดคล้องกับแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ทีม ผู้นำยังสามารถบริหารประเทศอย่างมีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จและเด็ดขาด” สอดคล้องกับแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ความสำเร็จที่เด่นชัดที่สุดของสีจิ้นผิง ประธานาธิบดี ของสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน และการปรับโครงสร้างการบริหารพรรค คอมมิวนิสต์เพื่อเพิ่มที่นั่งให้แก่พันธมิตร ส่งผลให้อำนาจของนายสีจิ้นผิงมั่นคง แข็งแรง เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ” และสอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ถ้านโยบาย สาธารณะทั้งหลายสำเร็จลุล่วง สถานะทางการเมืองของสีจิ้นผิงจะมั่นคงอย่างต่อเนื่อง แต่หากล้มเหลวก็อาจเป็น ช่องที่ก่อให้เกิดการทำทลายภายในพรรคคอมมิวนิสต์จีน” สอดคล้องกับวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การขาดความสมดุลและการถ่วงดุลอำนาจของการเมืองภายในประเทศของ สาธารณรัฐประชาชนจีนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันและการแสวงหาอำนาจระหว่างกัน” การกระชับอำนาจของสีจิ้น ผิงก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ตามแนวคิดของสุรียา คำหว่าน (สัมภาษณ์, วันที่ 23 กุมภาพันธ์

พ.ศ. 2564) ที่ว่า “การที่สี่จิ้นผิงสามารถกระชับอำนาจภายในพรรคคอมมิวนิสต์จีน และรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนไว้ได้นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อนโยบายการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ค่อนข้างมีเอกภาพ ทั้งนี้ การแก้ปัญหาคอร์ปชั่นที่ดำเนินควบคู่ไปกับการกำจัดคู่แข่งทางการเมืองคนสำคัญภายใต้แนวทางการเชือดไก่ให้ลิงดู ป๋อสีไหหล นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ การปลดผู้นำระดับสูงในกองทัพเป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของการดำเนินการภายใต้ว่าทกรรมกรปฏิรูปทางด้านเศรษฐกิจการเมืองของจีนภายใต้การนำของผู้นำรุ่นที่ 5 อีกด้วย”

ผลกระทบด้านการเมืองจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิง สัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงภายในประเทศและภายนอกประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนบริบททางการเมืองภายในประเทศ จากการที่สี่จิ้นผิง ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน กุมอำนาจนำสูงสุดต่อไปเหนือพรรคคอมมิวนิสต์จีน กองทัพปลดแอกประชาชน และรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน แต่การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้สี่จิ้นผิงครองอำนาจได้โดยไม่กำหนดวาระ อาจนำไปสู่การแย่งชิงอำนาจกันภายในพรรคคอมมิวนิสต์จีนระยะยาว นับเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่มีคะแนนเสียงแตกเสียงเป็นสองฝ่ายต่อการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของภายในประเทศ และความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนบริบททางการเมืองภายนอกประเทศ หรือความมั่นคงทางการเมืองระหว่างประเทศของภายนอกประเทศ จากการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้อำนาจของประเทศเพื่อควบคุมประเทศทั้งหลายหรือประเทศอื่นอย่างมาก เสมือนหนึ่งเป็นการคุกคามหรือภัยคุกคามทำให้ส่งผลโดยตรง ทำให้นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มความแข็งกร้าวมากขึ้น ที่สำคัญ คือ เพื่อตอบโต้กับนโยบายสาธารณะของสหรัฐอเมริกา ส่วนระดับภูมิภาค สาธารณรัฐประชาชนจีนขับเคลื่อนการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือทะเลจีนใต้อย่างต่อเนื่อง”

ผลกระทบด้านการเมืองจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิงด้านการเมืองที่เป็น การต่างประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาตามแนวคิดของประพิร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนทำให้นโยบายต่างประเทศของประเทศเน้นไปที่การเพิ่มบทบาทในการเมืองโลก ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา เพิ่มความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น นับเป็นเวลาเดียวกับที่ผลกระทบด้านการเมืองจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสี่จิ้นผิง ด้านการต่างประเทศที่เป็นด้านบวก” สอดคล้องกับแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “ความเปลี่ยนแปลงที่ถือกำเนิดในปัจจุบันก่อให้เกิดความเข้าใจด้านระบบการเมืองที่แตกต่าง แต่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างไม่แตกแยกเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาทัศนคติต่อคำว่าคอมมิวนิสต์นั้นค่อนข้างไปในทางลบ ขณะที่ประชาธิปไตยมักจะถูกมองว่าในทางบวก ทำให้เมื่อสาธารณรัฐประชาชนจีนขยายอำนาจโดยที่ท่าทีของประเทศไม่มีท้วงท้วงนองของการรุกรานประเทศที่อ่อนแอ ตรงข้ามกลับเป็นการช่วยเหลือประเทศที่อ่อนแอและยากจน ย่อมทำให้เกิดทัศนคติต่อระบบการปกครองคอมมิวนิสต์ในทางที่ดีหรือเป็นผลบวกเพิ่มมากขึ้น”

ผลกระทบด้านการเมืองจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง ตามแนวคิดของ ชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “มาจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงจากด้านความร่วมมือระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศทั้งหลาย ทำให้เข้าไปมีอำนาจและอิทธิพลในประเทศทั้งหลายจำนวนมาก ผ่านโครงการความร่วมมือและการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ หลากหลายรูปแบบ ทำให้มีอำนาจและอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติของประเทศทั้งหลาย ตัวอย่างที่สำคัญ คือ กัมพูชา ลาว ศรีลังกา และจิบูตี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินนโยบายของประเทศทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศหรือต่างประเทศ นำไปสู่ผลกระทบต่อภูมิภาคหลายภูมิภาคทั่วโลก ความร่วมมือในโครงการทั้งหลายภายใต้กรอบของโครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของสาธารณรัฐประชาชนจีนนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจการเมืองที่สำคัญของโลก เพราะก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของประเทศทั้งหลาย ตลอดเส้นทางของโครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางที่จะนำมาเป็นผลด้านบวกและผลด้านลบ สาธารณรัฐประชาชนจีนยังสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย ที่สำคัญ คือ รัสเซีย และประเทศทั้งหลายในสหภาพยุโรป ผ่านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเชื่อมโยงไปสู่ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง แต่ปัญหาสำคัญช่วงหลายปีที่ผ่านมาจากการขยายอำนาจและอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีนสู่ทะเลจีนใต้ ทำให้เป็นปัญหาหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ทั่วโลกสนใจ จากการศึกษาที่สาธารณรัฐประชาชนจีนอ้างกรรมสิทธิ์เพื่อครอบครองพื้นที่ทะเลจีนใต้มากกว่าร้อยละ 90 มีการสร้างสิ่งก่อสร้างและตั้งฐานที่มั่น การส่งทหารและเรือรบเพื่อลาดตระเวนในพื้นที่ นำไปสู่ความขัดแย้งกับประเทศที่สำคัญจำนวนห้าประเทศที่อ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ทะเลจีนใต้เช่นกัน จากความขัดแย้งที่ถือกำเนิดขึ้นแสดงว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องการควบคุมเส้นทางเดินเรือที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกและการครอบครองทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ทะเลจีนใต้”

จากมุมมอง ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม โลกทัศน์ สมมติฐาน ประสบการณ์ หรืออื่นใด ของชนชั้นปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน นำเสนอแนวคิดที่เป็นลบต่อความเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนติดตามความเคลื่อนไหวแบบข้ามชาติ (transnational) ทั้งหลายด้านลบหรือทางลบ เพราะมีสมมติฐานว่าเป็นเครื่องมือของตะวันตกในการสกัดกั้นสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลกระทบด้านการเมืองจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านต่างประเทศ นำสู่การกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ” สอดคล้องกับแนวคิดของประพีร์ อภิชาติสกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนทำให้นโยบายต่างประเทศเน้นไปที่การเพิ่มบทบาทของของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการเมืองโลก ทั้งทางด้านการเมืองระหว่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทำให้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหรัฐอเมริกาเพราะเท่ากับเพิ่มความขัดแย้งมากขึ้น”

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการเมืองนำไปสู่การเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงอาจชนะใจประชาชนที่เป็นคนจีน แต่มุมมองของประชาคมโลกกลับตรงกันข้ามเพราะมองว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องการท้าทายระเบียบโลกที่มีมานับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กล่าวอีกนัยหนึ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีนยังขาดอำนาจละมุน (soft power) ในการเอาชนะหัวใจและเข้าใจความรู้สึกนึกคิด (win hearts and minds) ของประชาคมโลก เมื่อเป็นดังนี้ ยุทธศาสตร์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนอาจต้องปรับเป็นระยะ เพราะการขยายอำนาจของจีนต้องเผชิญกับข้อจำกัดของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา” ตามแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) แต่ขณะเดียวกัน “ประเทศหลายประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจากสาธารณรัฐประชาชนจีนกลับมีบทบาทสนับสนุนท่ามกลางความขัดแย้ง” ตามตัวอย่างของณัฐกร วิทิตานนท์ (สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนนำความขัดแย้งมาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีทะเลจีนใต้ นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ จากการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนครอบครองอยู่ในทางความเป็นจริง แม้คำตัดสินของศาลโลกออกยืนยันมาว่าไม่ได้เป็นของสาธารณรัฐประชาชนจีน ฟิลิปปินส์มีสิทธิดีกว่า แต่ประเทศหลายประเทศกลับเข้าข้างจีน กัมพูชา นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ”

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการเมืองนำไปสู่ปัญหาด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่สำคัญ คือ ทะเลจีนใต้ สอดคล้องตามแนวคิดของสุรียา คำหว่าน (สัมภาษณ์, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564) ที่ว่า “ผลกระทบทางการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อประเทศเพื่อนบ้าน ที่สำคัญ คือ ด้านความมั่นคง จากกรณีของเวียดนามที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณรัฐประชาชนจีนในการขยายอำนาจอธิปไตยทางทะเลลงสู่ทะเลจีนใต้ ลักษณะปัญหาทั้งหมดส่งผลให้เกิดกระแสการต่อต้านสาธารณรัฐประชาชนจีนจากการที่ประชาชนเวียดนามมองว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนกำลังจะใช้แนวทางการรุกรานประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นประเทศขนาดเล็ก กระแสการต่อต้านสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเด่นชัดเกิดขึ้นในกรณีการประท้วงบริษัทฟอร์โมซาซึ่งประชาชนเวียดนามมองว่าแม้ว่าบริษัทดังกล่าวจะเป็นของไต้หวันแต่ก็เป็นคนที่พูดภาษาจีน และมีการนำคนงานจากสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาในเวียดนามจำนวนมาก ก่อให้เกิดการประท้วงลุกลามกลายเป็นจลาจลจังหวัดหลายจังหวัดช่วงสามปีที่ผ่านมา นอกจากนั้น เวียดนามยังต้องเร่งพัฒนาศักยภาพทางทหารของตนเพื่อที่จะปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ ยิ่งไปกว่านั้น การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนลงมาสู่ม่านน้ำโขงตอนล่างส่งผลให้ประเทศสมาชิกอาเซียนขาดความเป็นเอกภาพ โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องออกแถลงการณ์เกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีน”

ตัวอย่างสำคัญที่แสดงถึงผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านการเมือง “มาจากบทบาทของญี่ปุ่น จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน การกำหนดนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ส่งผลให้นายชินโซะ อาเบะ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ลงนามความร่วมมือกับสหภาพ

ยุโรป เพื่อลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทั่วโลก การลงนามที่ถือกำเนิดระหว่างกันทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นคู่แข่งชั้นหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีนทันที นับเป็นความร่วมมือที่มาจากความกังวลของนานาประเทศ ที่สำคัญ คือ ประเทศกำลังพัฒนาที่ติดกับดักหนี้สินของจีน การส่งตัวแทนจากญี่ปุ่นไปกานาและแซมเบียบนพื้นฐานความร่วมมือระหว่างญี่ปุ่นกับสหภาพยุโรปเพื่อให้คำแนะนำการแก้ไขปัญหาหนี้ภาครัฐและการบริหารจัดการอื่น ทำให้โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางก่อให้เกิดความสงสัยในความยั่งยืน การปล่อยกู้จำนวนมหาศาล การขาดความสามารถชำระหนี้สินของประเทศที่กู้ยืม และการทำลายสิ่งแวดล้อม แม้มีประเทศให้การยอมรับมากกว่า 150 ประเทศ เป็นสหภาพยุโรปจำนวน 28 ประเทศ” (Wattanapong Jaiwat, 2019)

ความร่วมมือระหว่างญี่ปุ่นกับสหภาพยุโรปที่มีงบประมาณเริ่มต้น จำนวน 60,000 ล้านยูโร เริ่มดำเนินการในโครงการบางโครงการในแอฟริกา มีความสนใจในการลงทุนเพิ่มเติมในยุโรปแถบทะเลบอลติก ที่สำคัญ คือ แลตเวีย เอสโตเนีย และประเทศแถบบอลข่าน ที่สำคัญ คือ เซอร์เบีย เพราะประเทศจำนวนมากยังต้องการงบประมาณเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งการคมนาคม การโทรคมนาคม และการสาธารณสุขโลก นำมาสู่ความเชื่อมโยงทางการเงินตามแนวคิดของนายฌอง-โคลด์ ยุงเกอร์ ประธานกรรมาธิการยุโรป ที่เน้นด้านสิ่งแวดล้อม และวางอยู่บนพื้นฐานของหนี้สินจำนวนจำกัดที่กระจายไปสู่ประเทศหลายประเทศ นายชินโซะ อาเบะ เน้นถึงความเชื่อมโยงทางน้ำระหว่างทะเลเมดิเตอร์เรเนียนกับทะเลแอตแลนติกที่ควรเสรีและเปิดกว้าง และกังวลกับหนี้สินของประเทศทั้งหลายและการควบคุมเส้นทางเดินเรือ ความร่วมมือกับญี่ปุ่นบนพื้นฐานของความโปร่งใสทำให้สหภาพยุโรปกลายเป็นผู้เล่นใหม่ที่สำคัญแทนที่การเป็นผู้บริจาคเงินให้แต่เพียงอย่างเดียว (Wattanapong Jaiwat, 2019)

การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ต่อเนื่อง แสดงถึง การเป็นมหาอำนาจของประเทศ แต่ไม่ทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกา สอดคล้องกับแนวคิดของอัญชลี เอกภักดีวัฒนกุล (สัมภาษณ์, วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2564) ที่ว่า จากสาเหตุสำคัญ ประการแรก ประเทศพันธมิตรหรือกลุ่มพันธมิตรของสาธารณรัฐประชาชนมีจำนวนจำกัด ที่สำคัญ รัสเซีย มีอาณาบริเวณที่จำกัด และไม่ได้เป็นพันธมิตรที่แนบแน่น ที่สำคัญ คือ บริกส์ ที่ภายในมีความขัดแย้งระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับอินเดียเรื่องพรมแดน และความร่วมมือเชิงไฮ้ ที่แตกต่างจากสหรัฐอเมริกา ที่มีพันธมิตรที่แนบแน่น ที่สำคัญ คือ สหภาพยุโรป แคนาดา นับตั้งแต่ ค.ศ. 1949 คือ องค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) นับเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนไม่สามารถเป็นมหาอำนาจที่เป็นที่ยอมรับ ประการที่สอง ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ที่เป็นประเด็นสำคัญสำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เป็นทางออกทางทะเลที่สำคัญที่สุด แต่กลับมีปัญหากับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่นที่อ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ ความขัดแย้งที่ต่อเนื่องและอาจทวีความรุนแรง เท่ากับดึงดูดให้สหรัฐอเมริกาเพิ่มความเกี่ยวข้อง และทำให้เวียดนามร่วมมือกับอินเดียเพื่อถ่วงดุลกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้จำกัดโอกาสที่สาธารณรัฐประชาชนจีนจะควบคุมและครอบงำทะเลจีนใต้ตามที่อ้างกรรมสิทธิ์ตามเส้นประจำนวน 9 เส้น นับเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญ และการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี

สหรัฐอเมริกาของโจ ไบเดน นำมาสู่การกลับมาเกี่ยวข้องกับนานาอารยประเทศ ทำให้เผชิญหน้ากับสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่สำคัญ ความเสียเปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ประเทศเพื่อนบ้าน ที่สำคัญ คือ เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ต่างไม่เป็นพันธมิตรที่ดีกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นับเป็นปัญหาที่สำคัญ

ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ หรือความขัดแย้งหมู่เกาะสแปรตลีย์หรือหมู่เกาะพาราเซล นับเป็นตัวอย่างสำคัญที่นำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศคู่ขัดแย้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมหาอำนาจ ที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้นับเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องมาอย่างยาวนานและเพิ่มความสำคัญอย่างมากภายหลังสงครามเย็น นับเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน (ASEAN Regional Forum : ARF) ใน ค.ศ. 1994 เพื่อหลีกเลี่ยงการเจรจาระดับทวิภาคีระหว่างจีนที่มีความได้เปรียบจากการเป็นมหาอำนาจที่สำคัญ กับประเทศคู่กรณีที่มีความเสียเปรียบอย่างมาก ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในทศวรรษที่ 2010 มาจากบทบาทและท่าทีของจีนที่ไม่มีการประนีประนอมหรือผ่อนปรนกับประเทศคู่กรณี ที่สำคัญ คือ ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย บรูไน และไต้หวัน การขยายอำนาจอิทธิพล และบทบาท สู่พื้นที่ที่พิพาท ที่สำคัญ คือ การขยายอำนาจทางการเมืองและการทหารสู่หมู่เกาะและพื้นที่ที่พิพาท กระทั่งเสรีภาพด้านการเดินเรือทะเล (freedom of navigation) นำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างเรือรบของจีนกับเรือรบของสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 2018 (สุรชาติ บำรุงสุข, 2562 : 9) การอ้างกรรมสิทธิ์ที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของจีนและการจัดสร้างสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่พิพาทนำมาสู่การเผชิญหน้ากับฟิลิปปินส์และเวียดนาม บทบาทและท่าทีของจีนที่มุ่งเน้นการใช้กำลังทหารเพื่อแก้ปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์ที่กระทบเสรีภาพของการเดินเรือทางทะเลจากมุมมองของตะวันตก เท่ากับเพิ่มความขัดแย้งและเน้นย้ำถึงมุมมองของตะวันตกที่จีนกลายเป็นภัยคุกคามสำคัญของสหรัฐอเมริกา ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศในเอเชีย-แปซิฟิก (สุรชาติ บำรุงสุข, 2563 : 5) ที่มากกว่าเสรีภาพจากการเดินเรือทางทะเลบนเส้นทางผ่านช่องแคบมะละกาที่มีเรือจากทั่วโลกใช้บริการ แต่มีนัยของการขยายอำนาจและอิทธิพลของจีนทางบกและทางทะเลสู่พื้นที่บริเวณนี้ทั้งหมด ปัญหาข้อพิพาททะเลจีนใต้นับเป็นความขัดแย้งที่ต่อเนื่องและต้องใช้เวลายาวนานสำหรับการเจรจาเพื่อแก้ปัญหาภายหลัง

4.4.2 ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจ ตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “แบ่งเป็นสองส่วน คือ ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ กับผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจภายนอกประเทศ

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ การครองอำนาจสาธารณรัฐประชาชนจีนของสีจิ้นผิงนับตั้งแต่ ค.ศ. 2012 เป็นเวลาจำนวน 7 ปี เพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะทั้งหลาย ทำให้เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) เพิ่มขึ้นเป็น 80 ล้านล้านหยวน คิดเป็นปัจจัยสนับสนุนประมาณร้อยละ 30 ของอัตราการความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลกนับตั้งแต่ ค.ศ. 2013 ถึง 2016 ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม มีอุตสาหกรรมเกิดใหม่ที่สำคัญคือเศรษฐกิจดิจิทัล และผลงานด้านเทคโนโลยีจำนวนมาก ตัวอย่างที่สำคัญ คือ รถไฟความเร็วสูง โดรนส่งสินค้า และรถยนต์ไฟฟ้า ที่สำคัญ ผลประกอบการการค้าและการลงทุนกับต่างชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ในระดับแนวหน้าของโลก ที่สำคัญ คือ โครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง

การกำหนดนโยบายสาธารณะที่เป็นการเร่งการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้แผนทำในจีน 2025 (Made in China 2025) นับตั้งแต่ ค.ศ. 2015 ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีแผนการที่จะยกระดับภาคอุตสาหกรรมของประเทศทั้งหมดให้เป็นอุตสาหกรรมไฮเทค (Hi-tech Industry) จากการสนับสนุนด้านนโยบายสาธารณะและการเงิน การออกกฎหมายคุ้มครอง การจัดตั้งสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการอัดฉีดงบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จของแผนทำในจีน 2025 ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีผลงานด้านเทคโนโลยีจำนวนมาก ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ห้องทดลองอวกาศเทียนกง ยานดำน้ำสำรวจทะเลลึกพร้อมมนุษย์เจียวหลง กล้องโทรทรรศน์วิทยุพาสต์ขนาดเล็กที่สุดในโลก และการผลิตเครื่องบินขนาดใหญ่ ที่สำคัญสาธารณรัฐประชาชนจีนยังสร้างบริษัทเทคโนโลยียักษ์ใหญ่ระดับโลก ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ไบดู (Baidu) อาลีบาบา (Alibaba) และเทนเซ็นต์ (Tencent) เทียบเคียงกับกูเกิล (Google) อีเบย์ (eBay) และเฟซบุ๊ก (Facebook) ของสหรัฐอเมริกา นับเป็นเวลาเดียวกับที่บริษัทของสาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งหลายต่างรับนโยบายสาธารณะจากรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนให้ร่วมกันทำวิจัยด้านอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีแห่งอนาคต ทั้งนี้เพราะการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม ของโลก นับเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ. 2050 ด้วย

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจภายนอกประเทศจากการดำเนินนโยบายสาธารณะด้านเศรษฐกิจของสีจิ้นผิง ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าครอบงำทางเศรษฐกิจในประเทศทั้งหลาย นำไปสู่การหุบดักหนี้ (debt trap diplomacy) ตามการเรียกของประเทศที่ติดบ่วงทั้งหลาย ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ศรีลังกา ปากีสถาน ทำให้ประเทศหลายประเทศต้องยอมทำตามความต้องการของสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อไม่มีศักยภาพมากพอที่จะชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา การเข้าไปลงทุนของสาธารณรัฐประชาชนจีนในประเทศแต่ละประเทศจำนวนมากก่อให้เกิดผลกระทบต่อรากฐานและโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งหลาย เนื่องจากเงินทุนส่วนใหญ่หรือจำนวนมากเกี่ยวข้องกับพลังงาน เทคโนโลยี และภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญ เพราะเป็นที่รับรู้ทั่วไปว่ามีความเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน เนื่องจากมีรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นเจ้าของบริษัทที่จัดตั้ง”

ผลกระทบด้านบวกจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจ ตามแนวคิดของทิววรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) มีสาระสำคัญที่ว่า “การปรับตัวของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาจากการที่ประเทศค่อนข้างปฏิบัติอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เนื่องจากการเน้นการพัฒนา

ส่งผลให้ประเทศที่สาธารณรัฐประชาชนจีนไปลงทุนมีความเจริญ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันมากกว่าการใช้อำนาจของประเทศใหญ่กอบโกยแต่เพียงฝ่ายเดียว และความเปลี่ยนแปลงของสาธารณรัฐประชาชนจีนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางเทคโนโลยีกับประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศที่ยากจน ทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งแต่เดิมความเจริญทางเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยมักมาจากประเทศตะวันตก ซึ่งเป็นการยกแก่การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยให้กับประเทศอื่นเพราะติดด้านกฎเกณฑ์ที่ยุ่งยากและราคาที่สูง แต่หากเทคโนโลยีนั้นมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนจะลดปัญหาด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี”

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจภายนอกประเทศส่งผลเป็นวงกว้าง ตามแนวคิดของสุรสีทธิ อมรวณิชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนจะส่งผลโดยตรงต่อการสร้างร่วมมือทางการค้าและการบริการ นับเป็นการสร้างความแข็งแกร่งด้านอำนาจการต่อรอง และการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ เท่ากับเป็นการสร้างเครือข่ายการผลิต และการถ่ายทอดนวัตกรรมที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นผู้คิดค้นเพื่อพัฒนาระบบทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนอย่างแพร่หลายของฐานเศรษฐกิจ อาจนำมาซึ่งการเป็นคู่แข่งทางการค้า และการแข่งขันในตลาดที่สูงขึ้นระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศอื่น สาธารณรัฐประชาชนจีนในฐานะโรงงานของโลก สมัยสีจิ้นผิง ประธานาธิบดี มีการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจออกไปเป็นลำดับอย่างค่อยเป็นค่อยไป ที่สำคัญ คือ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินในรูปแบบเงินกู้ให้กับประเทศทั้งหลาย โดยเฉพาะประเทศที่ยากจน ทั้งในเอเชียและแอฟริกา ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ลาว ศรีลังกา บังคลาเทศ และประเทศไทย โครงการช่วยเหลือทั้งหลายถูกกล่าวหาจากประเทศตะวันตกว่าเป็นกับดักเงินกู้จากสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากประเทศผู้กู้จะนำเงินกู้ที่ได้รับไปพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในประเทศ แต่กลับต้องติดเงื่อนไขที่เข้มงวดของสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่สำคัญ คือ ดอกเบี้ยเงินกู้อาจแพง เงื่อนไขที่ต้องนำเทคโนโลยี วัสดุ หรือแรงงาน จากสาธารณรัฐประชาชนจีนมาใช้ในการก่อสร้าง”

ข้อกำหนดสำคัญที่นำไปสู่ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ ตามแนวคิดของสิทธิพล เครือรัฐติกาล (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนจะพยายามวางกติกาใหม่ในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยอาศัยเสียงสนับสนุนจากประเทศในเอเชียและแอฟริกาที่รับความช่วยเหลือจากจีน สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากการกีดกันทางการค้าของประเทศมหาอำนาจมีบทบาทต่อเศรษฐกิจสาธารณรัฐประชาชนจีน” ตามแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) แต่เงื่อนไข ปัญหาอุปสรรค ที่นำไปสู่ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ ที่สำคัญ ตามแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีความขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ต่ำกว่าช่วงทศวรรษที่ 1990 และ 2000” และเงื่อนไข ปัญหาอุปสรรค ที่นำไปสู่ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจจากต่างประเทศ ที่สำคัญ ตามแนวคิดของภิญญพันธ์

พจนะลาวัลย์ (สัมภาษณ์, วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การลงทุนระหว่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน จากการที่บริษัทขนาดใหญ่ลงทุนซื้อกิจการทั้งหลายในประเทศหลายประเทศที่สำคัญ คือ ธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจกีฬาและบันเทิง พบว่า เงินทุนไหลออกจากสาธารณรัฐประชาชนจีนไปเป็นจำนวนหลายแสนล้านดอลลาร์สหรัฐ แสดงถึง การครอบงำทางเศรษฐกิจที่มีต่อประเทศกำลังพัฒนาของสาธารณรัฐประชาชนจีน” ตามแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563)

สงครามการค้าระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหรัฐอเมริกานับเป็นผลกระทบที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้านเศรษฐกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของโชติสา ขาวสนิท (สัมภาษณ์, วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2564) “เพราะสงครามการค้าระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหรัฐอเมริกาทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเรียนรู้ถึงการเพิ่มการพึ่งตนเองมากขึ้น การเพิ่มอำนาจต่อรองระดับประเทศด้วยการมีอำนาจของผู้บริโภคของชาวจีนในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สร้างความเกรงใจให้กับประเทศคู่ค้าทั้งหลายในด้านการพึ่งตนเอง จากกรณีตัวอย่างที่สหรัฐอเมริกาห้ามขายชิพคอมพิวเตอร์ให้กับบริษัทหัวเหว่ยของสาธารณรัฐประชาชนจีน และห้ามบริษัทหัวเหว่ยของสาธารณรัฐประชาชนจีนใช้กูเกิลของสหรัฐอเมริกา ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนหันมาพัฒนาเทคโนโลยีด้านซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง ขณะเดียวกัน สาธารณรัฐประชาชนจีนที่กำลังยกระดับประชาชนในประเทศให้พ้นจากความยากจน และประกาศว่าทำสำเร็จแล้วและจะพัฒนาคุณภาพของคนจีนให้เพิ่มมากขึ้นสำหรับอนาคตต่อไป ทำให้อาจเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานผลิตที่ค่าแรงต่ำ สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงเลือกทางออกด้วยการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ มีการผลิตสินค้าด้วยหุ่นยนต์ ทำให้ไม่ต้องอาศัยแรงงานมนุษย์เป็นจำนวนมากในอนาคต”

ดังนั้น ผลกระทบด้านบวกจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กล่าวตามข้อสรุปของนรุตม์ เจริญศรี (สัมภาษณ์, วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น เกี่ยวพันระหว่างโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจ ด้านโครงสร้างทางการเมืองระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงของอำนาจที่แต่เดิมสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศมหาอำนาจเดียวที่เป็นแกนนำในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเริ่มสั่นคลอน การที่โลกเริ่มก้าวเข้าสู่โลกหลายขั้วอำนาจ จากการที่มีประเทศที่เริ่มเจริญเติบโตขึ้นทางการเมืองและเศรษฐกิจ ทำให้ขั้วอำนาจในการเมืองโลกเปลี่ยนแปลงไป ทำให้พื้นที่ของการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนจะเริ่มมีอำนาจนั้นมีโอกาสเพิ่มมากขึ้น และด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้น โอกาสทางเศรษฐกิจที่เปิดกว้างมากยิ่งขึ้นเพราะเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เริ่มขยายตัวเพิ่มมากขึ้น และการที่โลกมีแนวคิดเรื่องการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้โอกาสนี้เผยแพร่บทบาทของตนเองเพื่อเข้าไปมีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กับประเทศรอบข้างมากยิ่งขึ้น การที่โลกหลายขั้วอำนาจเริ่มเป็นแนวคิดหลัก และการเปลี่ยนทางเศรษฐกิจการเมืองโลกที่เปิดกว้างมากยิ่งขึ้น การใช้โอกาสของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการเข้าไปมี

ปฏิสัมพันธ์กับประเทศทั้งหลาย องค์การระหว่างประเทศ ต่อประเด็นระหว่างประเทศเริ่มมีมากขึ้น แม้ว่าประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนอาจจะไม่ใช่ประเด็นหลักที่สาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีอำนาจต่อรองมากนักในการเมืองโลก แต่ว่าประเด็นเรื่องการพัฒนาทางเทคโนโลยี การเผยแพร่วัฒนธรรม และการเผยแพร่การศึกษาภาษาจีน ผ่านการเน้นย้ำให้โลกเห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นโรงงานของโลก และจำนวนประชากรที่มากของโลก ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ใช้ภาพโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศนี้เป็นจุดขายเพื่อไปมีปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่น โดยเน้นย้ำว่าศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้นจะเป็นโอกาสที่ดีของเศรษฐกิจในประเทศอื่น ที่สำคัญ คือ การค้า เครื่องมือที่สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้ในปัจจุบัน คือ การเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ที่ผ่านโครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของเอเชีย ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนริเริ่ม ทำให้เป็นเครื่องมือทางการเมืองและเศรษฐกิจที่สำคัญที่ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศอื่นที่เน้นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ยกระดับคุณภาพชีวิตประชากรในพื้นที่ที่โครงการความคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางผ่าน การนำเสนอเรื่องการยกระดับคุณภาพชีวิตประชากรและการค้าระหว่างประเทศ นับเป็นการขายจินตนาการระหว่างประเทศ (International Imagination) ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยที่จีนเป็นรัฐจารีตเคยมีเส้นทางสายไหม (Silk Road) ให้กลายเป็นเรื่องเล่าระหว่างประเทศ (International Narrative) ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าไปอยู่ในประวัติศาสตร์โลกใหม่และประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ซึ่งเพิ่มโอกาสให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มมากยิ่งขึ้น”

ประเทศไทยนับเป็นตัวอย่างของการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง ตามแนวคิดของดลยา เทียนทอง (สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2563) สัมพันธ์กับประเทศไทย ที่ว่า “สำหรับประเทศไทย การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านเศรษฐกิจส่งผลด้านบวกทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ การบริการด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากจีนขึ้นชอบการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ นับเป็นเวลาเดียวกันกับที่สินค้านานาชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีนตีตลาดสินค้าในประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีราคาถูก ทันสมัย มีจำนวนมาก และหาซื้อได้ง่าย ทำให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคชาวไทยที่มีรายได้น้อยไปจนถึงผู้มีรายได้ปานกลาง แต่ขณะเดียวกัน อีกมุมหนึ่งก็ส่งผลด้านลบทางเศรษฐกิจในประเทศไทยด้วย เพราะทำให้ภาคธุรกิจภายในประเทศของไทยที่ผลิตสินค้าแบบเดียวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องประสบปัญหาการแข่งขันที่สู้ไม่ได้ เพราะผู้บริโภคชาวไทยจำนวนมากนิยมซื้อสินค้าของจีนจากสาธารณรัฐประชาชนจีน”

4.4.3 ด้านสังคม

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคม ตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) “แบ่งเป็นสองส่วน คือ ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมภายในประเทศ กับผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมภายนอกประเทศ

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมภายในประเทศ สีจิ้นผิง ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน พยายามกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ ทั้งถึง เท่าเทียม ทั้งในเมืองและชนบทของประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวจีนทั่วประเทศ เป็นการแก้ปัญหาการพัฒนาที่ไม่สมดุล ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบท ครอบคลุมการปฏิรูประบบบริหารเขตเมืองและชนบทให้สมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น สนับสนุนและส่งเสริมเกษตรกรรมทันสมัยและธุรกิจส่วนตัวที่เพิ่มรายได้ให้แก่คนในชนบท เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างแท้จริง การยกระดับการศึกษาที่มีความสำคัญอันดับหนึ่ง ผลักดันการปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีแบบแผนเดียวกันทั่วประเทศ และสร้างแรงงานที่มีความรู้ระดับอุดมศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น สาธารณรัฐประชาชนจีนจะเร่งสร้างระบบสาธารณสุขและการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง เตรียมพร้อมรับมือกับสังคมผู้สูงอายุอย่างเข้มข้น ด้วยการตั้งเป้าหมายว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องบรรลุการเป็นประเทศสังคมนิยมบนพื้นฐานพอกินพอใช้ใน ค.ศ. 2020 เป็นสังคมนิยมที่ทันสมัยใน ค.ศ. 2035 และกลายเป็นประเทศทรงอิทธิพลภายใน ค.ศ. 2050

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมภายนอกประเทศ จากนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงก่อให้เกิดการอพยพของคนจีนจำนวนมากออกนอกประเทศ เพื่อทำธุรกิจและเป็นแรงงานในภาคกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหลาย คนจีนจำนวนมากที่ออกนอกประเทศ สร้างผลกระทบให้กับประเทศที่พวกเขาเข้าไปพำนักอาศัยหลายประการ ที่สำคัญ เป็นด้านลบ คือ การเข้าไปมีอำนาจและอิทธิพล การสร้างเครือข่าย การเข้าไปครอบครองทรัพย์สิน การสร้างชุมชนคนจีน การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งกับคนในพื้นที่ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาอุปสรรคที่ยากต่อการแก้ไข และมักทำให้คนในพื้นที่เสียเปรียบหลายเรื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีอิทธิพลในประเทศทั้งหลาย จากลาวและกัมพูชาที่นับเป็นตัวอย่างที่สำคัญ”

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมภายในประเทศ ก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวก สอดคล้องตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การกำหนดและดำเนินนโยบายสาธารณะและโครงการช่วยเหลือคนยากจนในสาธารณรัฐประชาชนจีนจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมภายในประเทศ ประสบผลสำเร็จลุล่วงทำให้ประชากรคนจีนกว่า 60 ล้านคน พ้นขีดความยากจน ส่งผลให้อัตราความยากจนของจีนลดลงจากประมาณร้อยละ 10 เหลือต่ำกว่าร้อยละ 4 เท่านั้น นับเป็นเวลาเดียวกับการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัย

สีจิ้นผิงด้านสังคมภายในประเทศก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ” สอดคล้องกับแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรรณชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การที่เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้คนขายขอบและคนยากจนจำนวนมากถูกทิ้งไว้ข้างหลัง เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนรวยกับคนจน นับเป็นเวลาเดียวกันกับที่รัฐบาลควบคุมการเมืองภาคประชาชน ปัญหาสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพ อย่างใกล้ชิด เพื่อรักษาอำนาจของรัฐบาลกลางไว้ และผลพวงการขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน อาจนำมาซึ่งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ของเสียและมลพิษจากการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งอาจทำให้มลพิษจากแหล่งมลพิษทั้งหลายทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับ” สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับแนวคิดของพิทยา สุวคันธ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมภายในประเทศไม่มีผลกระทบด้านสังคมมากนัก ยกเว้นประเด็นทางสิ่งแวดล้อมและมลพิษทางอากาศที่ถือกำเนิดในเมืองขนาดใหญ่” และสอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร อินทะสี (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “คุณภาพชีวิตของประชากรของสาธารณรัฐประชาชนจีนเอง มีปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท”

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมภายนอกประเทศ มีสาระสำคัญภายหลังการอพยพของคนจีนรุ่นใหม่เพื่อพำนักตั้งถิ่นฐานตามประเทศที่สาธารณรัฐประชาชนจีนสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจที่สอดคล้องตามแนวคิดของชนกพร ทองตากรณ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สิ่งสำคัญ คือ คนจีนรุ่นใหม่มีได้สนใจที่จะตั้งรกรากในประเทศทั้งหลายอย่างแท้จริงเหมือนคนรุ่นเก่า เพราะคนจีนรุ่นใหม่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ทั้งหลายให้มากที่สุดแล้วส่งกลับไปที่สาธารณรัฐประชาชนจีน จากการเข้ามาลงทุนและก่อตั้งบริษัทของคนจีนเพื่อเป็นช่องทางให้คนจีนเข้าไปพำนักอาศัยในประเทศที่รับการลงทุนและความร่วมมือทางเศรษฐกิจได้ง่ายขึ้น และก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านต่างประเทศ” สอดคล้องกับแนวคิดของทิพวรรณ กำศิริมงคล (สัมภาษณ์, วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การกีดกันด้านสิทธิมนุษยชน จากตัวอย่างที่สำคัญกรณีซินเจียง การอ้างเรื่องการเกิดโรคโควิดจากประเทศมหาอำนาจ ที่สำคัญ คือ การกล่าวหาของนายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับไวรัสโคโรนาที่มาจากรัฐประชาชนจีน และข้อเสนอของออสเตรเลียที่เรียกร้องให้ตรวจสอบที่มาของไวรัส ล้วนส่งผลให้สาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงมีการตอบโต้ทางการทูต แตกต่างจากประเทศไทย ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคมภายนอกประเทศกับประเทศไทย ไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยหรือประเทศไทยมากนัก เนื่องจากประเทศไทยนั้นมีระบบที่ครอบคลุมถึงวัฒนธรรมที่ต่างกันมากหรือตรงกันข้ามกัน ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ความเปิดกว้างและการยอมรับทางสังคมในประเทศไทยมีมากกว่า คนไทยชอบสบายไม่เครียด ไม่จริงจัง ทำให้อาจไม่รับและไม่นำระบบสังคมของจีนมาเป็นแบบอย่าง เนื่องจากสังคมจีนค่อนข้างจะมีการแข่งขันและกดดันมากกว่า”

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคม นำไปสู่การแก้ปัญหาหลากหลายมิติของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน ตามแนวคิดของสุรสิทธิ์ อมรรณชศักดิ์ (สัมภาษณ์, วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “การสร้างตัวแบบ (Model) ทางสังคม เพื่อสร้างแสดงจุดยืนของกระบวนการทำงานของรัฐให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน นับเป็นกระบวนการสำคัญที่แสดงถึงเสถียรภาพในการบริหารงานของส่วนกลาง นับเป็นกลวิธีสำคัญที่จะขยายอำนาจของประเทศ จากตัวอย่างที่สำคัญ คือ ปัญหาหมอกควัน กระบวนการแก้ปัญหาหมอกควัน หมอกควัน พีเอ็ม 2.5 (PM 2.5) ในกรุงปักกิ่ง ให้สำเร็จลุล่วง โดยรัฐพยายามหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหา ที่สำคัญ คือ การเริ่มใช้กฎหมายว่าด้วยภาษีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2018 ที่กรุงปักกิ่ง โดยกำหนดอัตราภาษีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในอัตรา 12 หยวนต่อหน่วย ของการปล่อยมลพิษทางอากาศ และอัตรา 14 หยวนต่อหน่วย ของมลพิษทางน้ำ หรือปัญหาป่าไม้ที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนริเริ่มโครงการปลูกป่า นับเป็นการสร้างกำแพงเมืองจีนสีเขียวเพื่อแก้ปัญหาในระยะยาว ความสำเร็จของการดำเนินการเรื่องหมอกควันทั้งหมด ทำให้กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นที่ยอมรับและยกย่องจากองค์การสหประชาชาติว่าสามารถปรับปรุงคุณภาพอากาศที่เคยมีปัญหา ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ให้กลับมาในระดับที่ปลอดภัยอีกครั้ง นับเป็นกรณีศึกษาที่แสดงว่า การสร้างตัวแบบทางสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีนให้เป็นที่ประจักษ์แก่นานาชาติประเทศประสบความสำเร็จลุล่วง นำไปสู่การเป็นที่ปรึกษาให้กับประเทศอื่นทั้งหลาย หรือการนำตัวแบบของสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าไปใช้ในประเทศอื่นทั้งหลายเพื่อแก้ปัญหาลักษณะเดียวกัน นับเป็นช่องทางที่สำคัญช่องทางหนึ่งสำหรับการขยายอำนาจของประเทศได้ต่อไปในอนาคต”

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคม ที่สำคัญ คือ มิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคมไร้เงินสด ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ทำให้รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนสมัยสีจิ้นผิงกำหนดนโยบายสาธารณะที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของโชติสา ขาวสนิท (สัมภาษณ์, วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “การที่สิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐประชาชนจีนแย่งมาจากหลากหลายปัญหา ที่สำคัญ คือ ปัญหาหมอกควันพิษอันเนื่องมาจากการเร่งผลิตและการไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมีผลทำให้คุณภาพชีวิตของคนในประเทศแย่งลง ทำให้แนวนโยบายสาธารณะของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น มีการเน้นการพัฒนาพลังงานสะอาด การขยายตัวในการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับการใช้รถไฟฟ้า การพัฒนาแบตเตอรี่รถยนต์ที่มีอายุการใช้งานที่นานขึ้น และการเพิ่มจำนวนการใช้รถไฟฟ้า ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ทำให้รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนส่งเสริมให้สังคมของคนจีนเป็นสังคมไร้เงินสดจนทำให้คนจีนนั้นคุ้นเคยกับการทำธุรกรรมการเงินผ่านหน้าจอโทรศัพท์มือถือหรืออินเทอร์เน็ต การซื้อขายออนไลน์ เพิ่มมากขึ้น สังคมจีนในเมืองจึงมีบรรยากาศที่คึกคัก มีการไลฟ์สดขายของกันมากมาย ปัญหาด้านจำนวนประชากรที่ขาดแคลนและการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปัจจุบันอนุญาตให้มีลูกจำนวนสามคนได้แล้วก็จริง แต่การที่คนไม่นิยมการแต่งงาน ไม่นิยมมีบุตร และมุ่งเน้นการแสวงหาเพิ่มพูนรายได้ ทำให้คนจีนสูงวัยมีสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้น ด้านบวกจากการที่

สาธารณรัฐประชาชนจีนพัฒนาประเทศด้านปัญญาประดิษฐ์ มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตมากมาย ที่สำคัญ คือ การมีคลินิกตรวจสุขภาพ และร้านส่งยาแบบปัญญาประดิษฐ์ การซื้อของออนไลน์ ทำให้การใช้ชีวิตคนเดียว หรือการใช้ชีวิตสูงวัยมีความสะดวกเพิ่มมากขึ้น สำหรับปัญหาผู้คนไร้ระเบียบ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หรือบรรทัดฐานที่ดำรงในสังคมนั้น รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้นำระบบเครดิตทางสังคม (social credit) มาใช้เป็นการควบคุมสังคมในรูปแบบของการให้รางวัลและลงโทษ เพื่อให้คนมีระเบียบวินัยและทำเพื่อสังคม”

ผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิง ด้านสังคมที่สำคัญและส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างรุนแรงมาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับแนวคิดของโชติสา ขาวสนิท (สัมภาษณ์, วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “จากการที่สังคมโลกหรือนานาอารยประเทศ ที่สำคัญคือ ประเทศตะวันตกมองสาธารณรัฐประชาชนจีนด้านลบจากปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนบังคับการใช้แรงงานของชาวอุยกูร์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ตอบโต้ตะวันตกอย่างรุนแรงกลับทางด้านเศรษฐกิจ จากตัวอย่างกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวอุยกูร์ในการบังคับแรงงานใน ค.ศ. 2020 และสหรัฐอเมริกาทำการตอบโต้ด้วยการสั่งห้าม (ban) สินค้าที่ใช้ฝ้ายจากมณฑลซินเจียง เพราะฝ้ายที่ผลิตในสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้นมาจากมณฑลซินเจียงมากกว่าร้อยละแปดสิบ รวมไปถึงการที่สหรัฐอเมริกาและประเทศตะวันตกอื่นร่วมมือกันคว่ำบาตรเจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งในมณฑลซินเจียง อีกทั้งตราสินค้า (brand) ในสหรัฐอเมริกาและยุโรปบางตราสินค้าต่างประกาศไม่ใช้วัตถุดิบจากมณฑลซินเจียง สาธารณรัฐประชาชนจีน ความขัดแย้งที่ต่อเนื่องจากเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่มีต่อชาวอุยกูร์ในซินเจียงและสงครามการค้า ทำให้รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนของสาธารณรัฐประชาชนจีนตอบโต้ในลักษณะเดียวกันด้วยการคว่ำบาตรเจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงาน นักการเมือง และนักวิชาการตะวันตก ที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในอุยกูร์ การที่ประชาคมโลกวิพากษ์วิจารณ์สาธารณรัฐประชาชนจีนในเรื่องนี้เพิ่มจำนวนมากตามลำดับ ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วยการหันไปใช้อำนาจละมุนจากการผลิตมิวสิควิดีโอ (music video : mv) ที่มีฉากในมณฑลซินเจียงที่สวยงาม เปี่ยมด้วยความรัก และความสุข แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ทั้งหมดปิดบังความจริงไม่ได้ว่า มีการตรวจตราสอดแนมชาวอุยกูร์ทั่วไปหมด แม้กระทั่งการใช้หุ่นยนต์ที่ปล่อยให้บินกลิ้งไปกับกลุ่มนกจริง ซึ่งหุ่นยนต์นั้นติดกล้องเพื่อสอดแนมชาวอุยกูร์และการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล (biodata) การดักจับใบหน้า การควบคุมอย่างใกล้ชิดโดยให้เหตุผลด้านความมั่นคงที่สาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ไว้วางใจชนกลุ่มต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา ต่างภาษาภายในประเทศ มีการลงโทษผู้ที่ไม่ใช้ภาษาจีนเป็นต้น การผลิตมิวสิควิดีโอจึงมุ่งเป้ากลุ่มเกลาคนจีนที่เป็นคนส่วนใหญ่ด้วยกันเองว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวอุยกูร์ไม่ได้เป็นปัญหาอะไร ถึงขนาดที่ชาวจีนในสาธารณรัฐประชาชนจีนบางคนมองว่าเรื่องการบังคับใช้แรงงานและการละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวอุยกูร์เป็นเพียงข่าวลือ สำหรับทำที่ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีต่อเวทีโลก คือ การยืนยันว่าเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวอุยกูร์เป็นกิจการภายในของสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนั้นแม้ว่าสังคมภายนอกให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน

ประชาธิปไตย การมีชั้นดีธรรมทางศาสนา พหุวัฒนธรรมนิยม แต่สาธารณรัฐประชาชนจีนชูประเด็นชาตินิยมและ 'ไม่ยอมรับคุณค่าที่เป็นสากล การชูความเป็นชาตินิยมทำให้ได้รับการยอมรับ สนับสนุนจากสาธารณรัฐประชาชนจีนส่วนใหญ่ เพราะเป็นการให้ความหมาย และแนวการทำความเข้าใจโลกกับคนจีนของสาธารณรัฐประชาชนจีนในรูปแบบที่สาธารณรัฐประชาชนจีนถูกบีบคั้นจากประเทศตะวันตก กลับยิ่งปลุกกระแสชาตินิยมให้เพิ่มความเข้มข้นมากขึ้น ประกอบการกับที่รัฐบาลและภาครัฐคุมสื่อ ยิ่งทำให้ข้อมูลที่ประชาชนได้รับนั้นบิดเบือน แม้ว่าคนจีนที่ไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะปัญญาชน คนรุ่นใหม่ แต่การใช้วิธีการที่รุนแรงปราบปรามผู้เห็นต่าง โดยใช้นโยบายการปราบคอร์รัปชันเป็นเครื่องมือ และการที่คนจีนในสาธารณรัฐประชาชนจีนภาพรวมมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น จึงทำให้แรงต่อต้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนคนกลุ่มน้อยจำกัดในขอบเขตที่รัฐบาลควบคุมได้”

ประเทศไทยนับเป็นตัวอย่างสำคัญของผลกระทบจากการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนสมัยสีจิ้นผิงด้านสังคม ตามแนวคิดของดลยา เทียนทอง (สัมภาษณ์, วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2563) ที่ว่า “สำหรับประเทศไทยช่วงหลัง ชาวจีนเข้ามาประกอบธุรกิจการค้าและการลงทุนทั้งหลาย การเข้ามาสอนและศึกษาเล่าเรียนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญ ก่อให้เกิดการเข้ามาพำนักอาศัยและตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนมากเป็นครูอาจารย์และนักศึกษาชาวจีน นำไปสู่การถือกำเนิดย่านชาวจีนใหม่ขึ้นมา ซึ่งไม่ใช่ที่เยาวราช แต่เป็นย่านแถวห้วยขวาง ที่เรียกว่า “นิว ไชน่าทาวน์” ซึ่งถือเป็นชุมชนชาวจีนรุ่นใหม่” สอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (สัมภาษณ์, วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ที่ว่า “การขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้านสังคม ก่อให้เกิดผลกระทบส่วนหนึ่ง สามารถพิจารณาได้จากผู้คนในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่พำนักอาศัยในประเทศไทย หากแต่ก่อน ประชาชนคนไทยจำนวนมากนึกถึงคนจีนที่พำนักอาศัยในย่านเจริญกรุง เยาวราช แต่บทบาทของคนจีนรุ่นใหม่ที่พำนักอาศัยและทำงานในย่านห้วยขวาง ทำให้ย่านห้วยขวางกลายเป็นอีกย่านไชน่าทาวน์ในกรุงเทพฯ สะท้อนยุทธศาสตร์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการหาพื้นที่และตลาด ผ่านการจัดวางผู้คนรุ่นใหม่ในการเข้าไปบุกเบิกพื้นที่ใหม่และโอกาสใหม่เสมอ ผลกระทบอีกส่วนหนึ่ง คือ อำนาจละมุน (soft power) หากเกาหลีใต้ นำเสนอละคร วงดนตรี สาธารณรัฐประชาชนจีนเองก็พยายามขยายอำนาจด้านวงดนตรีและเพลงเช่นเดียวกัน วงดนตรีหนึ่งที่เป็นที่รู้จัก คือ ทีเอฟบอยส์ (TF Boys) ที่มีเพลงที่โด่งดังและเป็นที่ยอมรับอย่างมากอยู่หลายเพลง ประกอบกับนักร้องในวงเจริญเติบโตจากเด็กจนกลายเป็นวัยรุ่นที่กลายเป็นขวัญใจของทั้งคนในสาธารณรัฐประชาชนจีนละประเทศอื่นทั่วโลก ประเด็นนี้จึงเป็นหนึ่งในประเด็นหลายประเด็นที่แสดงถึงความพยายามของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการขยายอำนาจให้ครบทุกทางไม่เพียงแต่เรื่องเศรษฐกิจ”